inf

Ministerul Educației și Învățămîntului
Casa Universitarilor Timișoara

inf nr. 1/88

buletin al CLUBULUI PROGRAMATORILOR

Colectivul de redacție
conf dr ing Crișan Strugaru
ș.l. ing. Ștefan Holban
ș.l. dr. ing. Ionel Jianu
ing. Constantin Cozmiuc
Coperta, tehnoredactarea și prezentarea grafică
ing. Dorin Davideanu

Timișoara iunie 1988

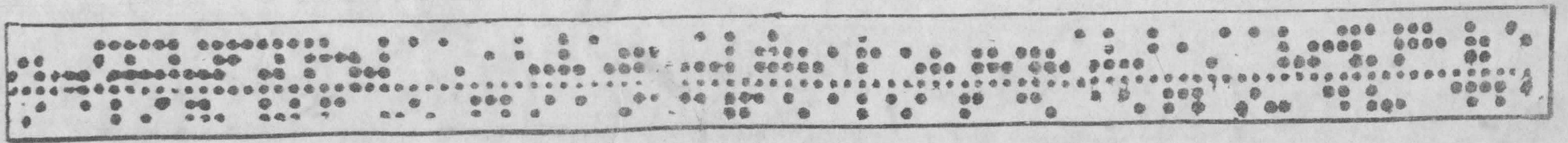
SUMAR

Calculatorul în sprijinul dumneavoastră

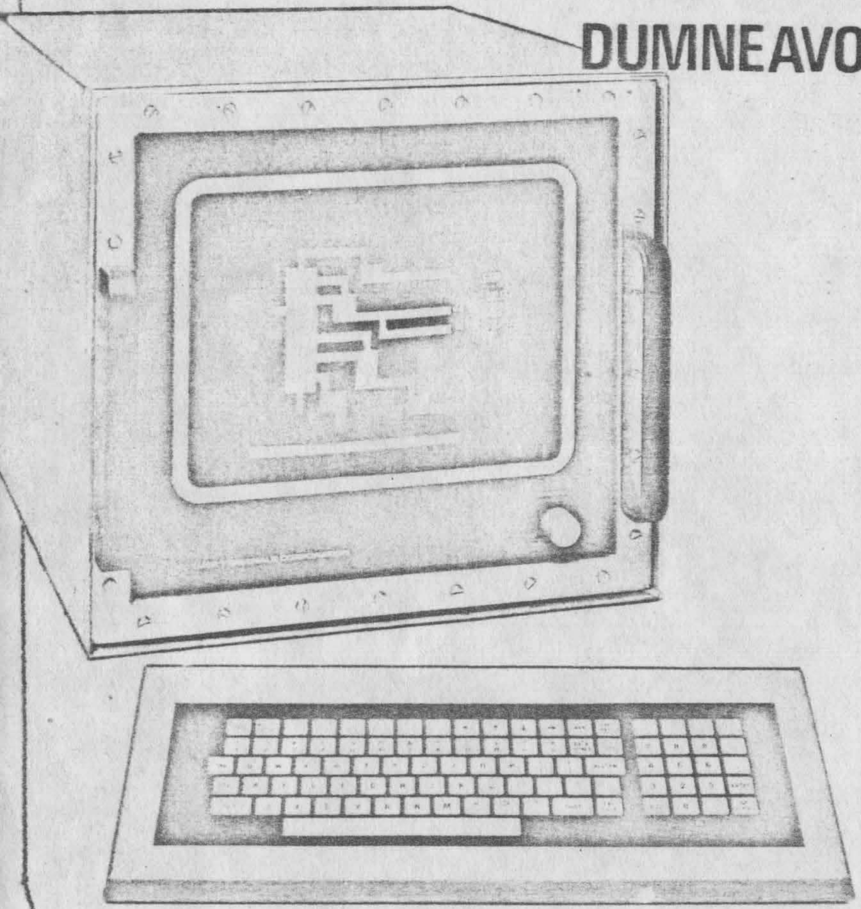
Manuale de utilizare

Programe

Diverse

Calculatorul ÎN SPRIJINUL DUMNEAVOASTRĂ

Incepînd cu acest număr al buletinului "Clubul programatorilor" editat de Casa Universitarilor din Timişoara, prin strădulnţa neobosită a directorului Cornel Secu, Catedra de Automatică şi Calculatoare a Institutului Politehnic "Traian Vuia" Timişoara şi Institutul pentru Tehnică de Calcul şi Informatică (ITCI) împreună cu Fabrica de Memorii Electronice şi Componente pentru Tehnică de calcul (FMECTC) intenţionează să introducă o rubrică permanentă de noutăţi cu referire la evoluţia microcalculatorului TIM-S sub aspectul dezvoltării hardware şi software.

Aflat în producţia de serie ITCI-FMECTC Timişoara din toamna anului 1986, microcalculatorul TIM-S a fost bine primit în masa utilizatorilor de microcalculatoare individuale. Mulţi dintre aceştia, preocupaţi de utilizarea microcalculatorului TIM-S în aplicaţii tot mai complexe, au resimţit pe bună dreptate, absenţa unei memorii externe pe discuri flexibile.

Venind în întîmpinarea acestei dorinţe, ITCI-FMECTC Timişoara, a introdus

recent în fabricaţie de serie un nou echipament EXT-1, prevăzut ca extensie la TIM-S. Livrabil într-o casetă independentă aceasta se conectează la cupla de extensie a microcalculatorului TIM-S şi cuprinde următoarele resurse:

- două unităţi de discuri flexibile;
- interfaţa prin care se realizează interconectarea în reţea locală pînă la a 255 microcalculatoare TIM-S;
- interfaţa pentru comunicaţii în regimul serie (RS232-C) cu rată de transfer programabilă;
- sistemul de operare dedicat să asiste operatorul în utilizarea acestor resurse din BASIC;
- o sursă de alimentare de la care se alimentează şi microcalculatorul TIM-S.

Pentru utilizatorii interesaţi cu deosebire în interconectarea în reţea a microcalculatoarelor TIM-S în versiunea de bază, ITCI-FMECTC oferă şi o soluţie economică. O interfaţă ce cuprinde cîteva imprimante electronice, denumită EXT-2, se conectează la cupla de extensie a microcalculatorului TIM-S. In această versiune subsistemul de operare pentru funcţionarea în reţea se încarcă de pe casetă. Prin interconectarea microcalculatoarelor TIM-S în reţea se deschid perspective interesante privind aplicaţiile în învăţămînt. Cadrul didactic poate avea la dispoziţie un microcalculator TIM-S echipat cu extensia pentru discuri flexibile.

Si în final, o ultimă noutate pentru acest număr al buletinului: a început producţia microcalculatoarelor TIM-S la care tastatura extraplată senzitivă este înlocuită cu o tastatură nouă, ce conţine taste glisante. Sperăm că va satisface cerinţele utilizatorilor.

In numărul următor al buletinului vor apare alte veşti privind dezvoltarea familiei de microcalculatoare TIM-S.

I.P."T.V." Timişoara
I.T.C.Timişoara

CONF. DR. ING. CRIŞAN STRUGARU,
ASIST. ING. CEZAR MORUN

Metode de dialog cu dispozitivele periferice la TIM-S

Sistemul de operare (SO) TIM-S şi extensia sa TIM-S EXT1 sau TIM-S EXT2 au fost proiectate în ideea oferirii unor posibilităţi cît mai mari raportate la dimensiunile lor. Astfel pe de o parte există posibilitatea preluării de către utilizator a oricărei faze din etapele de analiză sintactică, interpretare şi execuţie a unei instrucţii BASIC, pe de altă parte un număr foarte mare de subrutine pot fi apelate, relativ uşor, astfel încît timpul de proiectare şi dimensiunile unui program utilizator să fie cît mai mici.

Un aspect important care apare în exploatarea echipamentelor de calcul este posibilitatea comunicării dintre acestea şi dispozitivele periferice.

Sistemul de operare (SO) TIM-S şi respectiv extensiile sale TIM-S EXT1, TIM-S EXT2 comunică cu dispozitivele periferice ataşate prin:

- instrucţiile IN, respectiv OUT;
- intermediul canalelor de intrare/ieşire (CIO) şi a căilor de transfer de intrare/ieşire (CTIO);
- prin subrutine strict specifice perifericului (SAVE, LOAD, etc.).

1. Dialogul TIM-S - dispozitive periferice prin intermediul instrucţiilor IN, respectiv OUT

Sintaxa acestor instrucţii este:

```
IN    adresă
OUT   adresă, dată
```

şi ele sînt traduse în cod maşină astfel:

```
        LD    BC, adresă
        IN    A, (C)
```

respectiv

```
        LD    A, data
        LD    BC, adresă
        OUT   (C), A
```

deci adresa are o lungime de 16 biţi (numere cuprinse între o - 65535) iar datele sînt pe 8 biţi.

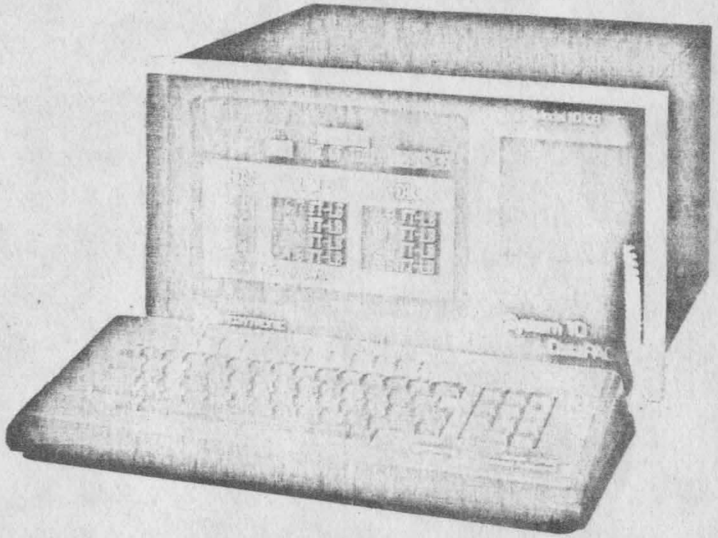
Reamintim că la microprocesorul Z8o în cazul instrucţiilor IN registru, (C) şi OUT (C), registru, pe magistrale de adrese apar:

pe A_{o-7} - conţinutul registrului C

pe A_{8-15}- conţinutul registrului B

Adresele utilizate în TIM-S şi TIM-S EXT1 sînt prezentate în tabelul 1.

Important de reţinut este faptul că A_7 nu se decodifică, şi în tot sistemul de operare, plus programele existente pe piaţa mondială, în cadrul instrucţiilor de I/o A_7=1. Aceasta permite utilizatorului să-şi dezvolte interfeţe şi programe proprii, fără a apare riscul de conflict pe magistrale, folosind A_7=o şi legînd pinul IORQD, de la cupla extensie la A_7.

2. Dialogul prin intermediul canalelor de intrare/ieşire (CIO) şi a căilor de transfer intrare/ieşire (CTIO)

2.1. Prezentare generală

TIM-S poate iniţia un dialog cu 19 periferice logice prin intermediul a 19 CTIO. Acestor periferice logice li se pot ataşa unul din următoarele periferice fizice, prin intermediul unui CIO corespunzător:

- K - tastatură
- S - televizor
- R - zonă de manevră
- P - imprimantă

In cazul ataşării extensiei TIM-S EXT1 sau TIM-S EXT2 mai pot fi ataşate încă 4 periferice şi anume:

- M - disc flexibil
- N - reţea locală
- T - RS-232-C - coduri ASCII
- B - RS-232-C - coduri 8 biţi

Fiecare CIO are un nume indicat mai sus printr-o literă.

Toate imprimantele prezentate în manualul de utilizare TIM-S sînt utilizate prin intermediul CIO-P (canalul de intrare/ieşire de tip P).

Pentru fiecare CIO TIM-S, respectiv CIO-TIM-S EXT1 există o informaţie ataşată, cu următoarea structură.

<u>CIO-TIM-S</u>

- 2 octeţi - Adresă subrutină OUTPUT
- 2 octeţi - Adresă subrutină INPUT
- 1 nume

<u>CIO-TIM-S EXT1 sau TIM-S EXT2</u>

- 2 octeţi - ooo8 h
- 2 octeţi - ooo8 h
- 1 octet - nume
- 2 octeţi - Adresă subrutină OUTPUT
- 2 octeţi - " " INPUT
- 2 octeţi - Lungime CIO
- n octeţi - Informaţii specifice

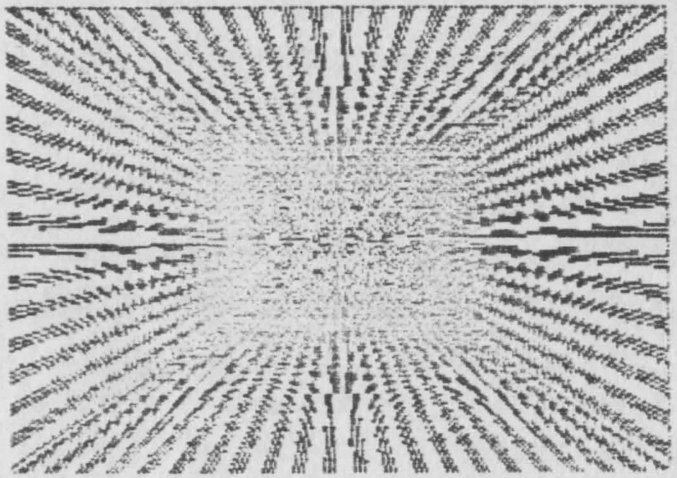
Aceste informaţii se găsesc în RAM începînd cu adresa indicată de variabila CHANS (adresă 23631-2, IY+21, 5C4F-5C5oH) şi iniţializarea acestei zone se face conform informaţiei aflate la adresa 15AFh şi prezentată în tabelul 2.

TAB.2

o9F4h	- PRINT-OUT
loA8h	- KEY-INPUT
4Bh	- K
o9F4h	-
15C4h	- REPORT-D
53h	- S
OF81h	- ADD-CHAR
15C4h	-
52h	- R
o9F4h	-

15C4h -
5oh - P
8oh - END MARKER

Perifericele logice şi respectiv căile de transfer I/O ataşate sînt numerotate de la FDh la OFh, primele trei CTIO nefiind accesibile din BASIC.

Pentru fiecare CTIO corespund 2 octeţi într-o tabelă denumită STRMS amplasată de la adresa 235 68 (5CIOh, IY-42) care conţin o adresă relativă la începutul zonei de CIO.

Conţinutul acestei tabele după RESET (punerea sub tensiune a calculatorului) este dat în tabelul 3.

TAB.3

	CIO-adresat		Nr.CTIO
5CIO	ol ooh	K	FD
	o6 ooh	S	FE
	oB ooh	R	FF
	ol ooh	K	oo
	ol ooh	K	ol
	o6 ooh	S	o2
	lo ooh	P	o3
	oo ooh	-	o4-oF

Dacă cei doi octeţi corespunzători unui CTIO sînt oooo înseamnă că acea cale este închisă, şi orice tentativă de a o folosi se va sfîrşi cu un mesaj de eroare.

Deschiderea unui CTIO se face prin:
- RESET, NEW, CLEAR conform tab.3
- prin instrucţia OPEN

Inchiderea unui CTIO se poate face cu:
- CLOSE
- RESET, NEW, CLEAR conform tab.3

De remarcat că instrucţia CLOSE #n n, n=o÷3 va reface cei doi octeţi ataşaţi CTIO corespunzător tab.3.

Tabela de iniţializare a informaţiilor ataşate CTIO se află începînd cu adresa 15C6h.

2.1. <u>Modul de lucru cu CIO şi CTIO din BASIC</u>

Instrucţiile care folosesc această metodă de dialog cu perifericele sînt: PRINT LIST , LPRINT , LLIST , INPUT , INKEYS , OPEN , CLOSE , CLEAR , MOVE.

In continuare se prezintă etapele parcurse de interpreter pentru executarea acestor instrucţii:

2.1.1. <u>OPEN #n, "nume"</u>

a) verificare o ≤ n ≤ 15

b) test nume K,S,R,P,T,B,N,M, etc.

c) se calculează adresa relativă a CIO în zona CHANS şi se introduce în cei doi octeţi corespunzători din STRMS. Observăm că această instrucţie face legătura dintre un periferic logic şi unul fizic.

2.1.2. <u>CLOSE #n</u>

a) verificare o ≤ n ≤ 15

b) se emit informaţiile din buferele de date, în cazul în care la CTIO n este ataşat CIO M, N, sau P.

c) se iniţializează CTIO n conform tab.2

2,1.3. <u>PRINT #n; ...</u>

a) verificare o ≤ n ≤ 15

b) verificare CTIO n deschis

c) CIO ataşat acestui CTIO se face curent prin memorarea adresei sale în variabila de sistem CURCHL (23 633-23 634, IY+23, 5C51-5C52h)

Pentru aceasta se foloseşte secvenţa

```
LD    A,n
CALL  16olh
```

d) în continuare se transmit parametrii din instrucţia PRINT prin intermediul subrutinei de la adresa ooloh (RST lo). Dacă instrucţia PRINT nu se încheie cu ; se transmite suplimentar codul ODh (EMTER).

Parametrii transmişi sînt coduri TIM-S (vezi manualul TIM-S pag.4o-43).

<u>Observaţii</u>

1. Se pot trimite informaţii în mai multe CTIO, în cadrul aceleiaşi instrucţii PRINT.

Exemplu:

PRINT #2;"ECRAN"; #3;"IMPRIMANTA"

2. Subrutina de la adresa ooloh, transmite informaţiile prin intermediul subrutinei OUTPUT a CIO adresat de variabila de sistem CURCHL.

3. Dacă nu se indică numărul CTIO acesta este implicit 2.

4. Aproximativ, în acelaşi mod, se execută şi instrucţiile LIST, LPRINT, LLIST, pentru ultimele două implicit fiind CTIO-3.

5. LLIST #2 va lista prin CTIO-2 şi LIST #3 prin CTIO-3.

6. LLIST, LIST transmit cîte un ODh după fiecare linie de program.

2.1.4. INPUT #n; ...

a) - c) idem instrucţia PRINT

d) informaţiile sînt aduse de la periferic prin subrutina WAIT-INPUT(15DEh), care apelează subrutina INPUT din CIO adresat de CURCHL.

2.1.5. INKEY$#n

Idem, în linii mari, cu INPUT.

Considerăm că această prezentare, fără a mai intra în alte detalii, ne permite trecerea la a analiza modalităţi de dialog cu diferite periferice, din BASIC, folosind instrucţiile prezentate mai sus.

3. Modalităţi de utilizare CIO şi CTIO

3.1. Modificarea unui CIO existent

Utilizatorul are posibilitatea utilizării propriilor subrutine de dialog cu un periferic. Pentru aceasta este suficient să se modifice adresa subrutinelor de OUTPUT, respectiv de INPUT din CIO ales, în zona CHANS. Trebuie manifestată prudenţă în a modifica CIO K,S,R folosite de SO-TIM-S.

3.1.1. Cerinţe impuse subrutinei de INPUT

- codul recepţionat în registrul A

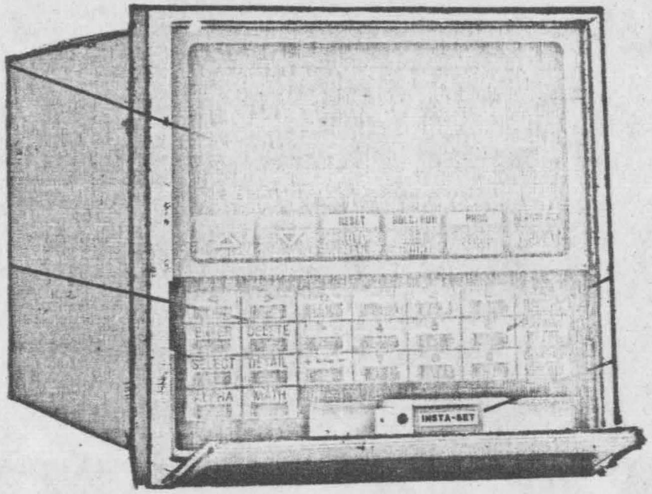
- indicatorii de condiţie CY şi Z poziţionaţi astfel:

CY	Z	
1	X	- cod recepţionat
o	1	- se încearcă o nouă recepţie
o	o	- eroare END OF FILE

- regiştrii generali H'L', IY,IX să rămînă neafectaţi.

```
        RET
T-OD    CP      ODh
        RET     NZ - se renunţă la alte
                     coduri de control
                     (TAB,AT etc.)
        CALL    ECA
        LD      A,OAh - LINE FEED (dacă e
                        necesar)
        JR      ECA
ECA-1   ooh          Număr caractere
                     transmise
ECA     PUSH    AF
        CALL    TIP - subrutină de trans-
                      mis cod ASCII la im-
                      primantă (în regis-
                      trul A)
        POP     AF
        CP      OAh
        RET     Z
        CP      ODh
        LD      A,oo
        JR      Z,AECA-1
        LD      A,(ECA-1)
        INC     A
A ECA-1 LD      (ECA-1),A
        CP      n - număr caractere pe
                    rînd
        RET     NZ
        LD      (HL),C
        INC     HL
        LD      (HL),B
        RET
```

__Observaţie__: Această subrutină poate fi înlocuită cu două instrucţii POKE.

3.1.2. __Cerinţe impuse subrutinei de OUTPUT__

- codurile transmise sînt coduri TIM-S şi ele trebuiesc traduse în coduri corespunzătoare perifericului respectiv (ASCII etc.)

- registrul A conţine codul transmis
- regiştrii generali H'L',IY,IX să rămînă neafectaţi.

3.1.3. Exemplu

Se doreşte folosirea unei imprimante pentru tipărirea rezultatelor şi listări programe, pe lungime de rînd mai mare de 32 de caractere.

Pentru rezolvarea problemei avem nevoie de două subrutine şi anume:

- INIT - de modificare a CIO-P
- #LPRINT - dialog efectiv

3.1.3.1. Subrutina INIT

```
INIT    LD    HL,(5C4Fh)          - CHANS
        LD    BC,oooFh
        ADD   HL,BC
        LD    BC,adresă  #LPRINT
```

3.1.3.2. Subrutina LPRINT

```
LPRINT  CP    2oh
        JR    C,T-OD
        CP    8oh
        JR    C,ECA - emisie caracter
                      ASCII
        CP    A5h - cel mai mic cod de
                    token
        JP    NC,OB52h - expandare
                         token
        LD    A,ODh
        RST   IOh
        RET
```

Zonele recomandabile de implementare ale acestor subrutine sînt:

a) în primii 16 Ko de RAM, în zona liberă (undeva între adresele 386Eh - 3BFFh, unde se găsesc un număr suficient de locaţii cu conţinut FFh)

b) în buffer-ul de imprimantă (5Booh - 5BFFh)

Atenţie! RESET, NEW modifică informaţia din această zonă.

c) în RAM, în afara zonelor folosite de programul BASIC (cel mai sigur de la adresa FF4oh în jos).

Observaţii:

1. Dacă aceste subrutine se încarcă în primii 16Ko de RAM şi se modifică adresa subrutinei OUTPUT a CIO-P din tabela de la adresa 15AFh,NEW nu va afecta modificările făcute.

2. In situaţia de mai sus, atenţie la protecţia hard la scriere în primii 16Ko de RAM şi la faptul că sistemul trebuie să funcţioneze cu SO-TIM-S din RAM.

3.2. Crearea unui CIO propriu

Această metodă presupune înlocuirea instrucţiei OPEN cu o secvenţă proprie (chiar şi în BASIC) de iniţializare a celor doi octeţi din STRMS corespunzători CTIO dorit şi crearea unui CIO cu subrutine de INPUT şi OUTPUT proprii.

Atenţie!

Instrucţia CLOSE verifică nume CIO şi dă eroare pe alte nume decît cele acceptate de SO.

4. Posibilităţi de utilizare a CIO şi CTIO din programe în cod maşină

4.1. Instrucţia OPEN se poate înlocui cu o scriere directă a deplasamentului faţă de CHANS, a adresei CIO ataşat CTIO, în cei doi octeţi corespunzători din STRMS.

4.2. Iniţializarea variabilei CURCHL se poate face cu secvenţa:

```
LD      A, nr.CTIO
CALL    16o1h
```

4,3. Emiterea unui cod către un CIO făcut curent cu secvenţa de mai sus se face cu

```
LD A, cod
RST 1oh
```

4.4. Recepţia unui cod printr-un CIO făcut curent cu secvenţa de la 4.2. se face în registrul A cu

```
CALL 15DEh
```

4.5. Instrucţia CLOSE se poate înlocui cu refacerea celor doi octeţi din STRMS conform tabelului 2.

5. Posibilitatea transmiterii unor coduri de comandă din BASIC către periferice

SO-TIM-S acceptă pentru instrucţia PRINT (LPRINT) următoarele comenzi TAB,AT, FLASH,BRIGHT,INK,PAPER,OVER, INVERSE.

La analiza sintactică trec iar la execuţie sînt ignorate în CIO-P.

In subrutina noastră de OUTPUT putem prelua aceste coduri şi executa secvenţe de program conform unei convenţii.

Pentru a înţelege metoda, în continuare se arată, în principiu, modul de executare al instrucţiei

```
PRINT #3;AT:2o,1;"A";
LD   A,o3h
CALL 16o1h
LD   A,16h      - cod AT
RST  1oh
LD   A,14h      - 
```

```
RST  loh
LD   A,olh
RST  loh
LD   A,41h  - cod "A"
RST  loh
RET
```

Reamintim că prin RST loh se ajunge la subrutina de OUTPUT din CIO ataşat CTIO şi făcut curent cu CALL 16olh (adresă memorată în variabila de sistem CURCHL).

După modificarea CIO ales, putem să preluăm şi codurile de control, cărora le dăm funcţii conform unei convenţii.

Exemplu:

TAB	K , L	
	o m	- avans hîrtie m rînduri
	1 , j	- j spaţii libere
	2 , i	- se alege setul de caractere i

etc.

Alte dezvoltări ale sistemului de operare TIM-S, în acest domeniu, realizate la IPTVT sînt:

- simularea unei memorii FIFO în primii 16 Ko de RAM (deci fără a diminua memoria aflată la dispoziţia utilizatorului în mod uzual);
- memorie de tip LIFO - în aceleaşi condiţii;
- memorie virtuală - în aceleaşi condiţii.

TAB.1

Adr.FIZICA A4	A3	A2	A1	Ao	Adr.LOGICA FOL. IN INTERPRETER	PORT
o	o	o	o	o	Eo	PA-8255
o	o	o	1	o	E2	PB-8255
o	o	1	o	o	E4	PC-8255
o	o	1	1	o	E6	PROG-8255
1	o	x	x	o	Fo	ROM/RAM
1	1	x	x	o	FE	PA-8255
1	o	1	1	1	F7	Reţea locală
1	o	1	o	1	F5	"
1	1	1	1	1	FF	Blocare paginare
o	o	o	o	1	E1	Floppy DISC
o	1	o	o	1	E9	"
o	1	o	1	o	E6	"
o	1	o	1	1	EB	"
1	1	o	o	1	F9	"

Observații

Adresele A5 - A15 nu sînt folosite în decodificarea adreselor de porturi !

Dialogul TIM-S periferice prin intermediul instrucțiunilor SAVE, LOAD, MERGE, ERASE, CAT, VERIFY va fi tratat în numărul viitor al buletinului.

Bibliografie

1. Manual de utilizare TIM-S
2. Manual de utilizare TIM-S EXT1
3. The Complete Spectrum Rom Disassembly, Ian Logan and Frank O'Hara
4. The Spectrum Operating System, Steve Kramer

ING. PAUL-DAN OPRIȘCĂ

RESOL: un program de rezolvat sisteme mari de ecuații liniare

Una dintre metodele cele mai eficiente de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare cu ajutorul calculatoarelor este folosirea programului specializat RESOL, provenit din biblioteca matematică MATHLIB a calculatorului FELIX C-256.

Bazat pe metoda eliminării Gaussiene și avînd inclus un algoritm de pivotare a coloanelor pentru a maximiza coeficienții diagonalei matricii coeficienților, RESOL asigură rezolvarea sistemelor într-un interval de timp definit, cu o precizie foarte bună.

Alăturat este prezentată o implementare performantă în BASIC a programului RESOL. Rutina propriu-zisă de rezolvare este cuprinsă între liniile 1oo - 15o. Liniile 3o-6o încarcă datele necesare, iar linia 2oo listează rezultatele obţinute.

Programul RESOL necesită următoarele date de intrare: numărul ecuaţiilor (n), limita minimă (E) sub care un pivot este considerat nul şi deci sistemul este declarat sistem singular, matricea coeficienţilor (A) şi matricea termenilor liberi (B).

Matricea A este o matrice monodimensională, avînd dimensiunea <u>nxm</u>, în care elementele sînt introduse "coloane pe linii". Fie sistemul:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & a_{nn} \end{bmatrix} \times \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \\ b_n \end{bmatrix}$$

Ordinea coeficienţilor în matricea A este: $a_{11}, a_{21}, \ldots, a_{n1}, a_{12}, a_{22}, \ldots, a_{n2}, \ldots, a_{1n}, a_{2n}, \ldots, a_{nn}$

Matricea B este o matrice monodimensională avînd dimensiunea <u>n</u>, ordinea termenilor liberi fiind cea naturală: $b_1, b_2, \ldots, b_n$.

Limita minimă sub care un pivot este considerat nul se ia cu cîteva ordine de mărime sub ordinul de mărime al coeficienţilor matricii A. O valoare foarte mică a acestei limite conduce la nesesizarea singularităţii unui sistem, iar o limită prea ridicată poate declara sistemul singular cînd nu e cazul.

Rutina RESOL transformă matricile A şi B in situ şi nu necesită alte zone de manevră, ceea ce permite rezolvarea sistemelor foarte mari. Pentru o memorie RAM de 48 Ko limita memoriei este atinsă de un sistem de aproape 9o de ecuaţii. La sfîrşitul execuţiei matricea A este distrusă, iar matricea B conţine soluţia sistemului.

Una din metodele care a dus la accelerarea execuţiei în BASIC cu cca 2o% a fost utilizarea numelor de variabile dintr-o singură literă. Sînt folosite toate literele cu excepţia A, B care sînt matrici şi i, j

rămîne la dispoziția utilizatorului pentru contoare etc.

Implementarea prezentată poate funcționa ca atare sau poate fi compilată atît cu compilatorul SOFTER, varianta FULL, cît și cu compilatorul BLAST. In cazul compilării cu compilatorul SOFTER, durata compilării este foarte scurtă, însă acesta nu acceptă liniile 4o și 5o, astfel că trebuie găsită o altă metodă de introducere a datelor. De asemenea, el nu produce un program independent. Aceste dezavantaje sînt eliminate la compilarea cu BLAST.

In cazul compilării cu BLAST, pentru a mări viteza de execuție se adaugă instrucțiunea: 2o REM ! INT c,d,g,h,k,l,m,n, o,p,q,r,s,t,u,v,w,x,y,z declarînd variabilele respective întregi.

Testele s-au făcut pe un sistem de 24 de ecuații. Execuția rutinei RESOL în BASIC a durat 255 sec., a codului generat de compilatorul SOFTEK 7o sec., iar a codului generat de compilatorul BLAST 4o sec. Rezolvarea unui sistem de 8o de ecuații a fost făcută de codul generat de BLAST în 25 de minute.

```
  1o REM SISTEM
  2o REM ! INT c,d,g,h,k,l,m,n,o,p,q,s,t,u,
v,w,x,y,z
  3o LET a$ ="Număr ecuații:  ": INPUT (a$ )
:n: PRINT  a$ :n: LET a$ ="Pivot minim: ":
INPUT (a$ ):E:PRINT 'a$ :E: LET b$ ="Fisier
matrice ": PRINT 'b$ :"A: ":: INPUT (b$ ):
"A: ":a$ : PRINT a$ : PRINT 'b$ :"B: ":: IN
PUT (b$ ):"B: ":b$ : PRINT b$ : PRINT #0:"
Start banda pentru citire A,B.": DIM A(n n):
 DIM B(n)
  4o LOAD a$ DATA A()
  5o LOAD b$ DATA B()
  6o CLS : PRINT AT 0,0:"RESOL"
 1oo REM RESOL
 11o LET c=-n: FOR h=1 TO n: PRINT AT 0,6:h:
LET d=h+1: LET c=c+ n+1: LET F=0: LET t=c-h:
FOR g=h TO n: LET p=t+g: IF ABS F< ABS A (p)
THEN LET F=A(p): LET s=g
 12o NEXT g: IF ABS F<E THEN PRINT '"SISTEM
SINGULAR": STOP
 13o LET q=h+n *(h-2): LET t=s-h:
 FOR k=h TO n: LET q=q+n: LET p=q+t: LET R=A
(q): LET A(q)=A(p): LET A(p)=R: LET A(q)/F:
NEX T k: LET R=B(s)=B(h): LET B(h)=R/F: IF h
=n THEN GO TO 15o
```

```
 14o LET o=n  (h-1): FOR l=d TO n: LET u=o+l:
FOR m=d TO n: LET v=n  (m-1)+l: LET w=v+t:
LET A(v)=A(v)-A(u) * A(w): NEXT m: LET B(l)=
B(l)-B(h) * A(u): NEXT l: NEXT h
 15o LET t=n  n: FOR h=1 TO n-1: LET x=t-h:
LET v=n-h: LET z=n: FOR k=1 TO h: LET B(y)=
B(y)-A(x) * B(z): LET x=x-n: LET z=z-1: NEXT
k: NEXT h
 2oo FOR h=1 TO n: PRINT "x":h:"= ":B(h):
NEXT h
```

ING. MIRCEA POPA

Conectarea imprimantei Robotron 1157 la microcalculatorul TIM-S

1. Introducere

In scopul creşterii performanţelor calculatorului TIM-S, acesta a fost prevăzut cu o interfaţă paralelă şi una pentru conectarea unor imprimante cu tipuri de dialog diferit. Imprimantele care au fost conectate şi modul de comandă a lor utilizînd instrucţiuni din limbajul BASIC sînt prezentate în manualul de funcţionare şi utilizare a microcalculatorului TIM-S.

Dată fiind răspîndirea relativ largă a imprimantei ROBOTRON 1157 s-a pus problema conectării ei la microcalculatorul TIM-S. Lucrarea prezintă un mod de rezolvare a acestei probleme.

2. Interfaţa cu imprimanta ROBOTRON 1157

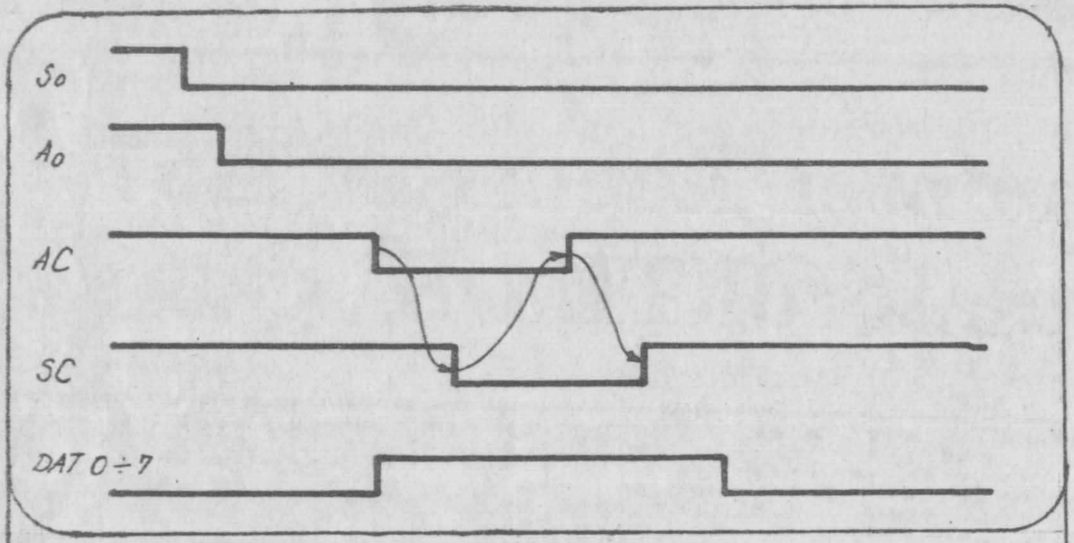

fig.1

Figura 1 prezintă cronograma semnalelor pentru transferul unui caracter, semnificaţia lor fiind următoarea:

S_o: activ la "0" - indică că emiţătorul va face o transmisie;

A_o: activ la "0" - indică că receptorul este pregătit pentru imprimare;

AC: activ la "0" - indică că receptorul poate să preia un caracter;

SC: activ la "0" - semnal de strob pentru date;

DATO 7 - sînt linii de date - datele se transmit în cod ASCII şi complementate.

Pentru conectarea acestei imprimante la microcalculatorul TIM-S se utilizează interfaţa paralelă existentă deci nu sînt necesare circuite suplimentare. La cupla paralelă se fac următoarele conexiuni:

semnal	cuplă
DAT 0 - 6	pinii 1 - 7
SC	pinul 8
AC	pinul 9
S_o şi masa	pinii 14 - 22

Se remarcă că semnalul S_o este permanent conectat la masă iar semnalul AO nu este testat presupunînd că imprimanta este pregătită pentru imprimare.

Pentru comanda imprimantei a fost concepută subrutina pentru transmisia unui caracter, respectînd cromograma din figura 1, dată mai jos:

```
ET1     LD      C,A
        CALL    1F54
        JP      NC,3AFB
        IN      A,(FE)
        RLA
        JR      NC,ET1
        LD      A,C
        CPL
        AND     7F
        OUT     (E2),A
        OR      80
        OUT     (E2),A
ET2     CALL    1F54
        JP      NC,3AFB
        IN      A,(FE)
        RLA
        JR      C,ET2
        LD      A,C
        CPL
        AND     7F
        OUT     (E2),A
        LD      A,00
        OUT     (E2),A
        RET
```

Subrutina primeşte în registrul A codul ASCII complementat al caracterului de tipărit. Prima instrucţiune salvează acest cod în registrul C întrucît registrul A va fi folosit în continuare. Următoarele cinci instrucţiuni verifică dacă linia AC a devenit activă, indicînd o cerere din partea imprimantei. Dacă programul se blochează în această buclă, din cauza apariţiei unei defecţiuni se poate ieşi din această stare prin acţionarea tastei BREAK. In continuare se readuce codul caracterului de tipărit în registrul A şi se plasează pe liniile DATO 6 activînd şi semnalul SC. Apoi se verifică dacă linia AC a devenit inactivă, existînd şi aici posibilitatea de a părăsi această buclă prin acţionarea tastei BREAK. Dacă semnalul AC este inactiv se dezactivează semnalul SC şi apoi se dezactivează şi liniile de date.

Pentru realizarea legăturii între această subrutină şi comenzile din limbajul BASIC există trei posibilităţi:

1. Plasarea subrutinei la adresa 3BCO, unde începe o zonă neutilizată din memoria EPROM şi modificarea conţinutului loca-

ţiilor 38D4 - 38D6 conform celor de mai jos:

adresă	conţinut nou
38D4	C3
38D5	C0
38D6	3B

Aceasta înseamnă că utilizatorul va avea la dispoziţie comenzile din limbajul BASIC referitoare la tipărirea în regim paralel pentru imprimantele CDC 9335 şi ROBOTRON K6311, un acelaşi microcalculator neputînd să comande şi imprimanta ROBOTRON 1157 şi imprimantele CDC 9335 sau ROBOTRON K6311. Acest dezavantaj apare datorită faptului că nu există suficient spaţiu neutilizat în memoria EPROM pentru creerea unor noi comenzi aferente tipăririi cu imprimanta ROBOTRON 1157.

Pentru realizarea modificărilor prezentate şi înscrierea subrutinei în memorie există două posibilităţi:

a) reprogramarea memoriei EPROM la adresele 38D4 - 38D6 şi 3BC0 - 3BE1;

b) ţinînd seama de faptul că sistemul de operare al microcalculatorului TIM-S este operaţional în memoria RAM se poate proceda în felul următor:

- se încarcă programul utilitar "MONS3M";
- cu acest program se înscrie în memoria RAM utilizator programul:

```
DI
LD    A, FB
OUT   (E4), A
EI
JP    (Adresă + 29)
```

unde "Adresă" este adresa la care a fost încărcat programul utilitar, şi apoi se lansează în execuţie acest program;
- se fac modificările de la adresele 38D4 - 38D6 şi 3BC0 - 3BE1 folosind tot programul utilitar;
- se înscrie în memoria RAM utilitar programul:

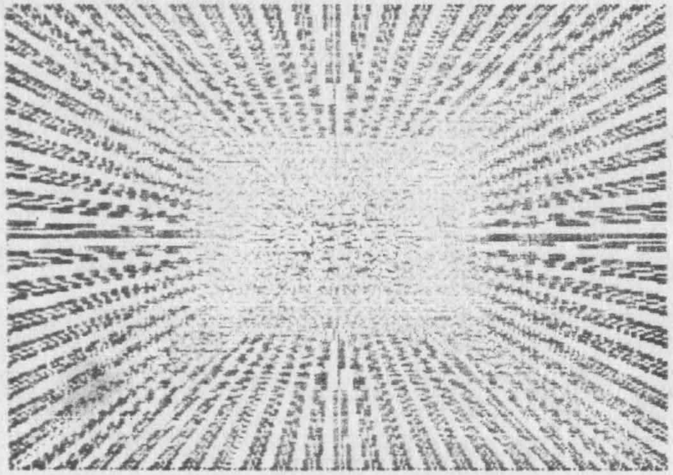
```
DI
LD        A, F9
OUT       (E4), A
EI
JP        (Adresă + 29)
```

şi se lansează în execuţie;
- se revine în interpretorul BASIC.

După realizarea celor prezentate

mai sus se poate comanda imprimanta ROBOTRON 1157 cu comenzi din limbajul BASIC.

2. Plasarea subrutinei de transfer a unui caracter în spaţiul RAM utilizator. In acest caz utilizatorul va trebui să conceapă şi programul care foloseşte această subrutină, lansarea sa în execuţie făcîndu-se cu comanda RANDOMIZE USR Adresă. Această soluţie nu afectează memoria EPROM dar reduce capacitatea spaţiului RAM utilizator.

3. Plasarea subrutinei de transfer şi a programului care o foloseşte în tamponul pentru imprimare, zonă de memorie RAM de 256 octeţi, începînd cu adresa 5BOOH. In acest caz trebuie realizată următoarea modificare: la adresa indicată de variabila de sistem CHANS (5C4FH şi 5C50H) se adună valoarea OFH şi se obţine o nouă adresă unde se plasează OOH iar la adresa următoare 5BH, 5BOOH fiind adresa de început a programului care realizează tipărirea. Această soluţie nu afectează memoria EPROM, nici memoria RAM utilizator dar va fi necesară evitarea acelor comenzi din limbajul BASIC care folosesc zona 5BOOH-5BFFH ca tampon pentru imprimare.

3. Concluzii

Soluţia descrisă asigură conectarea imprimantei ROBOTRON 1157 la microcalculatorul TIM-S. Pentru comanda imprimantei, de către utilizator, trebuie să se ţină seama de adresa unde a fost plasată subrutina de transfer, conform cu cele prezentate mai sus.

4. Bibliografie

1. * * * - Documentaţia tehnică a microcalculatorului TIM-S
2. * * * - Documentaţia tehnică a imprimantei ROBOTRON 1157
3. * * * - Microcalculator TIM-S - Manual de funcţionare şi utilizare
4. * * * - INF nr.1-2/1987

MIRCEA TEODORESCU,
LAURENȚIU EMIL

Creion optic & Kempston joystick

CUPRINS: 1Ce este un creion optic ?
2 Cum se conecteaza creionul optic ?
3 Utilizarea creionului optic.
4 Creionul optic în funcția de selecție.
5 Desenarea cu creionul optic.
6 Utilizarea programului cod-mașină.
7 Condițiile de apariție ale erorilor.
8 Schema creionului optic & Kempston J.

1 Ce este un creion optic ?

Creionul optic este un dispozitiv care detectează lumina emisă de un ecran de televizor și transmite semnale calculatorului funcție de poziția creionului pe ecran. Cînd este utilizat cu un software adecvat, poate fi utilizat la alegerea unei funcții de pe ecran pentru a fi pusă în execuție, sau poate fi folosit la desenarea unor proiecte pe televizor care eventual pot fi salvate apoi pe banda, imprimantă, etc.

Funcționează în modul următor: Calculatorul generează două linii pe ecran, una verticală și una orizontală pe care le baleiază pe ecran cu viteză foarte mare, în momentul în care se pune creionul pe ecran, creionul sesizează dreptele cînd trec prin dreptul lui și transmite un semnal calculatorului care aproximează poziția creionului grossiere apoi o calculează cu precizie stabilind cu o aproximație bună poziția creionului pe ecran.

O serie de programe în cod-mașină sînt prevăzute pentru a permite desenarea de cercuri, linii, dreptunghiuri, arcuri de cerc, și pentru a umple contururi cu oricare din cele 8 culori ale calculatorului. Pentru detalii se studiază secțiunea 5.

2 Cum se conectează creionul optic la calculator

Creionul optic se conectează la calculator prin intermadiul unei interfețe a cărei schemă o prezentăm în secțiunea 8 a articolului.

Se procedează în felul următor:
(a) se conectează creionul la interfață;
(b) se asigură dacă este nealimentat calculatorul și se introduce interfața în calculator (proiectată pentru HC-85 & Spectrum 48K);
(c) se alimentează calculatorul și se încarcă programul de pe casetă.

Programul are două părți: BASIC & Cod-mașină.

3 Utilizarea creionului optic

Creionul trebuie ţinut perpendicular pe ecran pentru a asigura o luminare optimă şi pentru a opri reflexiile care ar afecta o bună operare cu ajutorul lui.

Se poate observa o uşoară nepotrivire între poziţia ţintei relativ la poziţia vîrfului creionului pe ecranul TV-ului. Aceasta se poate remedia prin reglarea strălucirii, contrastului şi a coloritului TV-ului sau se poate varia poziţia ţintei faţă de vîrful creionului apăsînd tastele I şi Q aşa cum se explică în programul de calibrat. După calibrare, programul astfel modificat poate fi salvat pe bandă, numai partea de cod-maşină (de preferat pe o casetă nouă).

În operarea cu creionul optic există două tipuri de operaţii :

(a) dacă se utilizează creionul în selecţia dintr-o listă de funcţii, se pune creionul pe varianta dorită ;

(b) dacă se utilizează creionul pentru desenare, atunci se punctează pe ecran funcţia dorită apoi se apasă o tastă oarecare.

4 Creionul optic în funcţia de selecţie

Un program cod maşină facilitează creionul optic în operaţia de căutare şi execuţie a unei funcţii dintr-o listă. Programul afişează numărul liniei variantei alese, de aceea este necesar ca fiecare variantă să fie pusă în listă pe linii distincte. Varianta aleasă poate fi determinată prin utilizarea numărului liniei afişate de programul cod-maşină. Spre exemplu :

```
VARIANTA 1   (line 0)
VARIANTA 2   (line 1)
VARIANTA 3   (line 2)
```

Programul cod-maşină utilizat "MENU" se găseşte la adresa 63109 şi este folosit astfel :

```
LET Lno=USR 63109
```

Cînd se întoarce din cod-maşină, Lno conţine numărul liniei la care se găseşte creionul şi poate fi testată-n BASIC astfel :

```
IF Lno=0 THEN GO SUB VARIANTA 1
IF Lno=1 THEN GO SUB VARIANTA 2
IF Lno=2 THEN GO SUB VARIANTA 3
```

sau poate fi utilizată forma GO SUB Lno*100+200

Programul cod maşină întoarce foarte repede numărul liniei la care se găseşte creionul, de aceea trebuie inserat un program de întîrziere:

```
1000 LET X=in 63:IF X/2<>INT(X/2) THEN GOTO 1000
1010 PAUSE 25: REM întîrziere pentru a permite poziţionarea corectă a creionului
1020 LET Lno=USR 63109
```

Dacă se doreşte salvarea programului cod-maşină care permite facilitatea descrisă, separat de programul cod maşină principal se procedează astfel:

1. Se încarcă "LP 48 v5.0" prin:

```
CLEAR 59059
LOAD "LP 48 v5.0"CODE
```

2. Se salvează programul "MENU" :

```
SAVE "MENU" CODE 63030,96
```

3. pentru reîncărcare se tastează:

```
CLEAR 63029
LOAD "MENU" CODE
```

5. Desenarea cu creionul optic

Programul "LP 48 v5.0" conţine 16 funcţii principale care pot fi selectate dintr-o listă care se găseşte pe ultimele două linii în partea de jos a ecranului.

Lista arată astfel:

```
E D M C R F H B I P N T K F A L
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
```

Literele sînt inițialele unor funcții care se apelează astfel:

1. Se punctează creionul pe pătratul corespunzător literei;
2. Se apasă o tastă oarecare.

Funcția dorită va fi astfel executată.

Programul utilizează două variabile numite "ORIGINEA" care este indicată pe ecran prin "X" și "TINTA" care este reprezentată pe ecran prin două axe de coordonate ortogonale. Poziția acestor simboluri determină capetele liniilor colțurile dreptunghiurilor, centrul și circumferința cercurilor.

Descriem mai jos funcțiile în detaliu:

ERASE

Această comandă prmite ștergerea liniei sau figurii(dreptunghi, cerc sau arc de cerc) care tocmai a fost desenată. Dacă se schimbă poziția Tintei sau Originii atunci figurile nu mai pot fi șterse.

Se apelează prin punctarea literei E și apăsarea unei taste.

DRAW

Această funcție desenează o linie din Origine în Tintă. sînt necesari trei pași:

(a) Se fixează unul din capetele dreptei prin poziționarea Originii pe locul dorit(folosind comanda MOVE)

(b) Se fixează celălalt capăt al dreptei prin plasarea creionului pe locul dorit și apăsarea unei taste (se deplasează astfel Tinta)

(c) Se pune creionul pe litera D și se apasă o tastă oarecare

MOVE

Această comandă deplasează Originea peste poziția Tintei. Este utilizată în comenzile DRAW, CIRCLE, RECTANGLE & ARC pentru a defini unul din puncte.

Se pune creionul pe M și se apasă o tastă.

CIRCLE

Aceasta se folosește tot în trei pași pentru a trasa un cerc:

(a) Se fixează centrul cercului prin poziționarea originii (X) ;

(b) Se fixează raza cercului prin deplasarea țintei;

(c) Se pune creionul pe C și se apasă o tastă.

RECTANGLE

(a) Se deplasează Originea pe unul din colțurile dreptunghiului care va fi desenat;

(b) Se pune Ținta pe colțul diagonal opus;

(c) Se pune creionul pe R și se apasă o tastă.

FILL

Această funcție permite umplerea unui contur închis cu una din cele 8 culori ale calculatorului.

(a) Se plasează Ținta în interiorul conturului care va fi umplut (colorat);

(b) Dacă este necesar se folosește comanda INK pentru a alege culoarea dorită ;

(c) Se pune creionul pe F și se apasă o tastă.

HAND-DRAW

Este folosită pentru a desena cu mîna liberă - creionul desenează în funcție de deplasarea lui pe ecran. Mișcarea trebuie să fie lentă, pentru a permite calculatorului urmărirea creionului pe ecran. Se punctează litera H și se apasă o tastă. Se pune creionul pe ecran de unde se dorește începerea schiței apoi se apasă o tastă pentru a începe desenarea.

Pentru a opri desenarea se apasă o tastă.

BORDER, INK, PAPER

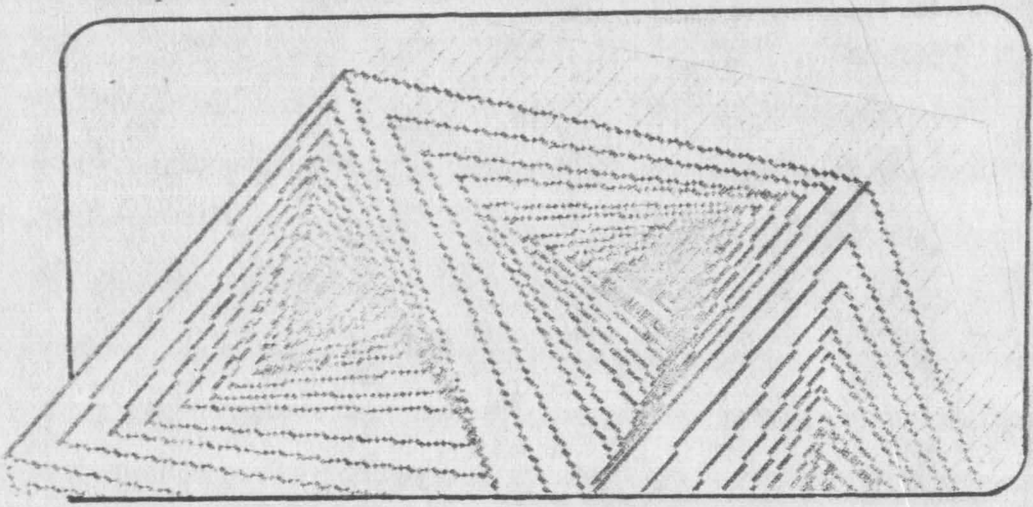
Aceste trei comenzi lucrează similar. Ele permit schimbarea culorii, borderului, hîrtiei și cernelei, cum de altfel sugerează și titlul lor. Trebuie reținut că schimbarea culorii hîrtiei se va face numai după ștergerea ecranului prin funcția NEW SCREEN.

NEW SCREEN

Această comandă permite ştergerea ecranului pentru a se porni din nou cu un alt desen. Va curăţa ecranul şi va schimba culoarea ecranului funcţie de hîrtia şi cerneala curentă care pot să difere de ecranul anterior. Originea şi Ţinta sînt setate la centrul ecranului.

TAPE

Se foloseşte pentru salvarea sau încărcarea de pe casetă a pozelor desenate. Pentru a ieşi din această funcţie se punctează pe ABORT şi se apasă o tastă.

KEEP

Această funcţie copiază imaginea ecran în memoria calculatorului. Imaginile ecran sînt introduse deasupra spaţiului alocat BASIC-ului şi vor rămîne în siguranţă chiar şi la comanda NEW. Pot fi introduse cel mult 5 ecrane după ce s-a executat comanda NEW (altfel spaţiul este de numai 4 ecrane).

Pentru utilizare se punctează litera K şi se apasă o tastă la întîmplare.

RECALL

Această comandă permite rechemarea instantanee a copiilor imaginilor ecranelor care au fost stocate în memorie (vezi comanda KEEP).

Dacă mai mult de un ecran a fost reţinut, opţiunea de a selecta una dintre pagini sau ciclarea paginilor reţinute poate fi făcută. Intîrzierea dintre afişarea paginilor poate fi variată funcţie de preferinţa programatorului. Intîrzierea dorită se obţine prin punctarea cu creionul a numărului dorit şi apăsarea unei taste.

Scala modificării întîrzierilor poate fi modificată prin POKE-uri la adresa 61296 cu numere între 1 şi 5.

ARC

Trei puncte sînt necesare pentru definirea unui arc de cerc :

(a) "Originea" defineşte un capăt al arcului;
(b) "Ţinta" defineşte celălalt capăt al arcului
(c) Poziţia intermediară a Ţintei determină curbura arcului.

Sînt necesari patru paşi în desenarea arcului

1. Se deplasează Originea (X) acolo unde va fi unul din capetele curbei;
2. Se defineşte curbura arcului prin pziţionarea Ţintei (+) ;
3. Se punctează locul unde va fi celălalt capăt al arcului şi se deplasează Ţinta. (Aceasta nu va afecta poziţia intermediară fixată anterior, în pasul 2);
4. Se pune creionul pe litera A şi se apasă o tastă.

LETTERS

Această comandă permite inserarea de texte pe ecran - pot fi scrise numere, litere sau chiar caractere grafice.

Textul va fi plasat începînd din poziţia curentă a Ţintei şi sînt necesari 3 paşi :

(a) Poziţionarea Ţintei pe locul din care vom insera textul dorit;

(b) Se punctează litera L şi se apasă o tastă;

(c) Se tastează textul dorit, apoi se apasă tasta ENTER şi textul este introdus pe ecran încheindu-se astfel cu comanda LETTERS.

6. UTILIZAREA PROGRAMULUI COD-MASINA CA PROGRAM INDIVIDUAL

Programul cod-maşină care urmează după programul de BASIC poate fi folosit individual fără a mai încărca şi partea de BASIC. Odată familiarizat cu creionul optic se va observa inconvenientul încărcării şi salvării separate a codului maşină de aceea se va tasta:

CLEAR 59059

LOAD"" CODE şi se va încărca de pe casetă partea de cod normal.

Pentru salvarea acesteia se tastează:

SAVE "LP 48 v5.0" CODE 59060,5220

Sînt trei metode de a porni programul cod maşină:

(a) cu calibrare urmată de

(b) iniţializare a culorilor (BORDER, INK şi PAPER) şi setarea variabilelor la valorile de Start şi

(c) fără iniţializare, astfel încît orice ecran memorat poate fi accesat.

Adresele sînt după cum urmează:

Pentru (a) se tastează:

RANDOMIZE USR 59478.

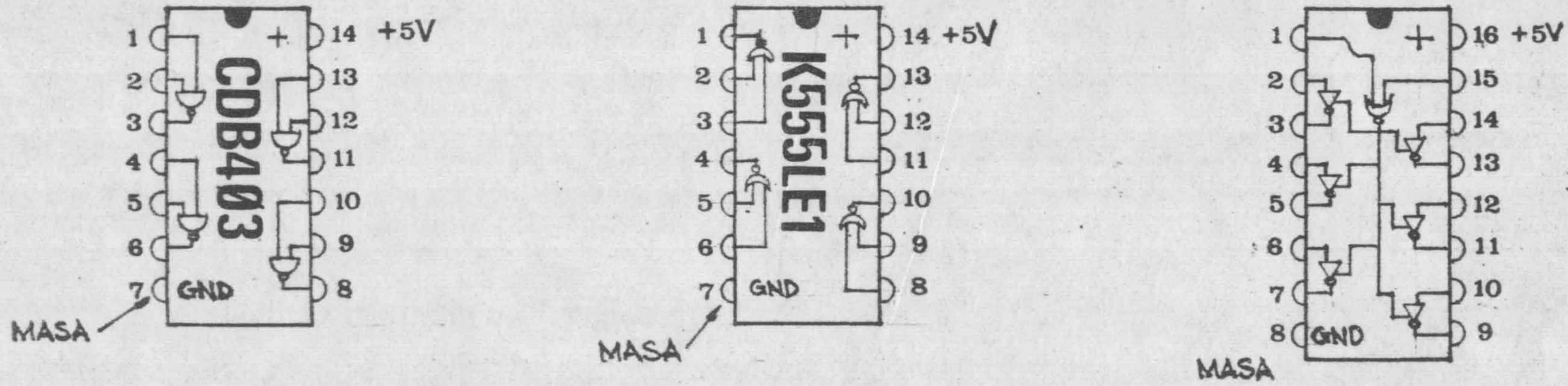
Pentru (b) se tastează:

RANDOMIZE USR 59481

Pentru (c) se tastează:

RANDOMIZE USR 59487

Pentru distrugerea ecranelor reţinute în memorie se foloseşte CLEAR 59477 ; re-START-ul se face ca la (b).

K155LN6 (6 BUFFERE TRI-STATE INVERSOARE)

Este posibilă utilizarea creionului optic în programe proprii astfel încît programul cod-maşină întoarce coordonatele X şi Y ale punctului indicat de creion (cu o precizie relativă). Aceasta se poate face astfel:

```
  LET coords= USR 62 564
 iar apoi coordonata Y se calculează prin:
 LET Y = INT (coords/256)
   şi coordonata X:
 LET X = coords-256*Y
```

Valorile rezultate pentru X şi Y pot fi folosite în comenzi ca: PLOT, DRAW, CIRCLE, sau POINT. Pentru a salva această rutină se tastează:

```
 SAVE "hpen" CODE 62564,1706
```

şi reîncărcarea:

```
 CLEAR 62563
 LOAD "hpen" CODE
```

7. CONDITIILE DE APARITIE ALE ERORILOR

Anumite operaţii pot genera erori, din care unele vor cauza întoarcerea în BASIC iar altele nu. Dacă se produce întoarcerea în BASIC programul poate fi repornit din nou cu ajutorul adreselor de re-START fără pericolul pierderii ecranelor memorate- Adresa de la punctul (c).

Pin	A	B
28	Necuplat	Adresa 11
27	Adresa 1Ø	Adresa 9
26	Adresa 8	BUS ACK.
25	Refresh	ROM CHIP SELECT
24	MACHINE 1	Adresa 4
23	-12V	Adresa 5
22	+12V	Adresa 6
21	WAIT	Adresa 7
20	-5V	RESET
19	WRITE	PASS Request
18	READ	U Sincro Cadre+Linii
17	I/O Request	V Sincro Linii
16	Mem Request	Y Sincro Cadre
15	HALT	VIDEO
14	Non Mask. Inter.	MASĂ
13	Interrupt	I.O.R.G.E.
12	DATA 4	Adresa 3
11	DATA 3	Adresa 2
10	DATA 5	Adresa 1
9	DATA 6	Adresa Ø
8	DATA 2	CLOCK nu
7	DATA 1	MASĂ
6	DATA Ø	MASĂ
5	SLOT (cheie)	(cheie) SLOT
4	Necuplat	+9V
3	DATA 7	+5V
2	Adresa 13	Adresa 12
1	Adresa 15	Adresa 14

MAGISTRALA DE DATE (VEDERE DIN SPATE SPRE FAŢA)

Unele din erorile posibile sînt:

CIRCLE - Dacă se încearcă desenarea unui cerc prea mare, care depăşeşte ecranul.

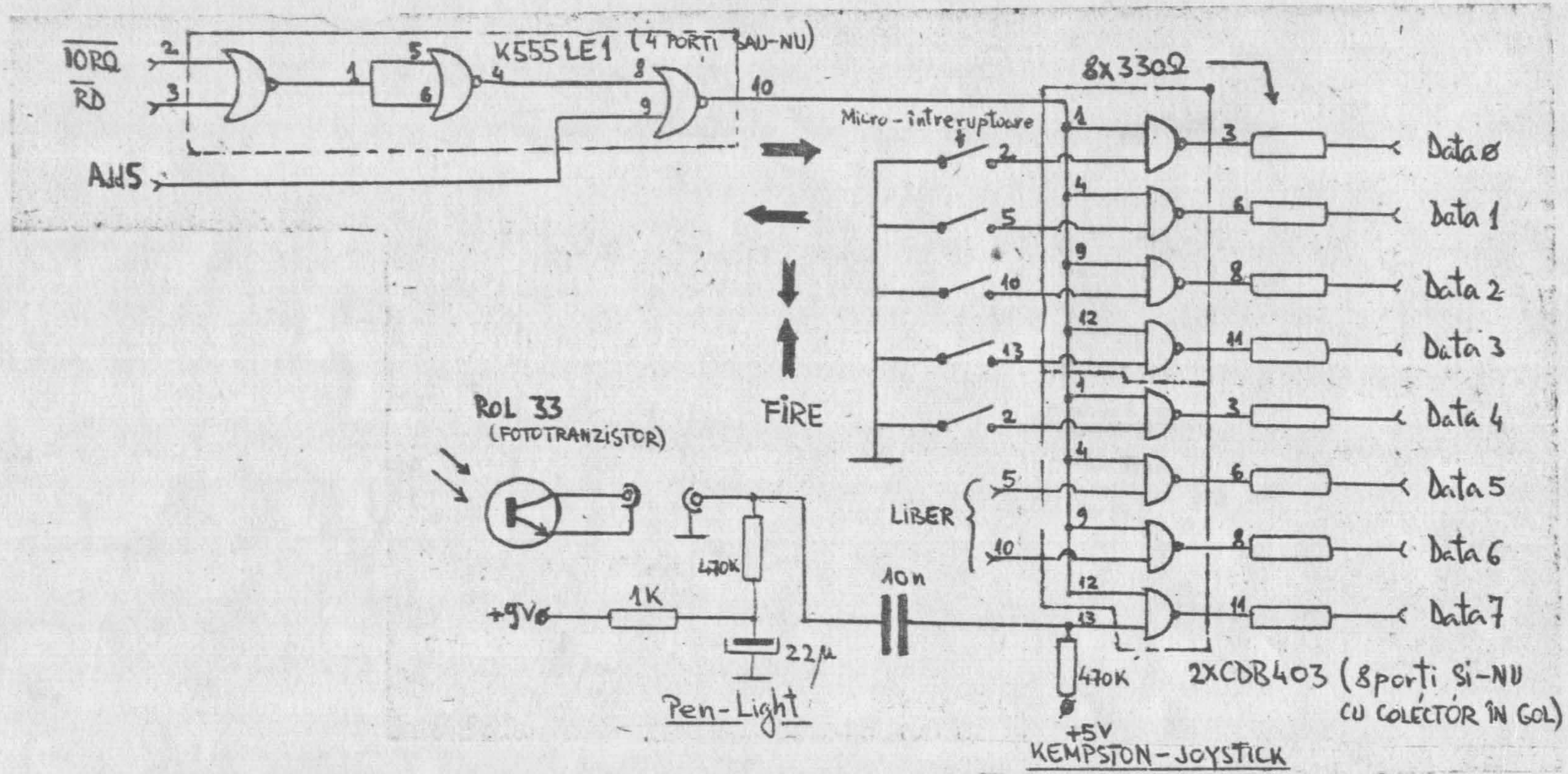
KEEP - Dacă nu mai este spaţiu pentru reţinerea în memorie a ecranului (fiecărui ecran i se alocă un spaţiu de aproape 7K-6912).

RECALL - Dacă se încearcă rechemarea unui ecran din memorie înainte de a fi reţinut.

ARC - Dacă arcul de cerc depăşeşte ecranul.

TAPE - Erorile standard ale BASIC-ului vor apare dacă apar erori la încărcarea de pe bandă. In acest caz se procedează astfel: RANDOMIZE USR 59847 pentru a se reporni programul.

DIFICULTATI IN CALIBRARE: Dacă nu se va realiza calibrarea corectă a creionului se va experimenta cu factori de timp care ar putea îmbunătăţi acest lucru. Adresa este: 63056
Valoarea este: 13

SCHEMA PENTRU HC-85

8. SCHEMA CREIONULUI OPTIC & KEPSTON JOYSTICK

Deoarece programul :"LP 48 v5.0" nu coincide cu programul "Lpmc" care funcţiona pe o altă schemă care se conecta la intrarea de casetofon a calculatorului, precizăm ce schimbări trebuiesc făcute în programul "Lpmc" pentru a se asigura funcţionarea pe schema nouă care o prezentăm mai departe. După încărcarea programului "Lpmc" se iese în BASIC şi se tastează :

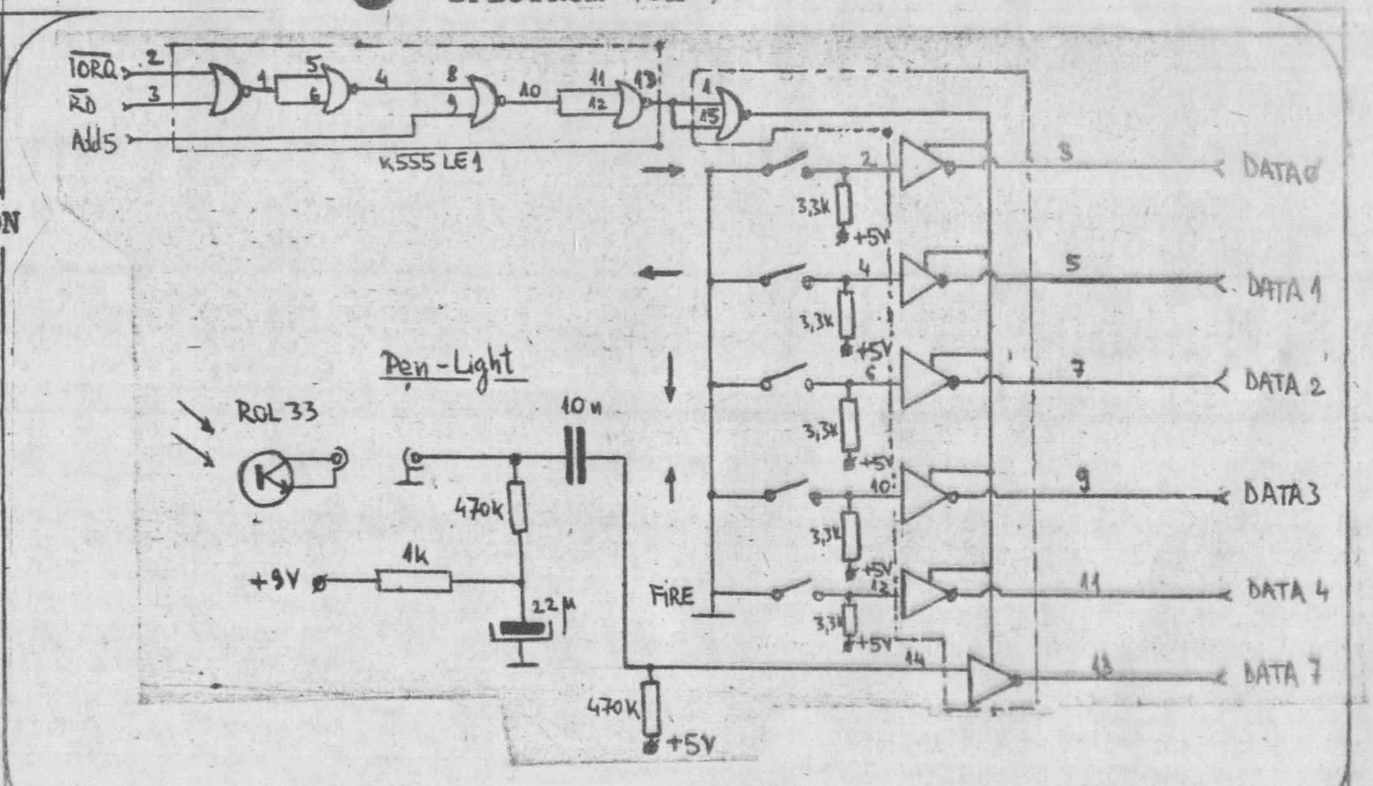
```
POKE 63031,223
POKE 63052,120
POKE 63053,32
```

apoi se porneşte programul cu adresele date în secţiunea 6.

Prima schemă funcţionează pentru un calculator HC 85 şi conţine schemele pentru KEMPSTON şi creion optic, iar a doua s schemă funcţionează pe calculatoarele SPECTRUM 48K, avînd în componenţă aceleaşi funcţii ca mai sus. Conectarea la calculator se face prin magistrala de date care se găseşte în partea din spate a calculatoarelor amintite (pot merge şi pe TIM-S cu mici modificări neesenţiale). Circuitele integrate sînt : CDB 405
K555 LE1 (URSS)
LN6 (URSS)

Joystickul poate fi făcut cu ajutorul a patru micro-întreruptoare pentru deplasări şi un al cincilea buton care poate fi eventual o tastă de terminal pentru FIRE.

Dispunerea micro-întreruptoarelor se va face în cruce pentru a se putea executa patru comenzi directe plus 4 diagonale, deci 8 deplasări. Desigur că Joystickul poate fi proiectat şi altfel. Pe lîngă cele două scheme prezentăm şi schema magistralei de date care se găseşte la spatele calculatorului (HC 85 şi SPECTRUM 48K).

SCHEMA PENTRU SPECTRUM 48K

ASIST. DR. ING. MIRCEA STRATULAT, ASIST. ING. MARIUS CRIȘAN,
ING. CONSTANTIN COZMIUC

Microcalculatorul TIM-S în achiziția, prelucrarea și distribuția datelor fizico-chimice

Eficienţa activităţii de cercetare, în laborator, a unor procese de natură fizico-chimică poate fi crescută considerabil, la un preţ de cost scăzut, prin utilizarea unui microcalculator de tip personal şi a unui sistem de interfaţă cu procesul. Prin această structură, care prezintă funcţiile unui calculator de proces, se pot urmări şi comanda toate mărimile fizice de interes, pe întreaga durată de evoluţie a procesului. Adaptarea caracteristicilor informaţiilor din proces la cele ale informaţiilor ce pot fi introduse în calculator, precum şi a caracteristicilor informaţiilor produse de calculator, la cele ale comenzilor acceptate de proces se realizează prin intermediul sistemului de interfaţă. In acest fel, calculatorul devine capabil pentru achiziţia, prelucrarea şi distribuţia datelor, avînd un control de tip ON-line asupra procesului.

Structura unui astfel de sistem de interfaţă, implementat pentru calculatorul TIM-S, este prezentată în fig.1.

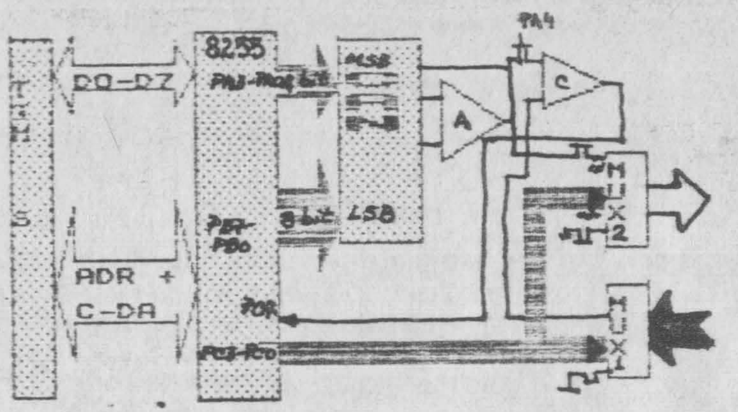

Fig.1Schema bloc a sistemului de interfaţă cu procesul.

Prin această configuraţie este posibilă achiziţia şi distribuţia a 16 mărimi analogice.Partea de achiziţie a datelor,în care intervin multiplexorul analogic MUX 1, convertorul numeric-analogic,CNA(cu amplificatorul de ieşire aferent, A),comparatorul C şi circuitul de interfaţă programabil 8255,este condusă prin software de către microcalculatorul TIM-S,fiind similar cu cea descrisă în (1).La aceasta structură,devine posibilă şi realizarea distribuţiei datelor,comandată de asemenea prin software,adăugînd un al doilea multiplexor analogic MUX 2. Acesta primeşte la intrare mărimile analogice în CNA şi le distribuie la 16 ieşiri de comandă ale procesului.Separarea celor două funcţii de achiziţie si distribuţie a datelor se realizează prin intermediul comutatoarelor K1 - K4, comandate printr-o linie disponibilă a portului A(de exemplu PA4),aferent circuitului 8255.

În fig.2 se prezintă o secvenţă posibila de conducere a unui proces, în care intervin fazele de achiziţie,prelucrare şi distribuţie a datelor.

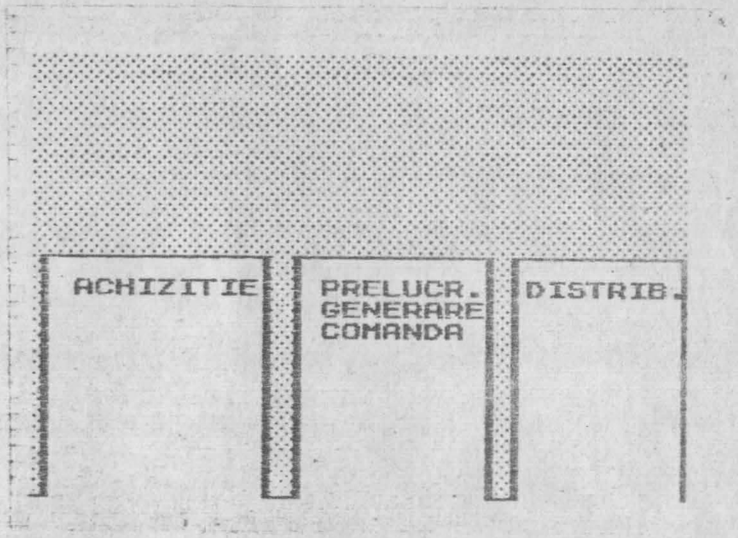

Fig.2 Secvenţa operaţiilor de conducere a unui proces.

În continuare se prezintă un program de achiziţie şi prelucrare de date pentru măsuratori de laborator,denumit DATA LAB.

Programul este divizat într-o suită de subprograme, după cum urmează:

- LD - MANUAL : manual de utilizare
- RULARE : program în cod maşină pentru antrenarea unei porţiuni a ecranului într-o mişcare comandată de programul principal

(Autor:Stud.Dragomir Radu)

```
2 CLS
5 POKE 23613,0
10 FOR i=61000 TO 61033: READ
a: POKE i,a: NEXT i
20 DATA 6,0,62,0,7,7,7,79,22,2
0,30,5,197,205,170,34,183,245,24
1,203,30,35,245,29,32,248,241,19
3,4,21,32,234,201,0
25 POKE 23613,0
30 PAPER 2: BORDER 2: CLS : LO
AD ""
```

- CAN : programul de lucru cu interfaţa analog-digitală. Lucrează pe 12 biţi şi 16 canale. In cazul utilizării unei alte interfeţe analog-digitale, în acest loc se va întroduce programul corespunzător, avînd grijă ca în programul principal să se modifice adresele de apelare (în subrutina 9000)

```
5 POKE 23613,0
10 CLEAR 62000
20 RESTORE 50
30 FOR a=62000 TO 62008
40 READ n: POKE a,n
50 DATA 62,136,211,255,62,1,21
1,223,201
60 NEXT a
70 FOR b=62020 TO 62054
80 READ m: POKE b,m
90 DATA 0,0,0,0,17,0,8,1,0,0,1
22,128,211,159,103,123,129,211,1
91,111,219,223,230,128,32,2,68,7
7,203,58,203,27,48,232,201
100 NEXT b
110 PAPER 0: BORDER 0: CLS
115 POKE 23613,0
120 LOAD ""
```

- CEAS : un ceas intern, afişează ora în colţul din dreapta sus a ecranului. Funcţionează continuu, cu excepţia momentelor de LOAD şi SAVE (Modificare a programului publicat în nr. anterior)

- DATA : programul de lucru propriu-zis.

2. Utilizarea produsului

Incărcarea programului se face cu comanda LOAD. După ce se întroduce manualul, se solicită oprirea casetofonului şi se întreabă dacă se doreşte vizionarea manualului. În caz că nu, se trece la încărcarea porţiunilor următoare.

Manualul este compus dintr-o suită de pagini afişate pe ecran, schimbarea lor făcîndu-se prin tastare.

Cînd încărcarea ajunge la CEAS, după ce acesta a fost întrodus în memorie, se cere oprirea casetofonului, timp de circa 15 sec., după care se trece la încărcarea părţii finale.

Urmează iniţializarea sistemului de achiziţie date :

- ora de pornire: se întroduce sub forma: 00 : MM : ØØ fixînd minutele (MM) cu aproximativ 1 min. înaintea orei reale, după care, cu cca 3 sec. înainte de coincidenţa celor două valori, se apasă tasta ENTER:


```
  12 INPUT "Introduceti ora de p
ornire      "'"Exemplu:  09.46.00
 ";a$: IF LEN a$<8 THEN PRINT "
GRESIT !  MAI INTRODUCETI": BEEP
 0.5,15: GO TO 12
  13 IF VAL a$( TO 2))12 THEN PR
INT ;"ORA EXPRIMATA IN CIFRE 1-1
2": BEEP 1,10: GO TO 12
  14 POKE 63667,VAL a$(1)*16+VAL
 a$(2)
  16 POKE 63668,VAL a$(4)*16+VAL
 a$(5)
  20 POKE 63669,VAL a$(7)*16+VAL
 a$(8)
  25 RANDOMIZE USR 65040
 105 GO TO 1000
```

- numărul canalelor utilizate: max.16. Se va ţine cont că pentru canalele 1 - 4 programul este prevăzut cu o subrutină de reprezentare grafică a mărimii citite (în volţi 0-5 V), funcţie de timp. Pentru canalele 5 -16 se face doar raportarea pe ecran, ori imprimantă .

- intervalul de citire în minute: valoarea 0 are ca efect citirea continuă. Timpul de la pornirea sistemului se calculează pe baza valorii indicate pe ecran şi este afişat continuu.Programul lucrează în intervalul 0-24 ore.

După introducerea acestor valori,pe ecran apare o pagină de meniu:

1. Iniţializare sistem
2. Continuare măsură
3. Salvare date pe casetă
4. Ajustare ceas

Doar opţiunea 1 este operativă în această fază,iniţializarea se face pentru fiecare canal în parte, cerîndu-se următoarele date :

- factorul de conversie: dacă se citesc direct volţi,acesta se dă " 1 ". Dacă între tensiunea afişată şi mărimea reală există o dependenţă de tipul :

tensiune = constantă + mărime

se dă această constantă .

Pentru cazuri mai complexe,se intervine în subrutina 9000 şi se introduce acolo transformarea, cu ajutorul instrucţiunii LET S (x) =f(x), unde x este numărul canalului.

- unitatea de măsură : sub forma unui şir alfanumeric de max. 2 caractere.

- există sau nu valoare la care se cere alarmarea : se răspunde prin " d " sau " n " . Dacă există, se cere introducerea ei.

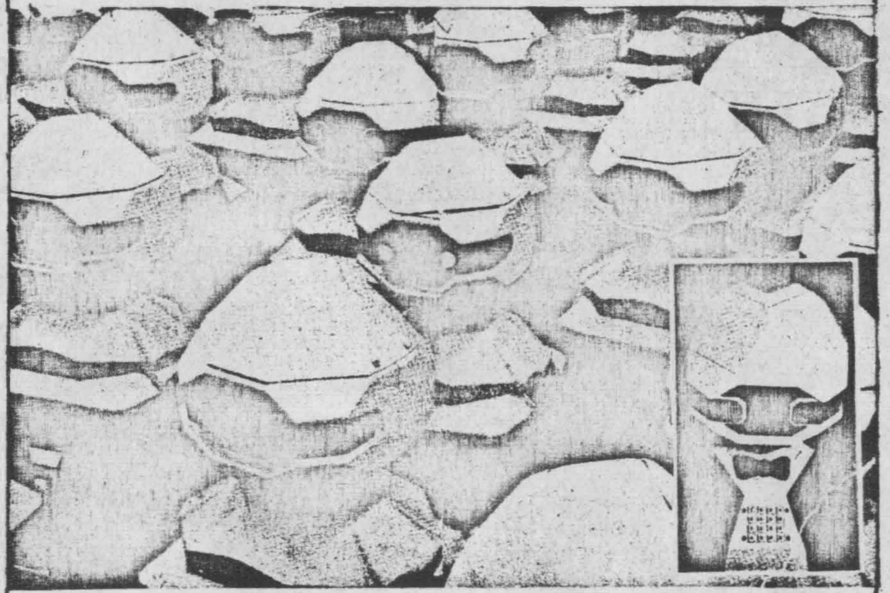
După introducerea acestor date, se cer opţiunile de tipărire. Programul poate memora un număr de 35o seturi de date, pentru 16 canale. O variantă perfecţionată permite memorarea de max. 30.000 date, utilizînd porţiunea liberă a memoriei. Se reţin valorile USR citite în subrutina 9.000.

Pentru a profita de această facilitate, se răspunde " 1 " la întrebarea dacă se memorează datele şi se dă numărul de seturi de date memorat. Se va ţine cont aici de durata maximă a procesului măsurat şi de intervalul de citire. In cazul unei citiri continue, cînd s-a introdus intervalul " 0 ", citirea se face cu o periodicitate de 1 pînă la 15 sec., funcţie de numărul de canale.

Cu acestea, sistemul este iniţializat şi gata de lucru. Pe ecran apare mesajul: " Pentru START tastaţi". În momentul în care se doreşte începerea achiziţiei datelor, se tastează şi apare ecranul de lucru, pe care se afişează:

- ora începerii, ceasul, timpul de cînd funcţionează sistemul,
- valoarea (în volţi) a mărimilor citite,
- 1 - 4 grafice cu variaţia mărimii măsurate pe canalele 1-4, în timp
- un meniu cu opţiunile: STOP şi MENIU principal, la care se ajunge tastînd " S ", ori " m ". STOP are ca efect oprirea temporară a sistemului, cu afişarea mesajului "PAUSE". Repornirea se face tastînd orice pe claviatură.

Dacă se memorează date, după parcurgerea numărului de citiri indicate, apare mesajul FULL (plin) şi opţiunile COPY şi MENIU, afişate alternativ, la care se ajunge tastînd " c " şi respectiv " m ", în cazul " c ", se obţine o copie-ecran, în prealabil trebuie pornită imprimanta.

Salvarea datelor pe casetă se face trecînd în meniul principal şi tastînd "3". Se salvează întîi un tablou din două elemente, conţinînd un vector n (nr.canale, nr.seturi) pentru iniţializarea unui program de prelucrare ulterioară, apoi matricea datelor W (nr.canal, valoare), după care programul revine la meniul principal.

ATENTIE : Programul poate fi oprit cu BREAK, numai dacă porţiunea DATA este încărcat separat, ori după începerea măsuratorii.

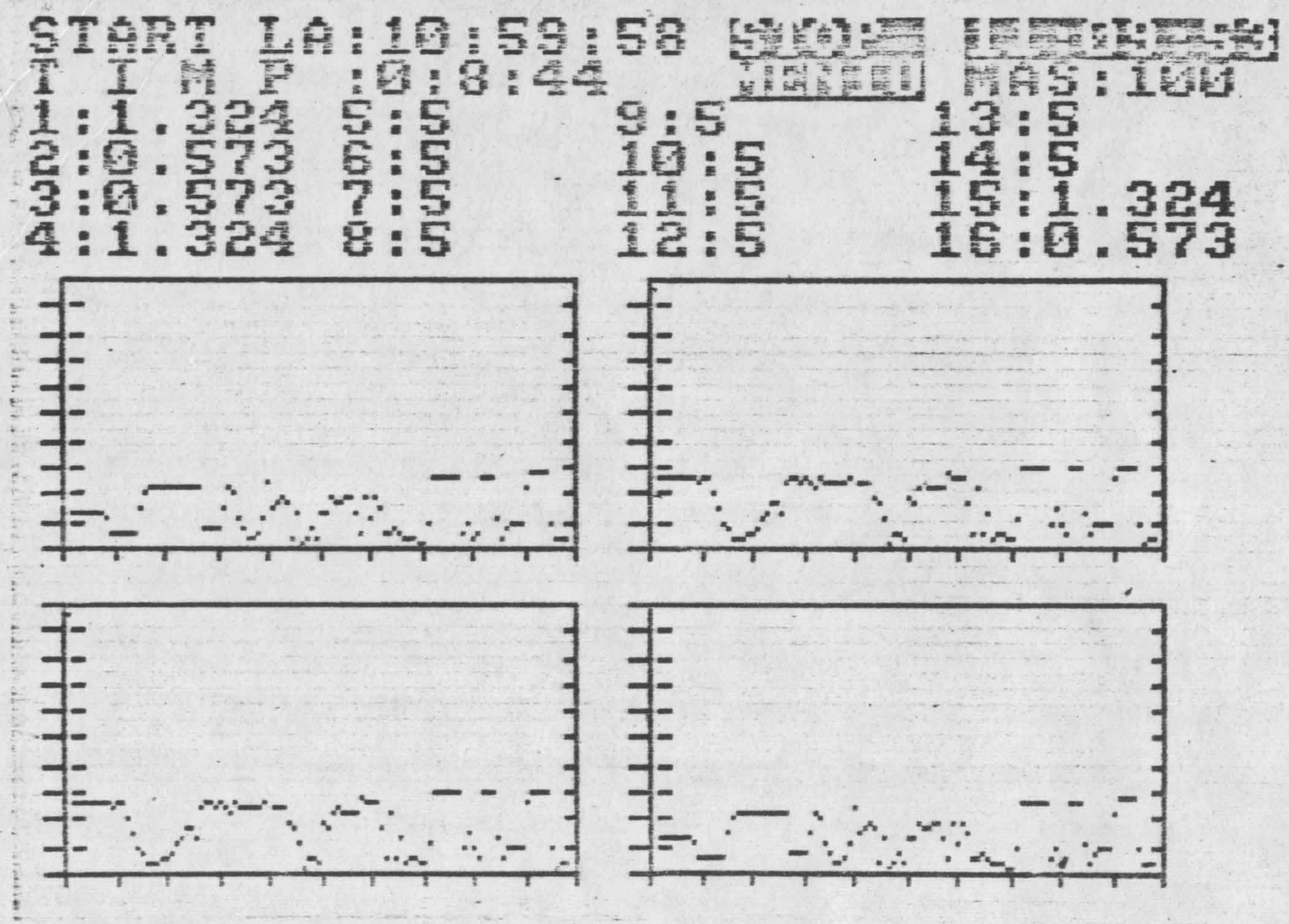

Fig.3. Ecranul de lucru al programului DATA LAB. Canalele 1-4 şi 15-16 sînt cuplate cu traductori fotoelectrici. Graficele reprezintă variaţia în timp a mărimilor măsurate pe canalele 1, 2, 3 şi 4.

3. Alcătuirea produsului

Pentru cei care doresc să aducă unele modificări în program, vom da în continuare o schemă sumară a alcătuirii acestuia :

```
  0 - 100 Iniţializare ceas
110 - 170 Secvenţa de început
170 - 280 Programul principal
SUB   300 Subrutină meniu de lucru
SUB  1000 Subrutină de iniţializare
SUB  2000 Subrutină citire ceas
```

```
2000 LET o$=SCREEN$ (0,24)+SCREE
N$ (0,25): LET m$=SCREEN$ (0,27)
+SCREEN$ (0,28): LET s$=SCREEN$
(0,30)+SCREEN$ (0,31)
2010 LET timp=3600*VAL o$+60*VAL
 m$+VAL s$
2020 RETURN
```

```
SUB  2030 Subrutină calcul timp
SUB  3000 Subrutină afişare
```

```
3200 POKE 61001,y: POKE 61003,x:
 POKE 61009,dy: POKE 61011,dx
3210 RANDOMIZE USR 61000
3220 RETURN
```

```
3310 PLOT 8,8+20*s(1)
3312 LET x=1: LET y=8: LET dy=10
0: LET dx=25: GO SUB 3200
```

```
SUB  4000 Subrutină alarmare la atingerea
          limitei maxime
SUB  5000 Subrutină lucru cu imprimanta
SUB  9000    "      lucru cu interfaţa
```

```
9000 FOR v=0 TO ncan-1
9005 LET i=v+1
9010 POKE 62005,v
9020 RANDOMIZE USR 62000
9030 GO SUB 9100
9040 NEXT v
9050 RETURN
9100 LET c=USR 62020
9110 LET s=c*5/4095
9115 LET s(i)=s
9117 IF salv=10 THEN LET w(i,set
)=s(i)
9120 RETURN
```

Utilizatorul poate interveni în program numai după ce se depăşeşte iniţializarea, altfel există pericolul distrugerii programului. În cazul în care afişarea se doreşte nu în volţi, ci direct în unitatea de măsură aleasă, se va interveni în zona de tipărire, după instrucţiunea 3360.

Repornirea programului, după oprire cu BREAK, se face cu GOTO 110 dacă se iniţializează timpul de lucru la " 0 " sau cu GOTO 170, dacă se păstrează valoarea iniţială.

4. Defecţiuni

Sînt posibile o serie de întreruperi, de exemplu dacă se introduce un şir alfanumeric în locul unei cifre. Repornirea, în cazuri de această natură, se poate face în două moduri:

- se apasă tasta CONTINUE (c)
- se dă GOTO x, unde x este o eticnetă imediat inferioară celei enunţate în mesajul de eroare.

În cursul exploatării programului nu s-au observat apariţia altor erori.

5. Necesităţi hard

Pentru exploatarea eficientă a programului sînt necesare următoarele componente:

- calculator TIM-S, ori compatibil
- casetofon
- monitor (alb-negru sau color)
- imprimantă(opţional,exploatarea eficientă a programului cere existenţa unei imprimante, însă în lipsă se poate stoca ecranul astfel: se întrerupe programul cu BREAK şi se comandă:SAVE "nume" SCREEN
- convertor analog-digital.(Dacă acesta nu este compatibil cu programul CAN, programul său de operare se va încărca în locul secţiunii CAN).

BIBLIOGRAFIE

(1)M.Crişan, M.Vlăduţiu: Sistem de achiziţie de date interfaţat cu microcalculatorul TIM-IMF, 1987.

VALLO LADISLAU

Calculatorul personal Commodore 4/+

Este construit pe o unitate centrală de 8 biţi (microprocesorul de tip 7501, succesorul lui 6502).

Pe lîngă Software rezident uzual, ca spre exemplu monitorul pentru scrierea programelor în cod maşină, intrepretorul BASIC V3.5 etc, acest calculator mai are implementate alte 4 programe (de unde îi vine numele Plus/4), printre care :

A) - Program pentru prelucrarea şi editarea documentelor (cu o amploare de 99 linii şi 77 caractere).

Ecranul TV putînd afişa simultan pînă la 22 linii a 37 caractere, devine în acest caz cursor (fereastră) care, printr-o tehnică specială de scrolling, poate fi deplasată în orice parte a documentului.

Programul permite ştergerea anumitor pasaje din text sau adăugarea unor texte suplimentare, salvarea documentului pe dischetă, de unde oricînd poate fi rechemat, precum şi formatarea la editare pe imprimantă a conţinutului documentului (modificarea bordajelor, centrarea unor anumite aliniate etc). În acest sens, s-au conceput instrucţiuni simple şi eficace.

B) - Program pentru calcule tabelare, bazat pe o variantă de calcul matriceal. Similar ca în cazul programului anterior, datele acestui calcul tabelar pot fi salvate pe dischetă şi la dorinţă tipărite.

Calculele pot fi efectuate pentru un bloc de 17 coloane de max. 11 caractere (la nevoie, prin concatenare, coloanele pot fi extinse la 37 caractere) şi 50 linii (deci, în total, 850 cîmpuri).

C) - Program pentru stocarea şi prelucrarea datelor de forma unei bănci de date cu pînă la 999 seturi de date , de maximum 17 cîmpuri (coloane) a cîte 38 caractere.

Calculatorul poate sorta datele introduse simultan după 3 cîmpuri. De exemplu, o listă de adrese poate fi sortată după nume, localitatea domiciliatoare, codul poştal etc. Banca de date poate fi păstrată pe dischete şi folosită la nevoie. Pentru tipărirea datelor din banca de date se apelează la programul de prelucrare a textelor anterior menţionat.

Prin cele menţionate mai sus, posibilităţile acestui computer nu sînt epuizate. Oricînd, disponibilul de date peste 60 KB-RAM facilitează efectuarea de calcule matematice, reprezentări grafice sau chiar generarea de sunete.

Pe lîngă caracterele alfa numerice uzuale, COMMODORE Plus/4 dispune de 62 simboluri grafice.

Intrarea în modul grafic se face cu instrucţiunea GRAPHIC, avînd formatul :

GRAPHIC(numărul modului grafic),(ştergerea ecranului DA,NU)

Calculatorul dispune de 3 moduri grafice de bază (grafica de text, grafica de înaltă rezoluţie - Hi Res - şi grafica policromă), existînd şi posibilitatea de combinare a acestora.

De asemenea, există posibilitatea scrierii unor texte în partea rezervată pentru grafică (instrucţiunea CHAR).

Principalele instrucţiuni de grafică sînt DRAW, BOX, CIRCLE, PAINT. De menţionat că în cazul graficii de înaltă rezoluţie ecranul TV, din punct de vedere al calculatorului, este împărţit în 40x8=320 puncte pe orizontală şi 25x8=200 puncte pe verticală, deci în total 64.000 pixeli .

Calculatorul are la dispoziţie 16 culori distincte, fiecare putînd fi redată în 8 nuanţe diferite (în total 121 variante).

Pentru generarea de sunete, acest calculator este echipat cu 2 generatoare de sunete: primul pentru reproducerea vocii 1, iar al doilea pentru reproducerea vocii 2 şi a zgomotelor (fîşîiturilor).

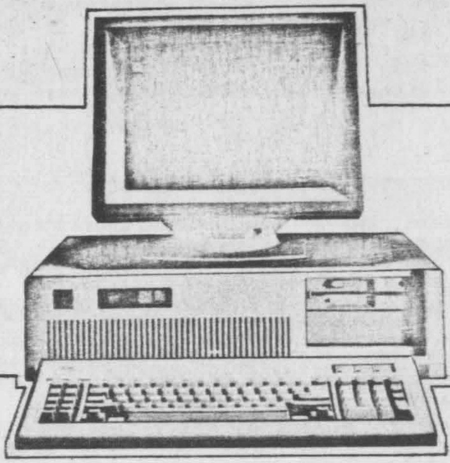
Sunetele pot fi reglate în 8 intensităţi diferite prin instrucţiunea VOL. Sintaxa instrucţiunii de sunet este de forma:

SOUND(vocea nr),(înălţimea de ton),(durata tonului)

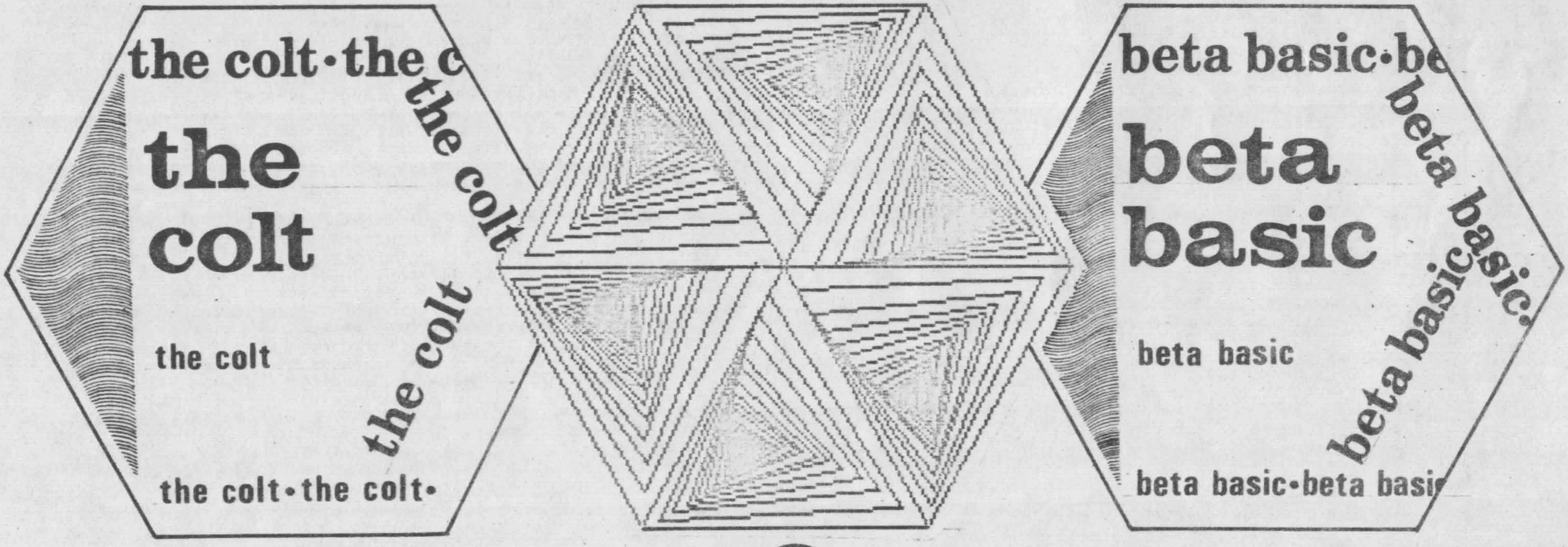
Ca periferic, calculatorul dispune de o unitate de disc flexibil de 5¼ ţoli de tipul 1551, cu o capacitate de formatare de 174848 Bytes/dischetă (683 blocuri a 256 Bytes).

Deosebirea acestui floppy de cel folosit anterior de firmă (1541) constă în conectarea lui la calculator (în acest caz, legarea se face prin intermediul unui adaptor la conectorul de interfaţă RS232 al calculatorului, faţă de sistemul cu IEC Bus serial, folosit anterior).

Astfel se reuşeşte transmiterea de 3 ori mai rapidă între calculator şi floppy-disc. Din păcate, acest floppy este compatibil numai cu calculatoarele Plus/4, C16 şi C116. De asemenea, software pentru floppy-disc 1541 nu poate fi folosit la 1551 fără o prealabilă adaptare.

MANUALE DE UTILIZARE

THE COLT

COLT ZX BASIC Compiler

Cuprins:

1. Introducere

COLT este un produs nou care transforma programele BASIC ale Spectrum-ului in cod masina pur accelerindu-le de 2 la 800 ori.

COLT este simplu de utilizat si suficient de scurt pentru a permite compilarea majoritatii programelor. In continuare se urmareste procesul de compilare pentru a vedea cit este de comod un program ca si COLT-ul.

2. Procesul de compilare

Cind scrii programul in BASIC pe Spectrum, ai avantajul ca poti "conversa" cu calculatorul, "interactionind" in program. Aceasta inseamna ca poti rula programul si corecta orice eroare in acest timp. Aceasta se poate realiza pentru ca sistemul BASIC folosit de Spectrum este cunoscut ca fiind "interpretor". Fiecare linie pe care o scrii este interpretata si daca are sens atunci este introdusa de program in memorie. "Interpretorul de sintaxa" care tipareste semnul '?' ori de cite ori esti pe cale de a introduce o linie gresita, poate detecta numai ceea ce se numeste "eroare de sintaxa". O eroare de sintaxa este o eroare de program care nu poate alcatui o parte din programul BASIC pentru ca nu corespunde regulilor de sintaxa ale limbajului.

Interpretorul de sintaxa nu poate detecta erori de algoritm, care sint erori de programare, asa ca desi BASIC-ul este valabil , nu poate rezolva ceea ce tu astepti sa faca. De ex. poti avea o linie in care 10 este alaturat unei variabile, pe cind in realitate, tu ai alaturat 5. Acestea sint in general erorile cele mai greu de gasit.

Odata ce ai programul BASIC bun, in memoria Spectrum-ului, poti executa programul apasind tasta 'RUN' si 'ENTER'. Pot apare erori, daca uiti afara linii sau faci calcule gresite. Programul se va opri in acest caz si-ti va spune in ce linie a aparut eroarea . De aceea sistemul este cunoscut sub numele de "interpretor" pentru ca iti permite sa-ti corectezi erorile pe masura ce apar, pentru a putea rula in continuare programul corect.

Cind apesi 'RUN' pentru un program, interpretorul gaseste prima linie din program, care este stocat in computer si executa ceea ce i se cere. Poate sa continue cu alta linie, poate chema subroutine sau poate doar sa tipareasca ceva pe ecran si sa termine. Nu conteaza ceea ce face, dar conteaza cum face ceea ce face. Programele de interpretare sint mai lente decit posibilitatile reale ale computerului pentru ca fiecare linie este examinata de acest program de interpretare, ori de cite ori o intilneste. Bucla FOR-NEXT nu este convertita automat intr-o bucla in cod-masina care se termina dupa un anumit numar de iteratii, dar este examinata cind o linie care contine NEXT este intilnita si interpretorul vede daca capatul a fost atins. Interpretorul BASIC din Spectrum se afla in ROM si nu poate fi usor remutat. COLT suplineste acest interpretor prin compilator.

Compilatorul este un program care transforma programele scrise intr-un limbaj particular in cod-masina, asfel incit computerul poate rula aceste programe direct, mai bine decit trecindu-le prin interpretor. In cazul compilatorului COLT, limbajul convertit este BASIC-Spectrum. Rezultatul final este un

program in cod-masina cu mult mai scurt, care face exact ceea ce face si programul din BASIC dar mult mai repede. Precum se stie, in cod-masina nu se poate rula un program apasind tasta RUN, pentru ca aceasta este o comanda de interpretor. De aceea, este nevoie de utilizarea unei adrese data de compilator. Putem chema programele din cod-masina cu declaratia RANDOMIZE USR <adresa>, unde <adresa> este adresa pe care o dorim.

Sint doar foarte putine caracteristici BASIC pe care COLT-ul nu le poate manevra, dar acestea se vor studia mai tirziu. La inceput, sa vedem cum lucreaza intregul sistem.

3. Pornirea cu COLT

Compilatorul Colt contine si un scurt program BASIC menit sa incarce compilatorul in memorie si sa-l initializeze.

LOAD "" <ENTER>

Intii, se incarca programul BASIC care are auto-RUN. Primul lucru pe care il face este incarcarea compilatorului in computer. cind intregul proces este terminat, vei fi intrebat daca vrei sa copiezi compilatorul pe alta caseta sau pe micro-drive. Apoi vei fi intrebat daca vrei sa schimbi adresa de pornire a programului compilat de la 40000. Cit timp nu se compileaza programe lungi este bine sa nu se schimbe aceasta adresa. Ecranul se sterge si apare un ceas in coltul drept al ecranului, care este o parte din programul Executor pe care-l studiem mai tirziu. Acum tipareste urmatorul program:

```
 10 LET h$="0123456789ABCDEF"
 20 FOR a=0 TO 255
 30 LET d$="  ": REM doua spatii intre siruri
 40 GO SUB 100
 50 POKE 23692,255
 60 PRINT a;" = ";d$
 70 NEXT a
 80 STOP
100 LET x=INT (a/16): LET y=a-16*x
110 LET d$(1)=h$(x+1)
120 LET d$(2)=h$(y+1)
130 RETURN
```

Cind vei rula acest program, vei vedea numerele de la 0 la 255 tiparindu-se cu echivalentele lor hexazecimale. Daca cronometrezi acest program, vei vedea ca dureaza doar 30 de sec.

Pentru a compila programul, tipareste RANDOMIZE USR 60000 apoi apasa ENTER. Dupa foarte scurt timp vei vedea aceasta informatie pe ecran:

```
                        00:00:00:0
HISOFT COLT Integer Compiler 1.0
c 1985 THRELFALL and HODGSON

Compiling Line 130

Compiled O.K.

  Begin  End    Vars   Lines
  40000  40384  51529  52003

  Names  Nmtop  Ctop   Nvars
  52059  52191  52460  80

To run RANDOMIZE USR 40000
```

(unele din aceste numere si mesaje pot sa difere)

Toate aceste numere folosesc programatorilor avansati, iar noi putem sa le ignoram. Tot ce dorim sa stim este ca mesajul 'Compied OK' a aparut. Daca o linie nu poate fi compilata (pentru ca nu are sens ori pentru ca este una din putinele cazuri pe care COLT nu le poate manevra) atunci linia dubioasa este reprodusa pe ecran alaturi de '?'. Programul de mai sus, daca este tiparit corect, nu va produce erori.

Cind toate de mai sus apar pe ecran, rularea programului compilat se face prin : RANDOMIZE USR 40000 (apoi tasta ENTER). Veti vedea diferenta imediat! Desi exemplul dat este executat de doua ori mai rapid decit BASIC-ul, alte programe pot atinge viteze de 70 de ori mai mari. Cind programul compilat se termina , poti tipari LIST si sa afli daca programul original se afla tot acolo, gata pentru a fi compilat din nou.

4. COLT in detaliu

COLT este in totalitate compatibil cu microdrive si interfata 1. El va compila aproape tot codul ZX BASIC inclusiv sirurile, toate comenzile de la microdrive, comenzile de pe taste, comenzile RS232, comenzi asociate cu Executorul.

COLT este un compilator pentru numere intregi in BASIC, ceea ce inseamna ca poate opera doar cu numere intregi intre -32768 si 32767. Aceasta s-a realizat a. i. viteza maxima care se poate obtine, sa faca COLT-ul ideal pentru scrierea jocurilor. COLT a fost conceput sa nu foloseasca virgula aritmetica flotanta, astfel cresterea vitezei fata de interpretorul Spectrum ar fi neglijabila.

Colt include multe caracteristici speciale in mentinerea compatibilitatii cu BASIC-Spectrum. Nu exista comenzi speciale care sa nu poata fi testate in circumstante normale.

Urmeaza o lista cu citeva dintre caracteristicile COLT-ului:

- Manevrarea totala a sirurilor.
- Pina la 26 de matrici unidimensionale si pina la 26 de matrici siruri.
- Compatibil in totalitate cu microdrive si interfata 1.
- Toate comenzile microdrive cu exceptia DATA, pot fi compilate.
- Toate numele de variabile.
- Acces la variabilele BASIC.
- BASIC-ul are acces la variabilele COLT.
- INPUT cu intreaga linie editata.
- Estimeaza GO TO <expresie>.
- Se pot folosi VAL si VAL$.
- Tasta BREAK se poate folosi in permanenta.
- Compileaza pina la 32 Ko din BASIC.
- Compilare foarte rapida (max. 2 sec. pentru 1 Ko BASIC) cu raportarea erorilor gasite.

5. Incarcarea compilatorului

Se face apasind comanda LOAD "". Se va incarca astfel un program BASIC care da unele informatii despre compilator. Apoi ti se ofera posibilitatea sa copiezi COLT-ul pe caseta sau pe microdrive. Aceasta iti permite sa tratezi copia ce ai facut-o ca si MASTER BACKUP. Ti se ofera sansa sa schimbi adresa la care compilatorul plaseaza codul de compilare. Aceasta este RAMTOP si pentru compilare poate fi intre 26000 si 59000. Daca folosesti Executorul, limita superioara este 52000.

6. Declaratii in COLT

Numele de variabile pot fi de orice lungime dar pot contine numai caracterele: de la A la Z, de la a la z si de la 0 la 9 (numerele nu pot fi primul caracter din numele variabilelor). Ca si la BASIC, literele mari si literele mici sint tratate fara nici o diferenta. In numele variabilelor nu trebuie sa apara vreun cod de culoare, altfel compilatorul obiecteaza. In lista urmatoare :

'e' reprezinta o expresie arbitrara
'N' reprezinta un numar inreg si pozitiv
'a$' reprezinta orice expresie de variabile siruri sau siruri taiate (ca in 'x$ (1 TO 4)')
'a' reprezinta orice variabila simpla sau de bucla
'a(e)' rep orice matrice monodimensionala sau elemente de matrice

Codurile de culori si alte coduri de control sa nu apara in mijlocul liniei, decit intre ghilimele.

Cind 'x', 'y' si 'z' sint date ca argumente ale unei functii atunci virgula flotanta se poate evalua. Expresia 'n/m' poate inlocui 'x', 'y' sau 'z' si 'n/m' este calculat pentru a da un rezultat cu virgula flotanta. 'n' si 'm' pot fi variabile intregi sau expresii intregi intre paranteze, de ex:

'BEEP (1+2)/(3+4),5' va suna 3/7 dintr-o secunda
'BEEP 1/3,5' va suna 1/3 dintr-o secunda.

Semnul de divizare este unicul operator care este permis in afara parantezelor si acolo poata fi numai per argument (x,y,z).

Expresiile siruri trebuie sa nu contina paranteze - de ex : a$=(b$+c$) - pentru ca sint inutile si pot incurca compilatorul. In declaratia PRINT comparatiile de siruri trebuie sa fie intre paranteze - de ex: 'PRINT ("x"<"y") este mai bine decit 'PRINT "x"<"y"'.

Numai daca nu se opresc din alte cauze, functiile de mai jos functioneaza exact ca si in BASIC. Acest tabel va fi examinat impreuna cu manualul de la Spectrum.

AND	- 'AND' boolean. Nu poate fi folosit pentru a amesteca siruri cu numere de ex: 'b$=a$ AND 2' nu va fi compilat.
ABS e	
AT e,e	
ATTR (e,e)	
BEEP x,y	- Vezi comentariile despre virgula flotanta de mai sus.
BIN e	
BORDER e	
BRIGHT e	
CIRCLE x,y,z	
CHR$ e	
CLS	- CLS# la interfata 1.
CAT	- Toate formele sint suportate.
CLEAR	- Numai variabilele de cod compilat sint afectate. CLEAR# pentru interfata 1. Forma 'CLEAR 12345' nu este suportata.
CLOSE	- Toate formele sint suportate.
CODE a$	
CONTINUE	- Nu foloseste in program dar poate fi folosit ca sa marcheze capatul codului ce este compilat. Trebuie sa fie prima sub-declaratie intr-o linie de multiple declaratii.
COPY	
DATA list	- 'list' trebuie sa fie o lista de nr intregi sau siruri intre ghilimele si nu au voie sa contina expresii.
DEF FN	- Functiile "user-defined" nu sint suportate.
DIM a(v)	- Numai matrici unidimensionale.
DIM a$(v)	- Despre matrici si siruri se va discuta mai tirziu. Toate matricile, sirurile si variabilele sint sterse cind se reintroduce programul COLT.
DRAW x,y	
DRAW x,y,z	
ERASE	
FLASH e	
FN	- Functile "user-defined" nu sint suportate.

FORMAT	- Toate formele sint suportate.
FOR a=u TO v STEP w	- 'STEP' este optional. Diferenta intre u si v sa nu depaseasca 32767.
Go SUB n	- 'n' este un nr intreg si pozitiv. Este o forma rapida a GO SUB.
GO SUB e	- Expresia 'e' sa nu inceapa cu un caracter numeric. Aceasta optiune este lenta si se va folosi doar exceptional.
GO TO n	- Ca si la GO SUB n,
GO TO e	- Ca si la GO SUB e.
IF e THEN	
IN e	
INK e	
INKEY$	
INKEY$# e	- Pentru interfata 1.
INPUT a INPUT a(v) INPUT a$	- Se editeaza exact ca in BASIC. Operatiile de colorare si toate cele trei forme de INPUT pot fi interschimbabile. Sufixul #e permite citirea din RS232 sau din cimpurile de la microdrive.
INT e	- Ajuta testarea in diverse imprejurari.
INVERSE e	
LEN a$	- 'a$' nu poate fi taiat.
LET a=e	
LET a$=a$	
LINE	
LOAD	- Nu se poate folosi forma LOAD "" DATA. Vezi cap. '18. Comenzi de incarcare'.
LPRINT	- Cu sau fara #e.
MERGE	
MOVE	- Toate formele sint suportate.
NEW	
NEXT a	- Vezi 'FOR'.
OPEN	- Toate formele sint suportate.
OR	
OUT e,e	
OVER e	
PAPER e	
PEEK e	
PLOT e,e	
POKE e,e	
POINT (e,e)	
PRINT	- Cu sau fara #e.
RANDOMIZE	
RANDOMIZE e	
READ a	- Citeste o lista de nr intregi de la declaratia DATA.
READ a$	- Idem, doar ca DATA sint siruri.
REM	- Se foloseste pentru tasta BREAK.
RESTORE e	- Returneaza datele la linia e. Linia e trebuie sa aibe o declaratie DATA.
RESTORE	- Returneaza datele pentru DATA de la inceputul programului.

RETURN	
RND	- Obtine un nr intreg aleator intre 0 si 32767 (nu este la fel ca si in BASIC). Pentru a obtine acelasi efect ca in BASIC foloseste USR 59997.
SAVE	- Nu se poate forma SAVE "" DATA.
SCREEN$ (e,e)	
SGN e	
STOP	
STR$ e	- Vezi comentariile la siruri si cap 'Virgula flotanta ?' de mai jos.
TAB e	
TO	- Toate formele a$(m TO n), a$(TO n) si a$(m TO) sint permise.
USR e	
USR "siruri"	
VAL a$	- Daca a$ contine o referire la o variabila atunci variabila BASIC cu acest nume este folosita. Vezi capitolul 'Aducerea variabilelor din BASIC'.
VAL$ a$	- Vezi 'VAL a$'.
VERIFY	- Nu se poate forma VERIFY "nume" DATA.

Toate comenzile Executorului pot fi compilate. Atentie totusi '* fx GO TO e' intodeauna se intoarce in linia 'e' din BASIC, nu la linia 'e' din codul compilat.

7. Siruri si matrici

Matricile si sirurile sint stocate in spatiul variabilelor BASIC (in spatiul marcat de variabila de sistem 'VARS' (adresa 23627 si 8)) si sint la inceputul acestui spatiu. Spatiul cerut pentru matrici si siruri este alocat dinamic ca o zona necesara in timpul de rulare, ca si in SINCLAIR BASIC. Este doar o mica diferenta: daca un sir sau o matrice devin mai mici, spatiul alocat lor nu descreste. Acest mod de lucru relizat in cod este de cinci ori mai rapid. In general manevrarea sirurilor se realizeaza de 20-25 de ori mai rapid ca in BASIC. Faptul ca spatiul nu este inapoiat, nu este observat de utilizator si ca cercetare 'LEN a$' va da rezultatul asteptat. Efectul este ca tu poti rula afara din spatiul alocat mai devreme ca de obicei, acest proces de manevrare a sirurilor rezultat in cod fiind mai rapid decit orice alt compilator BASIC.

Cu matricile se lucreaza in mod analog dar dureaza mai mult daca ele sint relocate si vechiul spatiu refolosit.

Spatiul folosit intre 'STKEND' si 'RAMTOP' (din sistemul de variabile BASIC) in timpul rularii este spatiul folosit temporar in formarea expresiilor siruri si este constituit pina la 256 octeti peste 'STKEND' (sfirsitul BASIC-ului normal). Pentru ca acest interval este de 256 octeti, nici un sir sa nu varieze in lungime peste 255 de octeti (caractere) intr-un singur drum.

8. Mesaje de eroare in timpul compilarii

Daca compilarea se opreste la o linie ce contine erori comanda EDIT o aduce in partea de jos a ecranului pentru a fi reeditata.

Declaratii de eroare in timpul compilarii:

1 Next without For
O declaratie 'NEXT' foloseste o variabila care nu a fost vazuta in declaratia 'FOR'.

2 Variable not found
Numarul maxim de variabile (255) a fost depasit - deci trebuie folosite mai putine variabile.

4 Out of memory
Lungimea tabloului numelor de variabile nu este destul de mare (schimba locatia 59991 si 2 - vezi cap 21).

8 End of file
Nu exista cod (program) de compilat.

C Nonsense in Basic
Compilatorul nu poate compila declaratii particulare, vezi capitolul 6.

G No room for line
Spatiul alocat codului obiect este prea mic; incearca o scadere a RAMTOP-ului cu 'CLEAR n' cu n<40000 .

M RAMTOP no good
Nu este loc pentru tablouri. Trebuie sa fie incapator spatiul pentru numele, liniile si variabilele de deasupra RAMTOP cind incepe compilarea, chiar cind se compileaza 32 Ko din cod.

N Statement not found
GO TO sau GO SUB pentru un numar de linie mai mare de 32767. Aceasta se poate intimpla si in timpul rularii cind avem GO TO (expresie) sau GO SUB (expresie).

9. Mesaje de eroare in timpul rularii

3 Subscript wrong
Atentie, numai matricile foarte simple pot mari viteza codului (se efectueaza doar verificari rudimentare asupra tablourilor, pentru a creste viteza).

6 Number too big
In general impartiri cu zero.

B Integer out of range
Un mumar mai mare decit 32767 sau mai mic de -32768 .

D and L BREAK into program
Intreruperea programului cu tasta BREAK .

E Out of data
O declaratie READ a fost incarcata dupa ce toate declaratiile DATA s-au terminat.

H STOP in INPUT
Instructia 'STOP' a fost introdusa in interiorul unei declaratii INPUT.

P FN without DEF
O rutina din Executor a fost chemata, dar Executorul nu exista sau nu este activat.

10. Salvarea codului compilat

Daca vrei sa salvezi codul compilat trebuie sa salvezi atit codul cit si compilatorul. Este mai usor sa salvezi de la RAMTOP (in general 40000) la 65535 asa cum se salveaza orice definire grafica. 'Elk' din Executor va face aceasta automat, altfel comanda va fi:

```
LET rt=USR 59200: SAVE "mane" CODE rt, 65535-rt: LET rt=59200
```

Nu apasa BREAK in timpul salvarii fiindca compilatorul se poate distruge.
Pentru a micsora totalul codului ce trebuie salvat incearca sa faci 'VARS' numai cu putin mai mare decit 'END' (vezi cap 21). Aceasta se poate face cu:

```
CLEAR (PEEK 23730+256*PEEK 23731)+(VARS-END-5)
```

- unde 'VARS' si 'END' sint citite de pe ecran la sfirsitul compilarii. Codul trebuie recompilat si noua adresa de intrare notata.

11. Reincarcarea codului compilat

Este foarte important ca inainte de reincarcarea codului intr-o masina "curata" sa faci 'CLEAR n' unde 'n' este RAMTOP-ul de la care codul tau a fost compilat (in gen. 40000). Nefacind acest lucru codul-masina va fi spart. Daca codul compilat pe care il reincarci contine comenzi de Executor, atunci Executorul trebuie repornit cu 'RANDOMIZE USR 55020'. Acest lucru nu este necesar pentru functiile "sprite" si de fereastra.

12. Facilitati de urmarire

O trasatura foarte folositoare a COLT-uli este aceea ca il poti folosi cu sau fara posibilitatea de intrerupere prin

'BREAK' si in plus, in asociatie cu Executorul, se poate urmari si vedea numarul liniei ce urmeaza a fi executata.

Acestea se obtin cu trei declaratii 'REM', fiecare de forma 'REM #n':

REM #0
BREAK este imposibil, intreruperea se face la 'scrool ?', INPUT si in timpul comenzilor de lucru cu casetofonul sau microdrive. Astfel rezulta un cod mai rapid mai sigur si mai scurt. Programul poate fi intrerupt cu Executorul prin 'E!x'.

REM #1
BREAK este posibil. Aceasta determina un cod mai lung decit REM #0 dar tasta BREAK lucreaza normal.

REM #2
Cind se foloseste in asociatie cu comanda Executorului '* fx L', numarul liniei executate este actualizat de 50 de ori pe secunda. Aceasta este bine de folosit la debutul programului. In caz de eroare in timpul rularii, se afiseaza numarul liniei ce contine erori (nu se afiseaza si numarul declaratiei din linie).

13. Compilarea pina la 32 Ko

In general este posibila compilarea pina la 16 Ko (chiar mai putin daca se foloseste si Executorul). Aceasta deoarece memoria trebuie sa tina atit sursa codului (programul BASIC) cit si codul compilat care are aproape aceiasi marime cu sursa BASIC, plus compilatorul.

Lucrind cu casetofonul lucrurile se schimba si programul in BASIC poate fi stocat pe caseta si reincarcat si modificat daca rezultatele nu sint cele asteptate.

Pentru compilarea a 30 Ko sau 34 Ko se procedeaza in felul urmator:

1) Salveaza programul in BASIC pe caseta fiindca in timpul compilarii el se sterge.

2) Cu 'CLEAR n' se pune RAMTOP astfel incit sa fie un spatiu suficient intre 'VARS' si 'Ctop' (vezi cap 21). Pentru un program de 30 Ko acest spatiu trebuie sa fie de aproximativ 5 Ko. Deci 'CLEAR 55000'.

3) Modifica adresele din COLT de la 59987 si 8 cu valoarea RAMTOP-uli de la care vrei sa intre codul compilat. De ex.: pentru RAMTOP 32767, (32767=127*256+255) se face

    POKE 59987,255: POKE 59988,127

pentru RAMTOP 55000 (55000=214*256+216)

    POKE 59987,216: POKE 59988,214

4) Compileaza. Daca compilarea reuseste atunci spatiul cu programul in BASIC se sterge. Daca apar erori in procesul compilarii atunci BASIC-ul trebuie sa ramina. Mesajele de eroare apar in modul normal descris anterior.

5) In timpul compilarii stiva masinii va fi mutata de la adresa aleasa de tine la 65535 si apoi la o noua valoare aleasa.

6) Inainte de reincarcarea oricarui program trebuie executat pasul (2), altfel nu va fi spatiu pentru BASIC.

7) Daca ai nevoie de Executor atunci se pot compila doar aproximativ 25 Ko BASIC si la pasul (2) se face 'CLEAR 48000'. Pentru a sterge Executorul ca sa fie mai mult spatiu (pentru compilarea a 32 Ko BASIC) se face: RANDOMIZE USR 59190 (ENTER)

14. Revenirea in BASIC

O parte din codul compilat va fi intors automat in BASIC cind va fi gata. STOP produce mesajul de "eroare" (9). Compilarea unui program se executa pina la o declaratie CONTINUE daca aceasta exista. Daca codul compialat a fost chemat cu o comanda nenumerotata atunci nici o declaratie dupa 'RANDOMIZE USR n' nu va mai fi executata. Daca codul compilat a fost chemat de o linie din program (aflata dupa declaratia CONTINUE), atunci el se intoarce la declaratia urmatoare. Daca dorim sa se intoarca la o anume linie si la o anumita declaratie din acea linie atunci trebuie sa facem POKE 'OLDPPC' (adresa 23662 si 3) cu numarul liniei si POKE 'OSPPC' (adresa 23664 si 5) cu numarul declaratiei din linia respectiva. Aceste POKE-uri trebuie sa se afle in codul compilat. Aceasta metoda poate fi folosita la inlantuirea programelor. Daca codul compilat contine o linie 'LOAD "project"', si codul compilat este chemat de prima declaratie de la linia 10, atunci compilatorul se va intoarce la urmatoarea declaratie din linia 10 (daca exista) sau la urmatoarea linie din "project". De aici rezulta ca tu poti sa inlantuiesti BASIC-ul cu codul compilat. Atentie, comanda LOAD aflata in codul compilat, distruge sirurile si matricile acestuia.

15. Aducerea variabilelor din BASIC

In multe situatii este necesar sa culegi variabile din BASIC pentru a le folosi in programul COLT. In acest scop daca argumentul functiei VAL contine o referinta la o variabila, foloseste mai bine o variabila BASIC in locul uneia COLT. Atunci vei scrie asa:

    LET fred = VAL "fred"

- ceea ce transfera variabila BASIC 'fred' intr-una COLT 'fred'. La fel in cazul elementelor unei matrici :

    LET b(10) =VAL "b(10)"

Pentru a aduce sirurile BASIC in COLT ,se foloseste functia 'VAL$' :

    LET a$ = VAL$ "a$"

16. Trecerea variabilelor COLT inapoi in BASIC

Nu este la fel de simpla ca operatia de la cap.15, de aceea s-au prevazut functii speciale ajutatoare:

```
LET fred=USR 59227: PRINT "john"
```

- ceea ce va egala variabila Basic 'fred' cu variabila Colt 'john'. La fel pentru matrici si siruri:

```
LET point=USR 59227: PRINT "b(n)"
```

- face ca 'point' sa fie un numar intreg in PRIMUL membru al matricei 'b' din COLT; 'n' poate lua orice valoare in afara de numarul care apartine intotdeauna primului membru. Pentru a ajunge la primul element al matricei 'b', este suficienta o linie BASIC:

```
LET b(1)=PEEK point + 256*PEEK(point+1)
```

Pentru a ajunge la membrul 'n' se foloseste:

```
LET b(n)=PEEK (point+2*(n-1)) + 256*PEEK (point+2*(n-1)+1)
```

- factorul lui 2 exista deoarece sint 2 octeti pe un membru al matricei.

Pentru a avea un sir, se scrie:

```
LET point=USR 59227: PRINT "a$"
```

- unde 'point' indica primul membru al sirului COLT 'a$'(de ex a$(1)), 'point+1'-al doilea membru (a$(2)), etc.

17. Virgula flotanta ?

S-a precizat deja ca programul COLT foloseste doar numere intregi aritmetice, deoarece virgula flotanta are nevoie de un timp prea lung de compilare. Exceptie fac comenzile DRAW si BEEP.

Functiile VAL si STR$ permit accesul la virgula flotanta totala aritmetica. Un numar cu virgula flotanta se tipareste cu:

```
PRINT STR$ VAL "SQR 3"
```

Functia VAL se poate folosi pentru a face valabile functiile cu virgula flotanta cum sint SIN, COS si TAN. Folosirea functiei VAL in mod normal da un rezultat intreg :

```
LET a = VAL "100*SQR 3"    -  a va rezulta 447 !
```

Totusi, 'STR$ VAL' poate face ca rezultatul sa fie in virgula flotanta in cadrul unui sir:

```
LET a$ = STR$ VAL "100/3"
```

- a$ va fi sirul "33.333333". Acest sir poate fi manipulat mai departe astfel:

```
LET b$ = a$ + "*2"
LET c$ = STR$ VAL b$
```

- sirul c$ este de doua ori valoarea numarului inclus in sirul a$, adica "66.666666". Acest proces poate continua la infinit in cadrul unui program.

Orice variabila folosita intre ghilimele, ca de ex. "a*b", se refera la variabilele BASIC 'a' si 'b' si nu la variabile COLT. Aceasta formă este folositoare, dar va rula cu aceasi viteza ca si in BASIC. Citeva exemple:

```
10 LET a = VAL "SIN (.523598775)*100+100*.01"
20 PRINT a
```

- rezultatul tiparit va fi 51 si cu interpretor sau cu compilator. Expresia nu contine nici o variabila. Ea se poate complica astfel:

```
10 LET b = 100
20 LET a = VAL ("SIN (.523598775)*100+.01*"+STR$ b)
30 PRINT b
```

- care foloseste variabila compilata 'b'. Totusi, daca linia 20 se schimba cu

```
20 LET a = VAL ("SIN (.523598775)*100+.01*b")
```

- atunci este folosita variabila BASIC 'b'.

In exemplul de mai sus rezultatele sint numere intregi, dar folosindu-se siruri putem obtine rezultate in virgula flotanta astfel:

```
10 LET a$ = "100/LN 12 + EXP 2"
20 LET b$ = "SIN 1 + COS 2 + TAN 3 + .01"
30 LET c$ = VAL (a$ + "2.34973 +" + b$)
40 PRINT c$
```

-astfel rezultatul este 300 atit in BASIC cit si in codul compilator.

Este incomod si greoi dar merge !

(exemplele au fost copiate riguros din manualul original de utilizare al compilatorului - nota traducatorului)

18. Comenzi de incarcare

Singura comanda de incarcare care poate fi compilata fara restrictii este 'LOAD "" CODE'. Comanda pentru incarcat BASIC, 'LOAD "" ' va lucra bine dar va sterge toate matricile si sirurile COLT din zona 'VARS' si din BASIC. Daca nu ai matrici sau siruri de retinut in zona 'VARS' atunci poti folosi comanda 'LOAD "" ' compilata, in caz contrar vor apare erori si greseli stranii.

19. Viteza

Viteza este criteriul dupa care se orienteaza utilizatorii de compilatoare. Compilatorul COLT creaza un cod foarte rapid. Desi unele functii (DRAW, CIRCLE) cit si unele comenzi sint la fel de rapide compilate sau interpretate, celelalte (majoritare) functii si comenzi cistiga foarte mult in viteza sub compilatorul COLT. O bucla FOR .... NEXT aflata la capetii a 16K de program BASIC se executa de 800 ori (!) mai rapid sub COLT. In general este de asteptat o imbunatatire de 50 de ori a timpului de executie la programele uzuale,

Comenzile Executorului sint in mod considerabil mai rapide decit alte comenzi. O simpla comanda din Executor este mai rapida decit o comanda "sprite" tipica MOVE care compilata poate fi doar de 2-4 ori mai rapida. Comenzile Executorului sint intodeauna foarte eficiente.

In cadrul testelor din standardul 'KILOBAUD', avantajul COLT-ului fata de interpretorul Spectrum este de 75 de ori.

20. Erori mai ciudate

In majoritatea cazurilor cind COLT da rezultate stranii, problema poate fi cauzata de folosirea eronata a modului de lucru cu numere intregi. Aminteste-ti ca un calcul care ar trebui sa dea in mod normal un rezultat fractionar, va fi trecut de COLT intr-unul intreg si că domeniul maxim de numere cu care se poate opera este de la -32768 la 32767.

21. COLT in detaliu
- informatii tehnice

In acest capitol se dau detalii asupra modului de operare din COLT, a sarcinilor interne ale sistemului si căi de mărire a eficientei lor.

Compilatorul este chemat cu comanda :

```
RANDOMIZE USR 60000
```

Daca este gasită vreo instructie BASIC care nu poate fi compilata, linia pina la intructia respectiva este afisata urmata de cursorul '?' pilpiitor. Cursorul '>' va fi pus automat in dreptul liniei respective si astfel poate fi corectata cu ajutorul comenzii 'EDIT'.

Dupa primul pas de compilare, in timpul caruia se afiseaza orice eroare, se executa imediat si al doilea pas. In acest timp va fi afisat mesajul :

```
Compiling line xxxx
```

Dupa terminarea compilarii acest mesaj este urmat de un tabel care cuprinde informatii utile despre starea codului compilat in calculator :

```
Begin  End    Vars   Lines
xxxxx  xxxxx  xxxxx  xxxxx

Names  Nmtop  Ctop   Nvars
xxxxx  xxxxx  xxxxx  xxxx

To run type RANDOMIZE USR xxxxx
```

Pentru a explica aceste numere, se foloseste diagrama :

```
-----------------------------------------------------------------
      I       I               I         I      I       I
BASIC I Spare I Compiled Code I Unused  I Vars I Lines I Names
______I_______I_______________I_________I______I_______I_________

   STKEND   RAMTOP           End     Vars   Lines   Names
            = Begin
________________
   I  I
   I  I COLT
___I__I__________
   I  I
   I Ctop
   I
Nmtop
```

'STKEND' - Este luat din variabilele de sistem BASIC (adresa 23653 si 4) care marcheaza sfirsitul spatiului ocupat de BASIC.

'RAMTOP' - Este luat din variabilele de sistem BASIC (adresa 23730 si 1) care marcheaza ultima adresa ce poate fi ocupata de BASIC; este asezat prin 'CLAR n' si se afla in mod normal la adresa 40000.

'Begin ' - De obicei este egal cu 'RAMTOP', dar cind se compileaza 32 Ko, se schimba.

'End' - Macheaza sfirsitul codului compilat. De la 'End' pina la 'Vars' este loc liber pentru extinderea programului.

'Vars' - Aici sint stocate variabilele COLT. Variabilele folosite de COLT nu sint aceleasi cu cele din BASIC de acelasi nume. Spatiul necesar este de 2 octeti pentru o noua variabila dupa cea initiala. Toate variabilele au o intrare in acest tablou: 26 de variabile de o litera sint primele si contin spatiu pentru valori, bucle si pasi; urmatoarele 26 sint siruri si in acest caz tabloul contine indicatori pentru fiecare sir, lungimea sa si lungimea maxima absoluta; ultimile sint 26 de matrici cu indicatori similari.

'Lines' - Este un tablou de numere de linii si de adrese de salt construit in ordinea de compilare a 'GOTO' si 'GOSUB', etc. Pastreaza si estimeaza 'GOTO s'. Acest spatiu este de patru ori numarul liniilor.

'Names' - Poti avea pina la 255 de variabile in COLT. Primele doua sint variabile de sistem, urmatoarele 78 sint variabile de siruri, de matrici si variabile de bucla (de o singura litera). Acestea sint destinate sa faca codul cit se poate de rapid. Spatiul de la 'Names' la 'Ctop' este rezervat pentru numele variabilelor tale. In lipsa lor, sint alocate totusi citeva sute de octeti dar tu poti sa schimbi acest lucru (vezi mai departe).

'Nmtop' - Ultima locatie folosita intre 'Names' si 'Ctop' pentru numele variabilelor.

'Nvars' - Este numarul de nume de variabile pe care le folosesti. Nu va fi niciodata mai mic de 80.

'Ctop' - Ultima locatie care poate fi folosita in timpul compilării, se află in mod normal inaintea compilatorului (sau a Executorului in caz că il folosesti). Acesta locatie poate fi schimbată (vezi mai departe). Inceputul compilatorului se afla la 59200 si al Executorului se afla la 52000.

22. Schimbari de spatii alocate - citeva adrese utile

Toate numerele sint stocate pe doi octeti in format normal Z80 (adica inversati). Adresele care prezinta interes sint:

59987 - Normal este zero, dar ea contine noul RAMTOP atunci cind se compileaza 32 Ko.

59991 - Conţine spatiul alocat numelor de variabile.

59993 - Contine adresa 'Ctop'. Poţi schimba această adresa dacă compilezi subroutine.

59997 - Foloseste 'RANDOMIZE USR 59997' pentru accesul COLT-ului la numerele aleatoare din BASIC.

23. Chemari intre BASIC si COLT

Dupa ce ai terminat programul si l-ai compilat, vei sterge tot BASIC-ul si vei folosi codul compilat ca o subrutina (o vei chema cu 'RANDOMIZE USR xxxxx'. Este o subrutina reala si variabilele folosite in COLT nu sint cele din BASIC cu acelasi nume. Cea mai rapida cale de a sterge BASIC-ul ete 'NEW'. Acesta sterge totul pina la RAMTOP. Codul compilat este deasupra RAMTOP-ului si e salvat de la stergere.

Acum tu poti chema codul compilat doar prin declaratia:

RANDOMIZE USR n

- unde 'n' este valoarea RAMTOP-ului aleasa de tine, de obicei 40000. Aceasta declaratie poate fi data imediat sau intr-o linie de program. In amindoua cazurile nici o alta declaratie ce urmeaza pe linie nu va fi executata.

Alta restrictie usoara este aceea ca in timp ce BASIC-ul poate chema oricit de multe sectii compilate (vezi 'Compilarea subrutinelor'), nu poti chema o sectie COLT de la alta, deoarece intrarea unei sectii compilate va sterge intodeauna sirurile si matricile COLT din spatiul 'Vars'. In plus, la sfirsitul sectiei compilate nu se afla o simpla reintoarcere (RET) in BASIC ci un salt la urmatoarea declaratie BASIC dupa cea care a chemat sectia compilata. Acest mod de lucru este necesar datorita pozitiei nesigure a stivei masinii dupa anumite rutine aflate in ROM. Vezi cap. '14. Revenirea in BASIC'. Din aceleasi motive nu poti chema codul compilat din propriul tau cod-masina.

24. Compilarea subrutinelor

Este posibil sa compilezi citeva sectii de BASIC pentru a crea subrutine total independente. Procedeul este urmatorul:

1) Compileaza prima sectie. Noteaza-ti valorile 'End' si 'Vars', care apar pe ecran dupa compilare. Scade valoarea cea mica din cea mare si modifica RAMTOP (prin 'CLEAR n') astfel ca sa crească cu rezultatul obtinut minus unu - adica Vars-End-1. De exemplu daca RAMTOP a fost 40000 (='Begin'), 'End'a fost 54000 si 'Vars' 57000, atunci 57000-54000-1=2999 si tu trebuie sa comanzi 'CLEAR 42999'.

2) Recompileaza cu noul RAMTOP si noteaza-ti noua valoare a lui 'Begin' care va apare pe ecran. Aceasta valoare va fi argumentul functiei USR atunci cind vei chema aceasta sectie compilata.

3) Modifica valorea 'Ctop', prin locatia 59993 si 4, astfel incit sa contină vechea valoare a lui RAMTOP (egala cu vechea valoare 'Begin') minus unu. Astfel se protejeaza sectia compilata generata anterior.

4) Incarca sau scrie urmatoarea sectie BASIC si introdu comanda 'CLEAR n' unde 'n' este locatia de la care vrei sa fie a doua sectie compilata.

5) Acum urmareste procedeul de la 1) la 4) de cite ori este nevoie.

6) Salveaza de la ultimul RAMTOP folosit pină la 65535 (aceasta va include tot UDGs). Este bine să faci acest pas dupa fiecare sectie compilata.

7) Desi pot fi variabile cu acelasi nume in sectii diferite, ele nu sint aceleasi variabile. Cind reintroduci o sectie de la inceput, toate variabilele sint zero.

25. Reintrarea codului compilat

Uneori este folositoare reintroducerea unei sectii compilate fara reinitializarea tuturor variabileleor, de ex. dupa o eroare sub Executor. Acest lucru este posibil daca reintroduci codul cu 19 locatii de la punctul de intrare. De exemplu, daca codul este la 40000, atunci

```
RANDOMIZE USR 40019
```

- nu va sterge matricile, sirurile sau variabilele. Pentru a fi totusi corect trebuie indeplinite citeva conditii:

1) Nu poti reintroduce codul - fara a sterge variabilele - daca ai folosit intre timp RUN sau CLEAR.

2) Trebuie sa intri in punctul normal al codului, inainte de a folosi alternativa "+19".

3) Nu trebuie sa-ti modifici BASIC-ul intre chemări, prin adăugarea sau modificarea de linii sau prin deschiderea sau inchiderea de canale.

4) Poti reintroduce doar ultima sectie compilată care a rulat.

Un exemplu:

```
 1 IF A=1 THEN GOTO 10
 2 DIM A(10)
 3 FOR K=1 TO 10 : LET A(K)=K
 4 NEXT K
10 LET A=1
```

Prima oara cind programul este rulat, liniile vor fi executate de la 1 la 10 (folosind 'RANDOMIZE USR n'). Daca programul este re-rulat cu 'RANDOMIZE USR (n+19)', atunci doar liniile 1 si 10 vor fi executate.

26. Executorul

Executorul face parte integral din programul COLT. El permite ca numeroase extra-comenzi sa fie folosite atit in BASIC Spectrum cit si in programele compilate de COLT. Executorul este incărcat si activat in acelasi timp cu compilatorul din COLT (el genereaza ceasul din coltul ecranului), dar poate fi oprit sau remutat daca spatiul lui este necesar pentru a fi folosit de compilator. Evident, dezactivarea sau remutarea Executorului inseamnă că nici o comanda de Executor nu trebuie să apară in programele BASIC interpretate sau compilate.

Posibilitătile Executorului sint:

* Grafice "sprite" pentru desene si obiecte sofisticate aflate in miscare.

* Functii de fereastră, cu posibilitati de definire a mai multor ferestre, inclusiv "scroll" individual de fereastra si atribute de cadru.

* Generare pe ecran de "user-defined graphics".

* Programele in cod-masina si subrutinele pot fi chemate cu parametrii.

* Declaratia ON ERROR GOTO s .

* PEEK si POKE pe doi octeti.

* Transformări din zecimal in binar sau hexazecimal si din hexazecimal in zecimal.

* Evaluează memoria rămasă liberă.

* Chemarile nu mai trebuie facute cu 'USR' odata ce Executorul a pornit. Fiecare comanda de Executor seamana cu BASIC-ul si controlul de sintaxa functioneaza similar.

* Toate comenzile Executorului pot fi date imediat sau amestecate printre declaratile BASIC dintr-un program.

* Toate comenzile Executorului pot fi compilate de COLT.

* Redefinirea comenzilor BASIC

* Sterge linii de program in bloc

* Compatibilitate totala cu microdrive

* Programare de taste - ideal pentru comenzi microdrive

* Ceasul de pe ecran cu facilitati de oprire si pornire

* Se afiseaza numarul liniei ce este executata

* Taste cu functie de comanda pentru pornirea compilatorului

* Taste cu functie de comanda pentru rularea programului de la RAMTOP (sub COLT)

* Tasta pentru repetarea ultimei comenzi

27. Utilizarea Executorului

Codul Executorului incepe de la adresa 52470 si se sfirseste la 59200. Daca vrei sa salvezi codul care include si Executorul atunci el trebuie oprit intii, altfel nu-l vei putea verifica.

Daca nu doresti sa utilizezi Executorul si ai nevoie de spatiul pe care il ocupa, atunci urmatoarea comanda

RANDOMIZE USR 59190

- il va sterge permitind compilarea urmatorilor 7K din BASIC. In cazul in care ai facut acest lucru, codul nu trebuie să cheme nici o rutină a Executorului.

Executorul utilizeaza modul 2 de intreruperi, asa ca nu poate fi folosit cu alte programe care folosesc intreruperi. El este inactivat (dar nu sters) prin 'NEW', dar daca trebuie sa faci 'NEW' fara a opri Executorul atunci exisată comanda:

* fx d 1,9999: CLEAR

* - care are acelasi efect ca si 'NEW', dar fara a se atinge de Executor.

Executorul va fi pornit cu:

RANDOMIZE USR 55020

si va fi oprit cu:

RANDOMIZE USR 55010

Programele care folosesc Executorul vor rula cu 10% mai lent decit cele care nu-l utilizeaza, datorita intreruperilor.

28. Comenzi cu acces rapid

Comenzile cu acces rapid permit folosirea anumitor comenzi ale Executorului cu un numar foarte mic de apasari pe taste. In tabelul care urmeaza, simbolurile 'E!' inseamna 'apasa SPACE si apoi litera, elibereaza SPACE si apoi litera'. Nu este nevoie sa apesi ENTER.

E!t - afiseaza ceasul

E!l - afiseaza numarul liniei executate ("trace on")

E!o - stege ceasul sau afisarea liniei executate ("trace off")

E!s - opreste ceasul (care ramine afisat) - ceasul merge in continuare in interiorul computerului

E!z - ceasul este pornit de la zero

E!i - initializeaza ceasul astfel: se apasa numarul dorit pentru primul digit al ceasului, apoi ENTER pentru a trece la urmatorul digit

E!r - se readuce ultima comanda pentru a fi modificata si relansata

E!c - cheama compilatorul COLT (inlocuieste comanda 'RANDOMIZE USR 60000')

E!p - executa programul de la RAMTOP+1

E!k - salveaza codul; astfel se inregistreaza pe banda codul compilat, compilatorul si UDGs; comanda poate salva si pe microdrive; copia salvata pe banda poate fi reincarcata cu 'CLEAR n:LOAD "name" CODE' unde 'n' este valoarea din 'RAMTOP' de la care codul a fost compilat; aceasta va fi 40000 daca nu ai schimbat-o cumva; retine ca atunci cind codul este reincarcat, compilatorul este dezactivat, iar 'E!c' nu trebuie folosit; nu intrerupe salvarea cu BREAK altfel compilatorul va fi stricat

E!x - intrerupe si scoate afara aproape orice program; deasemenea readuce ecranul la hirtie alba si cerneala neagra

29. Utilizare - definire 'soft' (functii) de taste

Comenzile pentru microdrive sint in mod normal greoaie. Tastele programabile -'soft'- permise de Executor, iti ofera posibilitatea alegerii expresiilor proprii pentru comenzi din doua apasari de taste.

Sint noua taste de utilizare - definire ('1' la '9'). Executia comenzilor este simpla, prin apasarea pe 'E! numar'.

Iata cum se pot defini tastele: trebuie sa ai o linie

1 REM

- in care sa tiparesti comanda sau caracterele pe care vrei sa le introduci prin aceasta facilitate; poate include comenzi ca THEN,IF,PRINT, etc. (ai nevoie de ':'inaintea comenzii); fiecare definire se separa cu semnul '^' sau '!'; daca folosesti '^'atunci 'ENTER' se produce automat; daca folosesti '!' atunci comanda respective se comporta ca un fel de input, permitindu-ti sa faci modificari inainte de a apasa 'ENTER'.

Exemplu:

1 REM : PRINT "Mary has a little lamb" ! : PRINT "its fleece was white as snow" ^

- apasind 'E!1' va apare

PRINT "Mary has a little lamb"

- ti se permite sa faci modificari, iar apoi apasind 'ENTER' comanda se executa. Apasind 'E!2', se va tipari imediat:

its fleece was white as snow

30. Extinderea comenzilor BASIC

Comenzile Executorului se introduc numai daca Executorul este pornit si sint asemanatoare cu cele din BASIC. Ele se pot amesteca in program cu celelalte comenzi BASIC.

Forma generala este urmatoarea:

* fx token / letter argument 1, argument 2,....

Fiecare argument este o expresie validata si pot fi maximum 16 argumente. Excesul de argumente va fi ignorat si nu constituie o eroare. Argumentele sint tratate ca numere intregi.

'token / letter' pot fi declaratii BASIC 'FN','FOR','ERASE' sau litere mari sau mici (literele din paranteze se vor omite, ele avind doar un rol explicativ).

Rezultatul unei comenzi de Executor este in unele cazuri un numar intreg pe 8 biti (pina la valoarea 255), iar in alte cazuri un numar intreg pe 16 biti.

31. Comenzi de fereastra

Executorul iti permite se definesti mai multe ferestre pe ecran, care pot fi mai mici decit 32 de coloane pe 24 de linii. Pentru interiorul acestor ferestre exista niste functii speciale

* fx FN a,b,c,d
- defineste o fereastra ('FN' vine de la FeNetre !) care are punctul de referinta in coltul sting la linia 'a' si coloana 'b', este adinca de 'c' linii si lunga de 'd' coloane, iar fereastra minima este de 2x2

* fx PAPER n
- schimba culoarea hirtiei din fereastra definita mai inainte, 'n' luind valori de la 0 la 7; nu este o eroare daca 'n' se afla in afara acestui domeniu findca 8 va deveni 0, 9 va fi 1, 10 va fi 2, etc

* fx PAPER n,1
- schimba culoarea hirtiei doar pentru acele locatii de caractere care au atributele curente de hirtie

* fx INK n
- idem 'PAPER n'

* fx INK n,1
- idem 'PAPER n,1' dar cu atribute 'INK'

* fx FLASH 0
- inceteaza flash-ul pe toată fereastra

* fx FLASH n
- flash pe toata fereastra (pentru n>0)

* fx FLASH n,1
- idem 'INK n,1' dar cu atribute 'FLASH'

* fx BRIGHT 0
- idem 'FLASH 0'

* fx BRIGHT n
- idem 'FLASH n'

* fx BRIGHT n,1
- idem 'FLASH n,1' dar cu atribute 'BRIGHT'

* fx INVERSE 0
- inverseaza atributele ferestrei (se inverseaza culoarea hirtiei cu cea a cernelii)

* fx INVERSE 0,1
- idem 'FLASH n,1'

* fx SCREEN$ n,p,q
- muta cerneala de pe ferastra definita anterior, in directia 'n' (5,6,7,8), cu un pixel de 'p' ori, iar 'q' defineste felul deplasarii:
  - q=2 răsucirea ferestrei dintr-o parte in alta
  - q=1 umple partea deplasata in culoarea cernelii
  - q=0 umple partea deplasata in culoarea hirtiei
  - q=-1 rasucire dintr-o parte in alta cu inversare

* fx ATTR n
- muta atributele de fereastra in directia 'n'(5,6,7,8) iar in zona deplasata apar atributele curente

* fx LINE n,p,r,q
- muta in directia 'n'(numai 5 si 8), cu un pixel de 'p' ori, caracterele de pe linia 'r'; rotirea este definita de 'q' la fel ca la 'SREEN$'; linia 'r' trebuie se fie in fereastra definita

32. Comenzi "sprite"

Comenzile "sprite" dau o noua dimensiune posibilitătilor grafice ale Spectrum-ului. Cu ajutorul lor se pot defini desene de pina la 32x24 de pixeli care pot fi pozitionate oriunde pe ecran. Cind unul dintre acestea este mutat, se reinstaleaza fondul care era inainte de definirea desenului. Pot exista pina la 16 de astfel de desene, ele fiind vizibile sau nu, dupa voie.

Exista anumite restrictii. Nu trebuie efectuat "scroll" asupra zonei de ecran unde se gaseste un desen daca doresti sa-l muţi ulterior.

* fx FORMAT n,a,b,c,d,m,e
- 'n' este numarul desenului (de la 1 la 16), care este definit la pozitia (a,b) cu dimensiunile (c,d), parametrii a,b,c,d fiind pixeli; definirea desenului

incepe de la adresa 'm' de la stinga la dreapta si de sus in jos; un astfel de desen este intodeauna vizibil dupa ce a fost definit, culoarea cernelii fiind cea din zona in care a fost definit desenul, iar culoarea hirtiei este '9'(contrast); pentru a ne ajuta in generarea desenelor si a UDGs in general, este disponibil un sistem de definire daca parametrul 'e=1', atunci urmatoarele taste au anumite roluri:

(0) sterge pixelul curent
(1) marcheaza pixelul curent
(3) sterge tot desenul
(4) marcheaza tot desenul
(5) stinga
(6) jos
(7) sus
(8) dreapta
(9) readuce desenul la forma initiala
(ENTER) se intoarce la urmatoarea comanda
(CAPS-SHIFT) arata desenul la pozitia (a,b) si la dimensiunile definite

De exemplu, definim un UDG simplu (litera 'A') folosind o comanda asemanatoare cu aceasta:

* fx FORMAT 1,100,100,8,8,65368,USR "A"

Retine ca definirea unor astfel de desene va opri ceasul, respectiv "line trace".

* fx MOVE n,a,b,e
  - muta desenul 'n' la pozitia (a,b); daca este prezent parametrul 'e' atunci adresa desenului este mutata la 'e'; aceasta iti permite sa alternezi UDGs-urile pentru a anima desenul; cind un desen este mutat, el devine intotdeauna vizibil daca ramine pe ecran

* fx ERASE n
  - sterge temporar desenul 'n', dar il lasa definit

* fx ERASE -
  - sterge temporar toate desenele desi ele ramin definite pe ecran; aceasta operatie trebuie sa fie precedata de 'CLS' deoarece urmatorul 'MOVE' va redesena pe ecran imaginea care tocmai a fost stearsa

* fx VERIFY n
  - aceasta comanda evita suprapunerile; ea verifica daca desenul 'n' se suprapune peste alt desen si face modificari conform locatiei 54983; daca locatia este 0 dupa un 'VERIFY' inseamna ca desenul 'n' nu se suprapune peste nici un alt desen; altfel locatia contine numarul desenului care este atins.

* fx RESTORE n
  - readuce desenul 'n' care a fost sters

Pentru a folosi "sprite" (desenele) se da prima oara un FORMAT pentru fiecare, folosind modul de definire daca este necesar. Astfel se face o identificare a fiecarui desen si da o pozitie initiala. Dupa FORMAT-uri se pot da MOVE, ERASE si RESTORE dupa preferinta.

33. Citirea tastaturii

'INKEY$' citeste corect tastatura dar numai pentru o tasta apasata, acest lucru nefiind suficient pentru jocuri. Este mai utila folosirea comenzii 'IN'. De exemplu daca 'IN 254' nu este egal cu 255, atunci inseamna ca una sau mai multe taste sint apasate. Daca 'IN 65278' nu este egal cu 255 atunci inseamna ca una sau mai multe taste dintre (CAPS-SHIFT),Z,X,C,V sint apăsate (vezi manualul de BASIC Spectrum cap. 23)

34. Alte comenzi

Literele din paranteze nu fac parte din sintaxa comenzii, ele au doar un rol explicativ:

* fx T(ime)
  - porneste afisarea ceasului; acesta se opreste in timpul 'BEEP' si in timpul operatiilor cu casetofonul; valoarea ceasului poate fi culeasa cu 'PEEK' din BASIC de la locatiile 54986, 7, 8 si 9

* fx L(ine)
  - activeaza "line trace"; numarul liniei in curs de executie este afisat in partea dreapta a ecranului; daca se utilizeaza aceasta comanda impreuna cu REM #2 acest numar va fi vizibil; el va fi actualizat la 1/50 secunde

* fx O(ff)
  - dezactiveaza afisarea ceasului sau "line trace"; ceasul merge incontinuare in Executor

* fx Z(ero)
  - porneste ceasul de la zero

* fx I(nitalize)
  - initializeaza ceasul; comanda are sintaxa:
    * fx I h,m,s

* fx S(top)
  - opreste ceasul sau linia, afisind valoarea la care s-a oprit; (ceasul continua sa mearga in Executor)

* fx F(ree)
  - tipareste spatiul disponibil intre 'STKEND' si 'RAMTOP'

* fx P(rog)
  - lanseaza programul de la RAMTOP+1

* fx LEN
  - tipareste ultima adresa a programului BASIC (este valoarea 'STKEND')

* fx USR m,a,b,c ...
  - se lanseaza rutina de la adresa 'm'; regisrul HL este pozitionat pe adresa 'a' (2 octeti); aceasta inseamna ca putem trimite parametrii la o subrutina in cod masina

* fx BIN n
  - tipareste 'n' (numar zecimal) in binar pe 16 biti

* fx CODE n
  - tipareste valoarea hexa a numarului zecimal 'n'

* fx H(ex)
  - intra in modul 'INPUT' si primeste un numar hexa; dupa ce se tasteaza <ENTER> se tipareste echivalentul zecimal; se ignora caracterele ilegale iar strgerea nu este permisa

* fx D(elete) m,n
  - sterge liniile de program intre 'm' si 'n'

* fx W(here) n
  - tipareste locatia de memorie corespunzatoare liniei de program 'n'; se da adresa octetului cel mai semnificativ al numarului de linie

* fx G(o to) n;m
  - daca apare o eroare 'm' executia continua de la linia n; daca 'm'=0 sau nu apare atunci 'BREAK' (eroarea 'D' sau 'L') va da totusi un raport de eroare; daca 'm'=1 atunci se detecteaza 'L' iar daca 'm'=2 atunci se detecteaza ambele (periculos pentru ca include E!E!); daca aceasta comanda se afla in codul compilat ea transfera comanda unei linii 'n' din programul BASIC si nu unei linii din programul compilat; daca 'n'=0 detectarea erorilor este oprita; numarul erorii este stocat la adresa 54982 inainte de a fi controlata si de saltul la linia 'n'; aceasta comanda este compatibila cu erorile de la interfata 1

* fx STOP n
  - stop cu raport 'n'; aceasta va fi detectata de '* fx GO TO' de deasupra numai daca 'n' nu este 0

* fx DATA n,m
  - este un POKE pe doi octeti; 'n' este un numar intreg pe 16 biti plasat in locatiile m, m+1

* fx PEEK m
  - este un PEEK pe doi octeti; se returneaza un intreg pe 16 biti fara semn

* fx LN n,m,p
  - furnizeaza o functie "loggins" care te ajuta sa vezi care parte a programului (fie BASIC fie cod masina) consuma cel mai mult timp, astfel ca tu poti sa-ti concentrezi efortul asupra celui mai mic procentaj de cod care consuma cel mai mult procentaj de timp; in general maximum este 10% de cod consuma 90% din timp;

  - pentru BASIC parametrul 'm' este linia de start, 'n' este incrementul lui 'm' si 'p'=2; se returneaza 10 numere: primul contine timpul consumat pina la linia 'm' (50 de unitati reprezinta o secunda), al doilea este timpul consumat de la 'm+1' la 'm+n', al treilea este timpul de la 'm+n+1' la 'm+2n, al patrulea este timpul de la 'm+2n+1' la 'm+3n', ..., iar ultimul numar reprezinta timpul consumat de la 'm+8n+1' pina la sfirsitul programului;

  Ex pt BASIC:

```
*fx LN 100,10,2
```

  - pentru cod masina parametrul 'm' reprezinta adresa de inceput, 'n' pasul si 'p'=1;

  - daca parametrul 'p'=0, facilitatea este dezactivata; o noua instructiune '* fx LN' sterge datele unei '* fx LN' anterioare;

* fx LLIST
  - face ca datele furnizate de functia de mai sus sa fie tiparite pe ecran ca o tabela; aceasta comanda nu opreste sau reseteaza procesul "logging"

35. Redefinirea functiilor BASIC

Putem defini propriile noastre instructiuni sau putem redefini functiile Executorului. Adresa codului masina al rutinei noastre (in forma de 'JP adresa') trebuie plasata in locatiile 55001,2 si 3. 'JP' este 'C3' in hexazecimal. Rutina ta va plasa cuvintul cheie sau prima litera de dupa '*fx' in acumulator. Registrele pare HL pastreaza adresa primului argument (pe doi octeti). Daca bitul 7 al variabilei de sistem 'FLAGS' este zero atunci sintem in decursul verificarii sintactice si trebuie returnat zero in acumulator (fanionul Z va fi si el pus pe zero) daca este vorba de caracterul sau cuvintul utilizatorului. In caz contrar se face revenirea fara sa se intimple nimic. Daca bitul 7 a lui 'FLAGS' este 1, se executa un program BASIC si trebuie lansat codul nostru. La terminarea acestuia trebuie pus acumulatorul pe zero.

De exemplu, pentru a definii: '* fx SQR' - o functie care sa tipareasca un caracter, trebuie folosit urmatorul cod:

```
CP 187          ; 187 este codul cuvintului cheie 'SQR'
RET NZ          ; daca nu este SQR se revine
XOR A           ; pune pe zero registrul A si fanionul Z
BIT 7,(IY+1)    ; testeaza bitul 7 de la 'FLAGS'
RET Z           ; revine daca este zero
LD A,(HL)       ; plaseaza primul argument in A
RST 16          ; tipareste caracterul curent via ROM
XOR A           ; pune pe zero acumulatorul
RET             ; revine
```

Pentru a tiparii litera 'A' (care are valoarea 65 in ASCII) se da comanda '* fx SQR 65'.

36. Mesajele de eroare ale Executorului

Instructiile Executorului se verifica sintactic in mod obisnuit (cu un cursor pilpiitor '?' in caz de eroare). In cazul erorilor de program mesajele sint urmatoarele:

Q Parameter error
- au fost folositi mai mult de 16 parametrii

P FN without DF
- o comanda '*fx' se executa din codul compilat; aceasta eroare nu se poate intimpla decit in cazul in care versiunile COLT si Executor nu sint compatibile

A Invalid argument
- numerele de linii utilizate in comanda 'DELETE' sint incorecte

B Integer out of range
- toate argumentele trebuie sa fie intregi si cuprinse intre -32768 si 32767; acesta eroare mai apare si atunci cind se defineste o fereastra prea mare sau se manipuleaza cu linii din afara ecranului

5 Out of screen
- ecranul nu este suficient de mare pentru comanda 'FORMAT'

Executorul foloseste modul doi de intreruperi pentru a lucra cu ceasul, "line trace", etc., si sint actualizate de 50 de ori pe secunda. Variabila de sistem 'FRAMES' (23672, 3 si 4) este modificata de acest proces. Programele care folosesc aceste facilitati vor rula cu 10% pina la 15% mai incet. Ceasul se opreste in timpul BEEP-ului, in timpul comenzilor de incarcare si salvare de pe caseta, microdrive si alte comenzi care blocheaza sistemul de intreruperi.

Traducere dupa:	Published by Hisoft
COLT ZX BASIC Compiler Manual	180 High Street North Dunstable LU6 1AT
Copyright Threlfall and Hodgson 1985	First Edition August 1985

BETA BASIC VI 8

1. INTRODUCERE

BETA BASIC (BB) adaugă 30 de noi comenzi şi mai mult de 20 noi funcţii acelora existente în SPECTRUM BASIC (SB); în plus, unele comenzi au fost considerabil extinse şi o serie de facilităţi au fost adăugate, cum ar fi: un cursor clipitor (flash) al liniei curente, un BREAK mai puternic şi posibilitatea de a muta cursorul de editare în toate direcţiile.

Noile comenzi sînt obţinute prin trecerea în modul "GRAPHICS" şi apăsarea unei chei, eventual cu SHIFT; noile funcţii se obţin introducînd cuvîntul cheie FN urmat de o literă şi "(" sau "$".

BB constă într-un program în cod maşină de 1,3 kilocteţi (RAMTOP este coborît la 55800 pentru a proteja codul BB), precum şi din liniile 0, 1, 2, în BASIC, liniile 1 şi 2 se şterg după încărcarea codului maşină; linia 1 poate fi utilizată pentru salvarea BB (CLEAR ramtop ; LOAD " " CODE) ; linia 0 conţine definiţiile pentru noile funcţii ale BB şi ea rămîne prezentă tot timpul, deşi nu e listată. Din acest motiv, nu trebuie încărcate cu LOAD programe care nu au fost scrise cu BB (a se utiliza MERGE care nu disting linia 0).

Utilizarea BB va conduce la o viteză mult mai mare de execuţie a programelor, în special a celor lungi, care utilizează numeroase instrucţii GOTO şi GOSUB.

NEW e mai puţin radical ca de obicei, şterge orice program cu excepţia liniei 0 şi execută un CLEAR.

Cu excepţia uneia (EDIT), celelalte comenzi se obţin prin trecerea în modul grafic.

2. DESCRIEREA COMENZILOR BETA BASIC

2.1. ALTER

- sintaxa; ALTER (descriere de atribut) TO descriere de atribut.
- tasta; A

ALTER permite manipularea fişierului care conţine atributele ecranului (informaţiile INK, PAPER, FLASH şi BRIGHT, pentru fiecare caracter.

În cea mai simplă formă a sa, ALTER poate modifica culoarea INK sau PAPER a întregului ecran, fără a-l şterge:

```
100 PRINT AT 10 ; "TEST":PAUSE 50 ; ALTER TO PAPER 1
```

sau

```
..... ALTER TO PAPER 2,INK 7, FLASH 1
```

De asemenea, putem fi selectivi în ceea ce priveşte alegerea poziţiilor de caractere care sînt efectuate de comandă, incluzînd o descriere a atributelor acestora înaintea lui TO, astfel:

```
ALTER INK 7 TO INK 0
```

va schimba tot ceea ce e scris cu cerneală albă în cerneală neagră, sau

```
ALTER INK 3, BRIGHT 1, PAPER 7 TO INK 5, FLASH 1
```

2.2. AUTO

- sintaxa : AUTO (număr linie)(,pas)
- tasta : 6

AUTO reprezintă o facilitate de numerotare automată a liniilor la introducerea programelor; dacă nu se specifică pasul, se va folosi pasul 10; dacă se tastează doar AUTO, atunci pe linia de editare va apare numărul de linie corespunzător poziţiei curente a cursorului + 10.

AUTO devine neoperaţional cînd numărul liniei este mai mic decît 10 sau mai mare decît 9983, sau la tipărirea unui mesaj de eroare; o modalitate convenabilă de a ieşi din AUTO este să se apese BREAK mai mult de o secundă; dacă dorim să sărim un bloc de linii în timp ce utilizăm AUTO, trebuie şters numărul de linie ce apare automat şi tastat numărul de linie la care dorim să sărim.

2.3. BREAK

- taste: (shift)+(space)

Este mai puternic decît în cazul SB, deoarece realizează oprirea programului şi în cazul cînd se execută o rutină în cod maşină, nu numai un program BASIC.

2.4. CLOCK

- sintaxa : CLOCK număr sau string
- tasta : (C)

CLOCK furnizează în colţul din dreapta sus al ecranului timpul în ore, minute şi secunde; în funcţie de modul de lucru ales, această comandă oferă următoarele facilităţi :

MODE	ALLARM GOSUB	AUDIBILE ALARM	DISPLAY
0	NO	OFF	OFF
1	NO	OFF	ON
2	NO	SET	OFF
3	NO	SET	ON
4	YES	OFF	OFF
5	YES	OFF	ON
6	YES	SET	OFF
7	YES	SET	ON

Ceasul va porni în momentul încărcării BB de la valoarea " 00 : 00 : 00" : pentru a-l vizualiza se va da comanda CLOCK 1 ; pentru a-l fixa pe o valoare convenabilă vom tasta

```
CLOCK " 23 : 23 : 23 " sau CLOCK " 23 / 23 / 23 "
(Clock "          10 " = CLOCK " 10 : 10 : 10 " )
```

De asemenea, se poate obţine un semnal sonor sau lansa în execuţie o subrutină la atingerea momentului de timp specificat.

2.5. CODURILE PENTRU DEPLASAREA CURSORULUI

CHR$ 8 - stînga
CHR$ 9 - dreapta
CHR$ 10 - jos
CHR$ 11 - sus

BB permite ca aceste caractere să fie tipăribile; instrucţia
PRINT CUR$ 10
va deplasa cursorul de tipărire cu o poziţie în jos.

2.6. DEF KEY

- sintaxa : DEF KEY one letter string; string
- taste : (1) + (shift)

DEF KEY redefineşte tasta specificată de "one letter string" astfel :

```
DEF KEY " 1 " ; " Hello "
```

Dacă se apasă (simbol shift)+(space), cursorul se va schimba într-un asterisc clipitor; dacă acum apăsăm (1), va apare scris " Hello ! " în partea de jos a ecranului.

Toate definiţiile se salvează împreună cu BB (sînt plasate deasupra RAMTOP) ; RAMTOP va fi coborît automat pentru a face loc definiţiilor.

2.7. DEF PROC

- sintaxa : DEF PROC nume de procedură
- tasta : (1) (la fel ca şi DEF FN)

DEF PROC marchează începutul codului unei proceduri cu numele "nume procedură"; O procedură poate avea acelaşi nume cu o variabilă, fără ca aceasta să creeze confuzii.

2.8. DELETE

- sintaxa : DELETE (număr linie) TO (număr linie)
- taste : (7)(aceeaşi ca şi ERASE)

DELETE şterge toate liniile din blocul specificat; dacă se omite primul număr de linie, se începe cu prima linie după linia 0, iar dacă se omite al doilea, se şterge pînă la sfîrşitul programului; DELETE TO diferă de NEW prin aceea că nu execută CLEAR asupra variabilelor.

2.9. DO

- sintaxa : DO WHILE condiţie
  DO UNTIL condiţie
  DO
- tasta : (D)

DO marchează începutul unui ciclu al cărui sfîrşit este marcat de LOOP ; este permisă *suprapunerea* ciclurilor DO - LOOP ; ieşirea din mijlocul unui ciclu DO - LOOP se poate face doar utilizînd EXIT IF sau POP ; în caz contrar vor apare erori în stivă.

2.10. EDIT

sintaxa : EDIT număr linie
tasta : (0)(fără modul grafic)
EDIT poziționează cursorul pe linia specificată; aceasta va fi coborîtă în partea de jos a ecranului, pentru a fi editată.

2.11. DROKE

- sintaxa : DROKE adresa, număr
- tasta : (P)
DROKE înseamnă "double POKE"; echivalentul SB este :

```
POKE adresa, număr - INT(număr/256)-256
POKE adresa +1, INT(număr/256)
```

2.12. ELSE

- sintaxa : ELSE (instrucție)
- tasta : (E)
ELSE este o parte a instrucțiunii IF-THEN-ELSE ; întotdeauna ELSE se referă la IF-THEN imediat precedent.

2.13. END PROC

- tasta : (3)
END PROC marchează sfîrșitul codului unei proceduri; la apelarea procedurii respective se va executa secvența dintre DEF PROC și END PROC ; la întîlnirea END PROC se va face salt la instrucția următoare apelului de procedură.

2.14. EXIT IF

- sintaxa : EXIT IF condiție
- tasta : (1)
Această instrucțiune poate apare în interiorul unui ciclu DO - LOOP ; dacă condiția respectivă este adevărată, se părăsește ciclul, efectuîndu-se un salt la instrucția care urmează după LOOP.

2.15. FILL

- sintaxa : FILL x,y
FILL (INK colour); x,y
FILL (PAPER colour) x,y
- tasta : (F)
FILL umple o zonă de PAPER cu INK dacă se utilizează FILL sau FILL (INK), sau umple o zonă de INK cu PAPER dacă se utilizează FILL (PAPER), începînd cu punctele de coordonate x,y; dacă punctul de coordonate x,y și zonele înconjurătoare sînt INK și noi utilizăm FILL (INK), nu se va întîmpla nimic; este corectă forma :

```
FILL PAPER ; x,y
```

Exemplu de utilizare :

```
10 FOR N = 1 TO 6
20 CLS
30 CIRCLE INK N ; 128,88,N * 10
40 FILL INK N ; 128,88
50 NEXT N
```

Este posibilă și utilizarea unei forme complexe a lui FILL :

```
FILL INK 2 ; PAPER 1 ; FLASH 1 ; x,y
```

În acest caz, primul cuvînt de după FILL determină utilizarea culorii INK sau PAPER, iar următoarele modifică caracteristicile zonelor umplute.
Numărul de pixeli umpluți în cadrul ultimei utilizări a lui FILL se poate obține utilizînd funcția FILL().

2.16. GET

- sintaxa : GET valabilă numerică sau valorică string
- tasta : (G)
La fel ca și INKEY$, GET reprezintă un mod de a citi tastura ; diferența constă în aceea că GET așteaptă apăsarea unei chei înainte de a continua; dacă se utilizează o variabilă string
tastăm (1) =) " 1 "
tastăm (A) =) " A "
iar dacă se utilizează o variabilă numerică
tastăm (1) =) 1
tastăm (9) =) 9
tastăm (A) =) 10
tastăm (B) =) 11
....

2.17. JOIN

- sintaxa : JOIN (număr linie)
- tasta : (shift)+(6)
JOIN are drept efect trecerea pe aceeași linie a liniei specificate (linia curentă indică nu se specifică nimic) și a lniei următoare (dacă există).
Linia următoare își va pierde numărul și va fi separată de linia precedentă prin " : " ; JOIN poate fi utilizat după SPLIT dacă numai o parte a unei linii și să o adăugăm la alta.

2.18. KEY IN

- sintaxa : KEY IN string
- tasta : (shift)+(4)
KEY IN introduce "string" în program ca și cum ar fi introduș de la tastatură; aceasta permite programelor să se poată automodifica; de exemplu, se pot genera automat instrucții DATA :

```
10 LET A$ = 100 DATA " ; REM use DATA keyword
20 FOR N=0 TO 9
30 LET A$ = STR$(PEEK N)+","
40 NEXT N
50 LET A$ = A$(I TO LET A$ - 1);REM shap off last comma
60 KEY IN A$
```

KEY IN se poate folosi, de exemplu, pentru a scrie un editor în mod ecran în BASIC, se poate utiliza doar din program, tastat ca și comandă va genera eroare.

2.19. KEYWORDS

- sintaxa : KEYWORDS 1 sau
KEYWORDS 0

- tasta : (8)

Comanda KEYWORDS 0 dezactivează, iar KEYWORDS 1 activează comenzile BB (se dezactivează pentru a putea lucra cu caracterele grafice).

2.20. LIST

- sintaxa : LIST număr linie TO număr linie ; această sintaxă nu este permisă în SB ; la fel şi în cazul LIST.

2.21. LOOP

- sintaxa : LOOP WHILE condiţie
  LOOP UNTIL condiţie
- tasta : (L)

LOOP este o componentă a structurii DO - LOOP ; LOOP simplu cauzează saltul la instrucţia DO corespunzătoare ; LOOP WHILE şi LOOP UNTIL realizează condiţionarea saltului.

2.22. ON

- sintaxa : ON sau GOSUB ON număr; număr linie 1; număr linie 2; ......
- tasta : (O)

ON permite saltul la o anumită linie din lista de linii care urmează, în funcţie de valoarea expresiei numerice de după ON; se poate utiliza pentru implementarea elegantă a programelor interactive de tip meniu.

2.23. ERROR

- sintaxa : ON ERROR număr linie
- tasta : (N)

După execuţia comenzii ON ERROR se va face un GOSUB la numărul de linie specificat la apariţia oricărei erori; în timpul execuţiei acestei rutine, ON ERROR este dezactivat şi se reactivează la execuţia RETURN; dezactivarea permanentă se face cu ON ERROR 0. În cadrul rutinei de trasare a erorilor se pot utiliza variabilele sistem LINE, STAT şi ERROR.

2.24. PLOT

- sintaxa : PLOT coordonata X, coordonata Y (: string)

BB permite utilizarea PLOT nu numai la nivel de pixeli ci şi la nivel de caractere; în şirul de caractere pot fi incluse şi caracterele de control ale cursorului CHR$ 8 - 11 ; un astfel de plot se poate utiliza pentru obţinerea "word-wrapping-ului" la un editor în mod ecran.

2.25. POKE

- sintaxa : POKE adresa, string

BB permite realizarea POKE şi cu string-uri, nu numai cu numere; această comandă, împreună cu funcţia MEMORY$, permite manipularea rapidă a unor zone mari de memorie.

```
10 POKE adresa, MEMORY$()(n1 TO n2)
```

2.26. POP

- sintaxa : POP (variabila numerică)
- tasta : (Q)

POP extrage o adresă din stiva GOSUB/DO-LOOP/PROC; numărul de linie extras din stivă va fi atribuit variabilei care apare în comandă, dacă aceasta există ; în acest mod o procedură poate afla de unde a fost apelată; pentru revenirea dintr-o procedură unde a fost făcut un POP se foloseşte în loc de RETURN :

GOTO variabila +1

2.27. PROC

- sintaxa : PROC nume procedură
- tasta : (2) (aceeaşi ca şi la FN)

PROC realizează apelul procedurii definite cu numele respectiv; diferenţa între PROC şi GOSUB este aceea că apelul se face după un identificator şi nu după un număr de linie; la proceduri nu există parametri formali, nici variabile locale.

2.28 RENUM

- sintaxa : RENUM (start TO finish)(LINE new start)(STEP step)
- tasta : (4)

Această comandă renumerotează liniile începînd cu linia cu numărul "start" pînă la linia cu numărul "finish" ; optimal, prima linie poate primi valoarea "new start", iar pasul de numerotare poate fi fixat la "step".

Dacă trebuie numerotate linii de forma

GOTO EXPRESIE

acest salt poate avea loc la o linie care poate fi renumerotată ea însăşi; în acest caz, se abandonează renumerotarea cu raportul :

Y " Too hard "

2.29. ROLL

- sintaxa : ROLL direction code (,pixels)(;x,y;with,length)
- tasta : (R)

ROLL realizează mutarea întregului ecran sau a unui ecran nedefinit (fereastră) în sus, la stînga sau la dreapta; el nu distruge nimic din imaginea ce se găseşte pe ecran, doar o rearanjează.

Sintaxa ROLL este relativ complicată, dar aceasta este necesară doar în scopul de a defini fereastra care va fi deplasată; deplasarea întregului ecran cu un pixel se face cu

ROLL direction code

În funcţie de codul de direcţie se pot muta şi/sau atributele de culoare.

direction code	direction	applies to
1	LEFT	ATTRIBUTES
2	DOWN	-"-
3	UP	-"-
4	RIGHT	-"-
5	LEFT	PATERN DATA
6	DOWN	-"-
7	UP	-"-
8	RIGHT	-"-
9	LEFT	BOTH
10	DOWN	-"-
11	UP	-"-
12	RIGHT	-"-

Pentru a deplasa doar o fereastră în ecran, codul direcţie trebuie să fie de 4 parametri : coordonatele X şi Y ale colţului din dreapta sus al ferestrei, lărgimea ferestrei (în caractere, nu în pixeli) şi lungimea ferestrei, în pixeli ; această facilitate poate fi foarte utilă la jocuri.

Exemple ;

```
100 LIST : LIST : LIST
110 LET pixels = 4
120 ROLL 5, pixels ; 0,175;32,88
130 ROLL 6, pixels ; 0,125;16;176
140 ROLL 7, pixels;; 0,87;32,88
150 ROLL 8, pixels ; 128,175;16,176
160 GOTO 120
```

sau :

```
200 FOR N=1 TO 7;LIST:NEXT N
210 FOR L=1 TO 176;ROLL:50,175,3; NEXT L
```

2.30. SCROLL

- sintaxa : (direction)(,pixels)(; X,Y;hith,lenth)
- tasta : (S)

SCROLL are o sintaxă similară cu ROLL; o diferenţă este că SCROLL poate fi folosit şi fără argumente, caz în care întregul ecran se deplasează în sus cu o linie; SCROLL deplasează întregul ecran în sus cu un pixel; tot ceea ce este împins în afara ecranului este distrus; şi SCROLL este o comandă extrem de utilă pentru jocuri.

2.31. SORT

- sintaxa : SORT string
  SORT string array
  SORT numeric array
- tasta : (M)

SORT ordonează string-uri, numere sau litere, în ordine crescătoare sau descrescătoare.

Exemplu de sortare a unei matrici bidimensionale :

SORT B(1 TO 20) (2)

2.32. SPLIT

- sintaxa : nu este cuvînt cheie, trebuie introdus "()"
- tasta : (simbol shift) + (W) (fără modul grafic)

Dacă o linie pe care o edităm va fi introdusă cu "()" ca prim caracter în orice instrucţie, partea din linie de dinaintea lui "()" va fi introdusă în program, iar restul va rămîne în zona de editare din partea de jos a ecranului; "()" va dispare şi va fi înlocuit printr-o copie a etichetei originale a liniei; cursorul va fi poziţionat la dreapta acesteia, pentru a se putea modifica cu uşurinţă.

2.33. TRACE

- sintaxa : TRACE număr linie
- tasta : (T)

TRACE este o facilitate care permite depanarea programelor BASIC ; ea are ca efect lansarea cu GOSUB a subrutinei aflate la eticheta specificată în sintaxă.

2.34. UNTIL

- sintaxa : LOOP UNTIL condiţia
  DO UNTIL condiţia
- tasta : (K)

UNTIL are rolul de a permite execuţia condiţionată a instrucţiunilor DO şi LOOP.

2.35. USING

- sintaxa : PRINT USING format string ; număr
- tasta : (U)

Atît comanda USING cît şi funcţia USING$ permit specificarea formatelor pentru numerele care urmează a fi tipărite. Exemplu : moduri de specificare a formatului pentru numărul 12.345 :

```
"11.1"    = 12.3
"111.1"   = 12.3
"000.00"  = 012.35
"$00.00"  = $12.35
```

Funcţia USING$ se utilizează cam în acelaşi fel, cu diferenţa că USING$ poate apărea în orice context, nu numai după PRINT :

PRINT USING A$;număr = PRINT USING$(A$,număr)

2.36. WHILE

- sintaxa : DO WHILE condiţia
  LOOP WHILE condiţia
- tasta : (J)

WHILE se foloseşte în cadrul instrucţiunilor DO şi LOOP pentru a specifica execuţia condiţionată a acestora.

2.37. XOS, XRG, YOS, YRG

Nu sînt cuvinte cheie ci variabile speciale care permit schimbarea scării de reprezentare şi a originii axelor în cadrul execuţiei instrucţiunilor PLOT, DRAW, CIRCLE, FILL.

- XOS, YOS originea axelor
- XRG, YRG dimensiunea axelor

Ele nu sînt anulate la RUN sau CLEAR ci sînt poziţionate pe valorile iniţiale (0,0,256,176).

3. FUNCŢII BETA BASIC

3.1. AND

- sintaxa : FN A(număr,număr)
- realizează un AND bit cu bit între două numere care sînt între 0 şi 65535

3.2. BIN$

- sintaxa : FN B$(număr)
- furnizează echivalentul binar al numărului ca un şir de 8 caractere dacă numărul este mai mic de 256 şi un şir de 16 caractere dacă numărul e mai mic de 65535 dar mai mare ca 256.

3.3. CHAR$

- sintaxa : FN C$(număr)
- funcţia converteşte întregi pînă la 65535 într-un string de 2 caractere, permiţînd memorarea unui volum mare de date cu economie de memorie. Echivalentul BASIC al funcţiei este :

```
LET A = INT(număr/256) : LET B = număr - A/256
LET C$ = CHR$ A + CHR$ B
```

Dacă încercăm să tipărim string-ul rezultat, obţinem eroarea K (inv.col).

3.4. COSE

- sintaxa : FN C(număr)
- calculează cosinusul numărului de 10 ori mai rapid, dar cu precizie mai mică (4 cifre semnificative).

3.5. DEC

- sintaxa : FN D(string)
- permite conversia unui string de 2 sau 4 caractere care au semnificaţia unui număr în codificarea hexazecimală, în numărul zecimal corespunzător.

3.6. DPEEK

- sintaxa : FN P(adresă)
- este un PEEK pe 2 octeţi de la adresa specificată şi adresa următoare, echivalent cu LET val = PEEK(adr) + 256& PEEK(adr+1)

3.7. FILLED

- sintaxa : FN F()
- furnizează numărul de pixeli umpluţi de ultima comandă FILL.

3.8. HEX$

- sintaxa : FN H$(număr)
- argumentul numeric este convertit într-un string hexazecimal de două caractere dacă numărul este între -255 şi 256 şi de 4 caractere dacă numărul este între -65534 şi 65535.

3.9. INSTRING

- sintaxa : FN I(start,string1,string2)
- caută în stringul 1 după stringul 2 începînd de la caracterul cu numărul de ordine din start.
- dacă îl găseşte, rezultatul va fi poziţia primului caracter din stringul 2 în cadrul stringului 1 ; în caz contrar rezultatul e 0.

Stringul 1 poate fi oricît de lung dar stringul 2 trebuie să fie mai mic de 256 caractere, altfel apare mesajul "invalid argument".

Dacă start=0, apare "subscript wrong".

În stringul 2 poate apare caracterul ";" cu semnificaţia "don't care"

3.10. MEM

- sintaxa : FN M()
- furnizează numărul de octeţi de memorie disponibili.

3.11. MEMORY$

- sintaxa : FN M$()
- furnizează conţinutul memoriei sub formă de caractere (de la 1 la 65535). Exemplu :

```
LET A$ = MEMORY$( 16284 TO 22568 )
```

3.12. MOD

- sintaxa : FN V(număr1,număr2)
- furnizează număr1 modulo număr2

3.13. NUMBER

- sintaxa : FN N(string)
- converteşte un string de 2 caractere într-un întreg (între 1 şi65535)
- echivalent BASIC : LET număr = 256&CODE C$(1) + CODE C$(2)
- se obţine "invalid argument" dacă stringul nu are 2 caractere.
- împreună cu CHER$, NUMBER permite implementarea simplă a matricilor de întregi.

3.14. OR

- sintaxa : FN O(număr,număr)
- realizează un SAU logic bit cu bit între 2 numere.

3.15. RNDM

- sintaxa : FN R(număr)
- dacă numărul este 0, RNDM furnizează un număr aleator între 0 şi 1 (ca şi RND dar este de 2 ori mai rapid), dacă numărul este mai mare furnizează numere aleatoare între 0 şi numărul dat.

3.16. SCRN$

- sintaxa : SCRN$(linie,colqană) la fel ca şi SCREEN$, singura diferenţă este că recunoaşte şi caracterele grafice ale utilizatorului.

3.17. SINE

- sintaxa : FN S(număr)
- furnizează sinusul numărului (este de 6 ori mai rapid, dar mai puţin precis - doar 4 cifre semnificative).

3.18. STRING$

- sintaxa : FN S$(număr,string)
- tipăreşte stringul de "număr" de ori.

3.20. TIME$

- sintaxa : FN T$()
- furnizează timpul curent ca un string de 8 caractere.

Exemplu : LET A$ = TIME$() : PRINT A$

3.21. USING$

- sintaxa : FNUU$("format", număr)
- vezi USING

3.22. XOR

- sintaxa : FN X(număr1,număr2)
- realizează un SAU-EXCLUSIV bit cu bit între 2 numere cuprinse între 1 şi 65535.

ANEXA 1 - Setul de comenzi BETA BASIC

```
ALTER (atribute),variabile
AUTO (linia de început,pasul)
BREAK(îmbunătăţit): Shift + Space
CLOCK număr sau şir de caractere
  Tastele de cursor ca pe SINCLAIR = CAP SHIFT + 5,6,7,8
DEF KEY caracter:instrucţie(:)    sau
        caracter:string
DEF PROC nume procedură
DELETE (prima linie) TO (ultima linie)
DO sau DO WHILE sau DO UNTIL
DPOKE adresa,număr(0-65535)
EDIT(număr linie)
ELSE instrucţie
END PROC
EXIT IF condiţie
FILL (culori INK sau PAPER) x,y
GET variabilă numerică sau variabilă string
JOIN număr de linie
KEY IN string
KEYWORDS 1 sau 0
LIST (număr de linie1) TO (număr de linie2)
LLIST (    -"-        ) TO (     -"-       )
LOOP sau LOOP WHILE sau LOOP UNTIL
ON n GO TO ON număr linie 1, număr linie 2, ...
  sau GOSUB număr linie 1, număr linie 2, ...
ON ERROR număr linie
PLOT x,y;string
POKE adresă string
POP variabilă numerică
PROC nume procedură
RENUM (start TO finish)(LINE new start)(,step)
ROLL direction(pixels)(;x,y width,length)
SCROLL   -2-      -"-      -"-      -"-
SORT string
     sau matrice de caractere (slicer)(slicer)
SPLIT se introduce ca şi () (simbol shift)+(w)
TRACE număr de linie
WHILE
XOS în LET XOS = număr
XRG      -"-      -"-
YOS      -"-      -"-
YRG      -"-      -"-
```

```
FN A   AND(număr,număr)                    FN B$  BIN$(număr)
FN C$  CHR$(număr)                         FN C   COSE(număr
FN D   DEC(hex$)                           FN P   DPEEK(adresa)
FN F   FILLED()                            FNH$   HEX$(număr)
FN I   INSTRING(start,a$,b$)               FN M   MEM()
FN M$  MEMORY$                             FN V   MOD(număr,număr)
FN N   NUMBER(string de 2 caractere)       FN O   OR(număr,număr)
FN R   RNDM(număr)                         FN K$  SCRN$(linie,coloană)
FN S   SINE(număr)                         FN S$  STRING$(număr,string)
FN T$  TIME$()                             FN U$  USING(format$,număr)
FN X   XOR(număr,număr)
```

ANEXA 2 - Variabile de sistem

Sînt diferite de cele obişnuite. Se dau mai jos :

A.2.1. Variabile grafice

XOS, XRG, YOS, YRG (ANGLE momentan neutilizat) sînt variabile care există tot timpul şi valorile lor afectează execuţia instrucţiunilor PLOT, DRAW, CIRCLE, FILL.

După RUN şi CLEAR ele se poziţionează la valorile standard :
XOS = 0 ; XRG = 256 ; YOS = 0 ; YRG = 176 (ANGLE = 0) .

A.2.2. Variabile pentru TRACE şi ON ERROR

Aceste variabile nu există în mod normal, ele apar doar în cazul utilizării directivei ON ERROR - dacă apare eroare - în intervalul cît aceasta este efectivă, sau în cazul utilizării lui TRACE înainte de fiecare instrucţiune executată atunci cînd TRACE este operaţional.

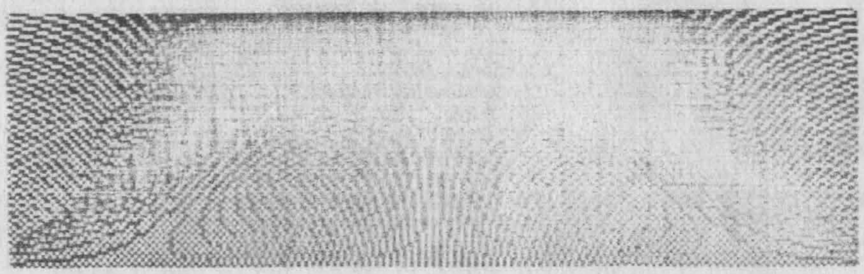
Nume	Semnificaţie
ERROR	Valoarea codului pentru eroarea apărută
LINE	pentru TRACE numărul liniei care urmează să fie executată. pentru ON ERROR linia la care a apărut ultima eroare
STAT	Furnizează numărul instrucţiei unde a apărut eroarea în cadrul liniei.

Codurile comenzilor BETA BASIC

128	8	KEYWORDS	129	1	DEF PROC
130	2	PROC	131	3	END PROC
132	4	RENUM	133		
134	6	AUTO	135	7	DELETE
136	SH+7		137	SH+6	JOIN
138	SH+5	EDIT	139	SH+4	KEY IN
140	SH+1	DEF KEY	144	A	ALTER
145	B		146	C	CLOCK
163	T	TRACE	164	U	USING

ANEXA 3 - Erori specifice BETA BASIC

COD	SEMNIFICAȚIE	CONTEXT
G	No room for line Noul număr al linie coincide cu numărul unei linii care nu este renumerotată sau e mai mare ca 9999	RENUM
S	Missing LOOP EXIT IF sau DO condiţional urmat de WHILE sau UNTIL a încercat să ajungă la sfîrşitul unei structuri DO-LOOP şi nu a găsit instrucţia LOOP	DO,EXIT IF
T	LOOP without DO LOOP fără instrucţiune DO	LOOP
U	No such line DELETE utilizat la un număr de linie inexistent	DELETE
V	No POP data Încercare de citire din stiva GOSUB care la momentul respectiv a fost goală.	POP
W	Missing DEF PROC S-a folosit un PROC şi identificatorul respectiv nu a apărut într-o declaraţie de tip DEF PROC, sau s-a găsit END PROC la un DEF PROC invalid.	PROC,END PROC
X	No END PROC Două DEF PROC-uri succesive, fără END PROC între ele.	DEF PROC
Y	Too hard	RENUM

S.L. ING. TORGCZKAY TEA

Limbajul de programare micro-PROLOG pentru calculatorul TIM-S

Materialul de fata se refera la implementarea limbajului PROLOG pe microcalculatoarele construite cu microprocesor Z80. Aceasta implementare a fost realizata de firma Logic Programming Associates Ltd. Micro-PROLOG-ul este un dialect al limbajului de referinta PROLOG, propus pentru prima data in perioada anilor 1970.

PROLOG-ul se incadreaza in curentul programarii logice, este un limbaj descriptiv care specifica relatii, deosebindu-se prin acasta radical de limbajele procedurale. In PROLOG dispare diferenta dintre date si proceduri, acestea fiind gestionate in comun ca elemente ale unei baze de date dinamice in memorie. Aceasta baza de date reprezinta de fapt o **baza de cunostinta** (intrucit contine atit date cit si reguli).Extinzind aceasta baza de date pe suport magnetic, capacitatea bazei de cunostinte devine practic nelimitata. Prin aceasta, cit si prin usurinta cu care limbajul permite implementarea prelucrarilor simbolice, PROLOG-ul se preteaza la realizarea unor sisteme bazate pe cunostinte, specifice domeniilor de inteligenta artificiala.

1.Notiuni despre limbajul micro-PROLOG.

1.1.Termeni

Elementele de baza ale limbajului sint termenii, care se refera la urmatoarele domenii:

1.1.1.Constante

O constanta (simbol) este o succesiune de maximum 60 de caractere, scrise sau nu intre ghilimele.

In componenta constantelor se admit:
a)litere mari
b)litere mici
c)- (caracterul minus)
d)_ (caracterul de subliniere)

Orice alt caracter este separator de constante. Caracterele separatoare de constante pot fi incluse in acestea scriindu-le intre ghilimele.Caracterul ghilimele se scrie intr-o constanta precedat de caracterul "a rond comercial" :@. Constantele care incep cu una din literele X,x,Y,y,Z,z trebuie scrise intre ghilimele (vezi).

Ex.: AB, "Cd", "A1" "B", INST_@"IPTVT@" ,

1.1.2.Numere reale

Numerele reale sint reprezentate in virgula mobila cu exponentul exprimat pe un octet (cu valoarea cuprinsa deci intre -128,-127). Ele se scriu sub forma :+mantisa E+exp. Daca mantisa este scrisa cu punct zecimal, atunci in fata acesteia trebuie sa existe cel putin o cifra. Exponentul poate lipsi.

Ex.: -20.1E-1

1.1.3.Numere intregi cu sau fara semn

Ex.: 10, -20

1.1.4.Liste

Listele sint secvente de termeni scrise intre paranteze mici.

Ex.: (EXEMPLUL 1), (1 2 3), (A B (C D) E)

Un element intr-o lista se poate referi definind "capul" (head) listei si "coada" (tail) listei. Caracterul | (bara verticala) separa capul listei de restul ei.

Ex.: (1|2 3)

1.1.5.Variabile

Constantele care incep cu una din literele X,x,Y,y,Z,z urmate sau nu de maximum 2 cifre reprezinta nume de variabile. Variabilele nu se atribuie. Ele pot fii "libere" (free) sau "legate" (bound) de un termen.[3]

1.2.Predicate logice

1.2.1.Atomi

In limbajul PROLOG se evalueaza **predicate logice** care pot avea valoarea adevarat sau fals. Predicatele logice se identifica (apeleaza) cu ajutorul atomilor. Un atom este o lista in care primul termen este o constanta, care reprezinta numele predicatului definit, urmata sau nu de alti termeni, care reprezinta argumentele predicatului. Se admit si predicate fara argument.

Ex.: (a 1) identifica predicatul cu numele a avind argumentul 1
(a b) identifica predicatul cu numele a avind argumentul b
(TRIUNGHI -1 5 -1) identifica predicatul cu numele TRIUNGHI avind argumentele: -1,5,-1

Intr-un program se pot folosi **predicate definite** de utilizator sau **predicate standard** (predefinite). Predicatele predefinite sint functii implementate prin interpreterul micro-PROLOG, si care se apeleaza conform specificatiilor din paragraful 1.4.

1.2.2.Clauze

Predicatele se definesc cu ajutorul clauzelor, acestea fiind liste de atomi. Primul atom din lista reprezinta atomul de identificare al predicatului. Restul listei reprezinta enumerarea predicatelor care definesc predicatul in cauza. Un predicat este adevarat numai atunci cind toate componentele sale, evaluate in ordinea enumerarii lor, sint adevarate.

Clauzele se pot redacta sub forma declaratiilor ("facts") sau a regulilor ("rules").

Declaratiile sint clauze formate dintr-o lista de atomi, avind un singur termen.

Ex.:((a 1)) ((TRIUNGHI -1 5 1))

Regulile sint clauze formate dintr-o lista de atomi.

Ex.:((VERIFICA)(a 1)(a b))
((CAUTA X)(a x))
((VERTRI Y)(CAUTA Y)(TRIUNGHI -1 5 Y))

Un predicat poate avea mai multe alternative de definire. Toate clauzele referitoare la acelasi predicat se scriu grupate. **Clauzele dintr-un program formeaza baza de date a programului.**

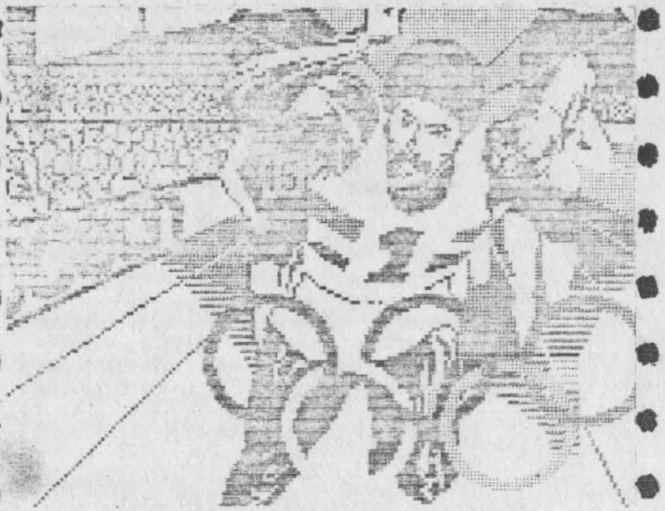
Numarul maxim de variabile admis intr-o clauza este 64.

1.3.Termeni predefiniti

"CON:" - nume fisier consola permanent deschis pentru READ
"LST:" - nume fisier imprimanta permanent deschis pentru WRITE
ALL - folosit cu predicatele SYS,LIST,KILL
& - primul argument al predicatului DICT

1.4.Predicate predefinite si functiile lor

(ABORT)
(ADDCL<clauza>)
(ADDCL<clauza><numar>)
(BORDER<numar>)
(BP<numar><numar>)
(CHAROF<caracter><numar>)
(CL<prototip de clauza>)
(CL<prototip de clauza><numar><variabila>)
(CLMOD<orice>)
(CLOSE<nume de fisier>)
(CLS<numar>)
(CON<termen>)
(CREATE<nume de fisier>)
(CRMOD<nume modul><lista export><lista import>)
(DELCL<prototip de clauza>)
(DELCL<prototip de clauza><numar>)
(DICT)
(EQ<termen><termen>)
(FORALL(<secv.de atomi>)(<secventa atomi>))
(FAIL)

(HYBRID<orice>)
(IF<atom>(<secv.de atomi>)(secv.atomi>))
(INKEY<variabila>)
(INT<numar>)
(INT<numar><numar>)
(INTOK<nume fisier><variabila>)
(ISALL<variabila><termen><secv.de atomi>)
(KILL ALL)
(KILL<constanta>)
(KILL<lista>)
(LESS<numar><numar>)
(LIST ALL)
(LIST<lista>)
(LIST<nume predicat>)
(LISTP<nume fisier>)
(LISTP<nume de fisier><lista>)
(LISTP<nume de fisier><nume de predicat>)
(LNE<numar><numar><numar><numar>)
(LOAD<nume de fisier>)
(LST<termen>)
(NEW<orice>)
(NORMAL<orice>)
(NOT<predicat><secventa de argumente>)
(NUM<termen>)
(OPEN<nume fisier>)
(OPMOD<nume de modul>)
(OR(<secv.de atomi>)(<secv.de atomi>)
(P<secventa de termeni>)
(PIO<numar><numar>)
(PIO<numar><variabila>)
(PNT<numar><numar>)
(PP<secventa de termeni>)
(QT<orice>)
(R<variabila>)
(READ<nume fisier><variabila>)
(RFILL<lista><variabila>)
(RND<numar><variabila>)
(SAVE<nume de fisier>)
(SAVE<nume de fisier><lista>)
(SPACE<variabila>)
(STRINGOF<lista><constanta>)
(SUM<numar><numar><numar>)
(SYS<constanta>)
(TIMES<numar>><numar><numar>)
(VAR<termen>)
(W<nume fisier><lista>)
(WRITE<nume fisier><lista>)
(!<predicat><secventa de argumente>)
(/)
(/*<secventa de termeni>)
(?<predicat><secventa de termeni>)

Functii realizate prin evaluarea predicatelor predefinite

Prin evaluarea unui predicat se pot obtine efecte diferite in functie de natura argumentelor sale. Daca in lista de argumente apar variabile, atunci:

- daca ele sint nelegate, le vom nota cu o, si in cazul evaluarii cu succes a predicatului ele vor fi legate de un termen;
- daca ele sint legate, le vom nota cu i, si la evaluarea clauzei se iau in considerare termenii legati de aceste variabile. Unde este cazul se vor indica posibilitatile de utilizare ("flow patterns").

(ABORT) produce oprirea fortata a programului

(ADDCL<clauza>)

Este intotdeauna "adevarat", adauga clauza in modulul curent sau spatiul de lucru, la sfirsitul clauzelor referitoare la acelasi predicat. Daca predicatul este nedefinit, el se adauga la inceputul bazei de date.

(ADDCL<clauza><numar>)

Adauga clauza in modulul curent sau spatiul de lucru, dupa clauza cu numarul de ordine egal cu <numar>, numar care este relativ fata de inceputul grupului clauzelor pentru acelasi predicat. Validarea predicatului intoarce valoarea "fals" daca <numar>=0 sau daca nu exista clauza cu acest numar.

(BORDER<numar>)

Predicatul intoarce intotdeauna valoarea adevarat, coloreaza border-ul ecranului cu culoarea indicata prin <numar>.

(BP<numar1><numar2>)

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat", produce un sunet de durata egala cu <numar1> si intensitate egala cu <numar2>.

(CHAROF<caracter><numar>)

(ii) (io) (oi)	Asociaza sau verifica daca <numar> reprezinta codul ASCII al caracterului mentionat.

(CL<prototip de clauza>)

Intoatce valoarea adevarat daca exista o clauza care se potriveste cu parametrii indicati in prototip. Clauza cautata trebuie sa existe in spatiul de lucru, sau in modulul curent deschis sau sa fie exportata de un modul.

(CL<prototip de clauza><variabila>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca exista in baza de date o clauza care se potriveste cu prototipul indicat si numarul de ordine al clauzei in baza de date este mai mare decit <numar>.In cazul predicatului CL, acest numar este numarul de ordine absolut in baza de date.

(CLMOD<orice>)

Intoarce valoarea adevarat daca exista un modul deschis si are ca efect revenirea in spatiul de lucru.Ca argument poate fi folosit orice caracter. Predicatul poate fi folosit ca atom de sine statator, adica fara paranteze.

(CLOSE<nume de fisier>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca in momentul apelarii exista un fisier cu numele indicat. In cazul unui fisier deschis pentru READ, se abandoneaza informatia care a ramas necitita in buffer-ul de 256 de octeti, al fisierului. In cazul unui fisier desechis pentru WRITE, se goleste buffer-ul pe banda, si se pune "EOF".

(CLS<numar>)

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat".Are ca efect stergerea ecranului, initializarea fondului (PAPER) pe culoarea indicata de <numar> si aduce cursorul in coltul din stinga sus al ecranului.

(CON<termen>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca termenul specificat este o constanta.

(CREATE<nume de fisier>)

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si are ca efect deschiderea pe banda a unui fisier pentru WRITE. La un moment dat poate fi deschis pe banda un singur fisier. Numele de fisier poate fi orice constanta, formata din maximum 8 caractere, care nu coincide cu termenii predefiniti folositi pentru identificarea fisierelor sistem.

(CRMOD<nume modul><lista export><lista import>)

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat". Are ca efect producerea unui modul, transferind utilizatorul din spatiul de lucru in modulul nou creat (deci se pot introduce definitiile predicatelor in acest modul). La un moment dat poate sa existe un singur modul in afara spatiului de lucru. "Lista export" reprezinta declaratii pentru definitiile externe si permite folosirea in spatiul de lucru, a numelor de predicate specificate in modul. "Lista import" reprezinta declaratii pentru referintele externe folosite in modul, si permite deci folosirea in cadrul sau a termenilor si numelor de predicate specificate in spatiul de lucru.

(DELCL<prototip de clauza>)

Intoarce valoarea adevarat daca exista cel putin o clauza care se potriveste cu prototipul si are ca efect stergerea primei clauze de acest tip.

(DELCL<nume de predicat><numar>)

Intoarce valoarea "adevarat" dupa ce sterge clauza (dintre cele care definesc predicatul) cu numarul de ordine specificat. Numarul de ordine se refera la clauzele aceluiasi predicat, deci este un numar de ordine relativ.

(DICT)

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat". Are ca efect listarea urmatoarelor informatii:

a)& - pt. spatiul de lucru
  nume modul - daca exista un modul deschis;
b)lista export - daca exista un modul deschis
c)lista import - daca exista un modul deschis
d)constantele - care se folosesc in spatiul de lucru sau modul.

(EQ<termen><termen>)

(ii) - verifica egalitatea celor 2 term.
(io) - leaga (instanteaza) termenul de tip o de valoarea termenului de tip i.
(oi) - -- " --

(FORALL(<secv.de atomi>)(<secv.de atomi>))

Intoarce valoarea "adevarat" daca si numai daca pentru toate situatiile posibile cind prima secventa este valida, a doua secventa este valida. Acest predicat corespunde implicatiei logice.

(FAIL)

Intoarce intotdeauna valoarea "fals". Poate fi folosit si ca atom de sine statator.

(HYBRID<orice>)

Intoarce intotdeauna "adevarat" si comuta spatiul de lucru pe ecran in "lower screen", eliberind "upper screen" pentru grafica. Prin definitie, dintre cele 24 de linii ale ecranului, primele 22 reprezinta "upper screen", iar ultimele 4, "lower screen". In grafica trebuie sa se tina cont de suprapunerea celor doua linii din definitia celor doua ecrane.

(IF<atom>(<secv.1 atomi>)(<secv.2 atomi>))

Efectul este urmatorul:

a)daca atomul este adevarat, atunci:
-intoarce "adevarat" daca secv.1 de atomi este adevarata;
-intoarce "fals" daca secv.1 de atomi este falsa.

b)daca atomul este fals, atunci:
-intoarce "adevarat" daca secv.2 de atomi este adevarata;
-intoarce "fals" daca secv.2 de atomi este falsa.

Pentru ca predicatul IF sa conditioneze validarea nu a unui singur atom, ci a unei secvente de atomi, se foloseste predicatul predefinit ? (semnul intrebarii).

(IF(?(<secv.atomi>))
  (<secv.1 atomi>)(<secv.2 atomi>))

(INKEY<variabila>)

(o) Intoarce valoarea "adevarat" legind variabila de caracterul corespunzator tastei apasate. Predicatul nu asteapta apasarea unei taste. Daca utilizatorul nu a tastat nimic, variabila se leaga de caracterul nul, avind codul 255.

(INT<numar>)

(i) Intoarce valoarea "adevarat" daca numarul este intreg.

(INT<numar 1><numar 2>)

(ii) Intoarce valoarea "adevarat" daca numar 2 este partea intreaga a lui numar 1.
(io) Intoarce valoarea "adevarat" legind numar 2 (variabila nelegata) de partea intreaga a lui numar 1.

(INTOK<nume fisier><variabila>)

Intoarce valoarea "adevarat", citeste o constanta dintr-un fisier deschis pentru READ si leaga variabila de aceasta constanta. Intoarce valoarea "fals" la EOF. Predicatul INTOK interpreteaza toate caracterele drept constante, deci spre deosebire de READ, tine cont de separatorii de constanta.

(ISALL<variabila><termen><secv.atomi>)

Construieste lista tuturor termenilor de forma <termen> pentru toate situatiile cind <secv.atomi> poate fi validata. Variabila este legata cu lista astfel obtinuta si intoarce valoarea "adevarat".

(KILL<constanta>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca <constanta> (diferita de o constanta predefinita), reprezinta un nume de predicat din spatiul de lucru sau modulul curent deschis. Are ca efect stergerea tuturor clauzelor referitoare la acest predicat. Intoarce "fals" in cazul in care constanta este predefinita.

(KILL<lista constante>)

Are efectul predicatului definit mai sus, pentru fiecare constanta din lista specificata. Daca o constanta indica un nume de predicat pentru care nu exista nici o clauza in baza de date, se intoarce valoarea "adevarat" si se trece la constanta urmatoare.

(KILL ALL)

Intoarce valoarea "adevarat" si sterge toate clauzele din baza de date a spatiului de lucru si modulul curent deschis.

(LESS<numar 1><numar 2>)

(ii) Intoarce valoarea "adevarat" daca <numar 1> mai mic decit <numar 2>.

(LIST<nume de predicat>)
Intoarce "adevarat" si listeaza la consola toate clauzele referitoare la numele de predicat, daca acesta se gaseste in spatiul de lucru sau este exportat de modulul curent deschis. Intoarce valoarea "fals" daca <nume de predicat> este o constanta predefinita.

(LIST<lista>)
Are efectul predicatului LIST definit anterior,pentru fiecare element specificat in lista.

(LIST ALL)
Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si are efectul listarii la consola a intregii baze de date.
Listarea poate fi intrerupta apasind simultan tastele Symbol Shift si A.
Listarea se poate relua tastind ENTER.

(LISTP<nume fisier><nume predicat>)
Intoarce valoarea "adevarat" si daca <nume de predicat> exista in spatiul de lucru curent sau este exportat de modulul curent deschis, atunci are ca efect listarea tuturor clauzelor referitoare la acest predicat, in fisierul specificat. Fisierul poate sa fie pe banda, deschis cu CREATE, sau poate sa fie un fisier predefinit deschis pentru WRITE, adica CON:,LST:.
Intoarce valoarea "fals" daca se cere listarea unui predicat sau a unei constante predefinite.

(LISTP<nume fisier><lista predicate>)
Are efectul predicatului LISTP definit mai sus, pentru fiecare nume de predicat din lista specificata.

(LISTP<nume fisier>)
Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si listeaza in fisier (banda sau perifericul cerut) toate clauzele din baza de date a spatiului de lucru sau a modulului curent deschis.

(LNE<numar 1x><numar 1y><numar 2x><numar 2y>)
(iiii) Intoarce valoarea "adevarat" si are ca efect trasarea unei linii pe ecran intre punctele specificate de cele doua perechi de coordonate.
In modul grafic (inalta rezolutie), ecranul este definit ca o matrice de 256x176 pixeli, punctul de coordonate 0,0 aflindu-se in centrul ecranului. Deci pe axa absciselor, valorile pot varia intre [-128,127], iar pe axa ordonatelor intre [-88,87]. Pentru a evita suprapunerea imaginilor realizate in zona "upper screen" cu textele ce apar in zona "lower screen", se recomanda ca valorile pentru ordonate sa varieze intre [-80,87].

(LOAD<nume fisier>)
Intoarce valoarea "adevarat" daca gaseste pe banda fisierul cu numele specificat, fisier care a fost creat prin SAVE.

(LST<termen>)
(i) Intoarce valoarea "adevarat" daca termenul specificat este o lista.

(NEW<orice>)
Intoarce valoarea "adevarat" si elibereaza complet spatiul de lucru.Nu initializeaza atributele si pozitia cursorului.

(NORMALL<orice>)
Intoarce valoarea "adevarat" si are ca efect revenirea in modul de lucru "upper screen". Are efect invers cu predicatul HYBRID.

(NOT<predicat><secv.argumente>)
Intoarce valoarea "adevarat" daca atomul (<predicat><secv.argumente>) este "fals".Pentru a produce evaluarea unei secvente de atomi, se foloseste predicatul ? (semnul intrebarii).

(NOT ?(secv. atomi)))

(NUM<termen>)
(i) Intoarce valoarea "adevarat" daca <termen> este un numar.

(OPEN<nume fisier>)
Intoarce valoarea "adevarat" daca intilneste pe banda un fisier cu numele specificat format din maximum 8 caractere. Are ca efect deschiderea fisierului pentru READ. Daca <nume fisier> este constanta vida "" (ceea ce la CREATE nu se permite insa),atunci prin OPEN se deschide primul fisier intilnit pe banda.

(OPMOD<nume modul>)
Intoarce valoare "adevarat" daca modulul exista deja creat in memorie. Are ca efect alternarea spatiului de lucru cu modulul deja deschis.In felul acesta, clauzele din modul devin accesibile pentru editare.

(OR(<secv.1 atomi><secv.2 atomi>)
Intoatce valoarea "adevarat" daca fie <secv.1 atomi> fie <secv.2 atomi> este adevarata.

(P<secventa termeni>)
Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si are ca efect tiparirea pe ecran a termenilor, fara a imprima ghilimele, fara <CR> si tinind cont de caracterele de control. La terminarea tiparirii, nu lasa nici un caracter spatiu si ramine pe aceeasi linie.

(PP<secventa termeni>)
Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si are ca efect tiparirea pe ecran a <secventei de termeni> cu <CR> si imprima ghilimele in jurul separatorilor.

(PIO<numar 1><numar 2>)
(ii) - Intoarce valoarea "adevarat" si are ca efect inscrierea valorii reprezentata prin <numar 2> pe portul <numar1>
(oi) - Intoarce valoarea "adevarat" si leaga variabila (termenul o) de valoarea de pe portul (numar 1).

(PNT<numar 1><numar 2>)
Intoarce valoarea "adevarat" si are ca efect inscrierea pe ecran a unui punct de coordonate <numar 1>,<numar 2>.

(QT<orice>)
Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si are ca efect revenirea la sistemul de operare. Predicatul este accesibil numai in microcalculatoarele functionind sub sistemul de operare CP/M.

(R<variabila>)
Intoarce valoare "adevarat" si are ca efect citirea de la consola a primului termen pe care il gaseste in buffer-ul de intrare, fara a-l goli.

(READ<nume fisier><variabila>)
Intoarce valoarea "adevarat" daca exista deschis cu OPEN fisierul cu numele specificat, si are ca efect citirea unui termen din acest fisier in variabila indicata. Fisierul poate fi si fisierul predefinit "CON:".

(RFILL<lista><variabila>)
Intoarce valoarea "adevarat".Actiunea acestui predicat este complexa:
- tipareste la consola continutul listei luata din baza de date sau de pe banda,lista care reprezinta o clauza selectata cu predicatul CL
- pune cursorul in stinga liniei tiparite pe ecran si permite utilizatorului sa editeze linia
- leaga <variabila> de continutul lis-

tre editate in momentul apasarii pe tasta ENTER.

(RND<numar><variabila>)

(io) Intoarce valoarea "adevarat" si leaga variabila de un numar aleator cuprins intre [0,<numar>].

(SAVE<nume fisier><nume predicat>)

Intoarce valoarea "adevarat" si are ca efect deschiderea pe banda a unui fisier cu numele specificat, listarea in el a tuturor clauzelor predicatului specificat si inchiderea fisierului.

(SAVE<nume fisier>(<secventa predicate>))

Are efectul predicatului SAVE mai sus definit pentru fiecare predicat din secventa indicata.

(SAVE<nume fisier>)

Are efectul predicatului SAVE mai sus definit, salvind intreaga baza de date pe fisier.

(SPACE<variabila>)

(o) Intoarce valoarea "adevarat" si leaga variabila de un numar care reprezinta numarul de Kocteti liberi in memorie.Se mentioneaza ca la initializarea sistemului, utilizatorul are la dispozitie 24153 octeti.

(STRINGOF<lista><constanta>)

(ii) Intoarce valoarea "adevarat" daca <lista> contine exact caracterele care apar in <constanta>.

(io) Intoarce valoarea "adevarat" dupa ce
(oi) leaga variabila (temenul o) de termenul celalalt (de tip i).

(SUM<numar 1><numar 2><numar 3>)

(iii) Intoarce valoarea "adevarat" daca <numar 3> este suma celorlalte doua.

(iio) Intoarce valoarea "adevarat" dupa ce
(ioi) leaga variabila (termenul o) de suma
(oii) sau diferenta celorlalti doi termeni (de tip i).

(SYS<constanta>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca <constanta> este predefinita,de ex.ALL.

(TIMES<numar 1><numar 2><numar 3>)

(iii) Intoarce valoarea "adevarat" daca <numar 3> este produsul celorlalte doua

(iio) Intoarce valoarea "adevarat" dupa ce
(ioi) leaga variabila (termenul o) de
(oii) produsul sau citul celorlalti doi termeni (de tip i).

(VAR<termen>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca termenul este o variabila nelegata (neinstantiata).

(W<nume fisier><lista>)

Se comporta exact ca WRITE cu exceptia faptului ca toate caracterele sint interpretate ca atare (caracterele de control functionind drept caractere de control), si in cazul perifericelor nu se trimite <CR> si nici nu se pun ghilimele.

(WRITE<nume fisier><lista>)

Intoarce valoarea "adevarat" daca fisierul este deschis pentru WRITE, si scrie in fisier (pe banda sau periferic) termenii din <lista>. Pentru caracterele de control nu se trimit caractere ASCII, ci se trimit constantele corespunzatoare. Daca perifericul este "CON:" sau "LST:" (consola sau ZX-printer), atunci dupa ce tipareste termenul din lista, genereaza <CR>. Separatorii sint tipariti intre ghilimele.

(!<predicat><secventa argumente>)

Obliga atomul (<predicat><secventa argumente>) sa aiba o singura solutie. Intoarce valoarea "fals" daca atomul nu poate fi validat.

(/*<secventa termeni>)

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat" si se foloseste pentru inserarea comentariilor in clauze.

(/) sau / daca este folosit ca atom de sine statator

Intoarce intotdeauna valoarea "adevarat", impiedica BACKTRACKING-ul in stinga clauzei in care se foloseste si descarca in mod corespunzator stiva.

(?(<secventa de atomi>))

Intoarce valoarea "adevarat" daca si numai daca intreaga secventa de atomi poate fi validata. Folosirea acestui predicat este utila atunci cind:

- vrem sa se execute o secventa de atomi fara ca aceasta sa se introduca in baza de date
- dorim sa se insereze intr-o clauza o secventa de atomi, acolo unde din punct de vedere sintactic ar trebui sa existe un singur atom (de exemplu daca se foloseste predicatul NOT pentru o secventa de atomi).

1.5.Setul de caractere

Setul de caractere recunoscut de microPROLOG se poate clasifica in functie de codurile caracterelor in urmatoarele categorii:

a) Caractere de control, avind codurile cuprinse intre 0-31;

b) Caractere ASCII, avind codurile cuprinse intre 32-127.Codul 96 corespunde "lirei sterline", iar 127 simbolului "copyright";

c) Caractere grafice, avind codurile cuprinse intre 128-143;

d) Caractere grafice,definite de utilizator, avind codurile cuprinse intre 144-164;

e) Caractere netiparibile, avind codurile cuprinse intre 165-255.

Apasind o tasta a calculatorului, se produce acelasi cod ASCII ca si in BASIC, dar el poate avea o alta semnificatie.

a)Caracterele de control

Cod	Reprezentare	Obtinere	Semnificatie
0	?		
1	"@A"		
2	"@B"		
3	"@C"		
4	"@D"		
5	"@E"		
6	"@F"		PRINT comma control
7	"@G"	CS+1	
8	"@H"		BACK SPACE
9	"@I"		
10	"@J"	CS+6	
11	"@K"	CS+7	
12	"@L"		DELETE
13	"@M"	CR	carriage return
14	"@N"		
15	"@O"		
16	"@P"	E+CS+1	INK control
17	"@Q"	E+1	PAPER control
18	"@R"		FLASH control
19	"@S"		BRIGHT control
20	"@T"	CS+4	INVERSE control
21	"@U"		
22	"@V"		OVER control
23	"@W"		AT control
24	"@X"		TAB control
25	"@Y"		
26	"@Z"		
27	"@["		
28	"@\"		
29	"@]"		
30	"@^"		
31	"@_"		

Rubrica "reprezentare" se refera la modul in care sint tiparite codurile respective, atunci cind ele sint obiectul unui PP sau RFILL sau (WRITE "CON:").
Rubrica "semnificatie" se refera la modul in care sint interpretate caracterele atunci cind ele apar intr-o constanta tiparita cu P sau (W "CON:").
Prin E s-a notat modul E pentru cursor, prin CS s-a notat tasta CAPS SHIFT si prin SS tasta SYMBOL SHIFT.

b)Caractere tiparibile ASCII

Aceste caractere se obtin in modul cunoscut din BASIC.

c)Caractere grafice

Aceste caractere se obtin in modul cunoscut din BASIC.

d)Caractere grafice definite de utilizator

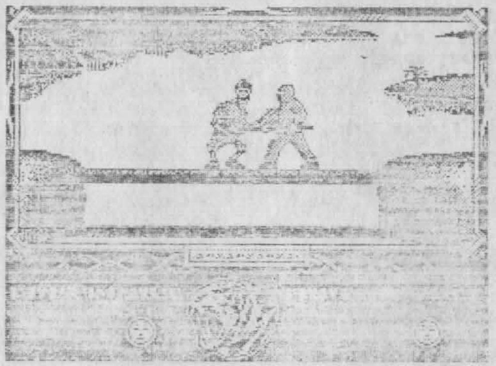
Se obtin cu cursorul in mod G, definind taste cu functii grafice pentru care trebuie sa existe UDG-urile definite corespunzator. In micro-PROLOG, stiva microprocesorului se defineste la sfirsitul RAM-ului fizic (de la 65535 in jos). UDG-urile trebuie incarcate in memorie inainte de incarcarea interpreterului micro-PROLOG. Memtionam ca prin incarcarea acestuia in memorie, exista pericolul acoperirii UDG-urilor prin stiva.

1.6.Structura unui program micro-PROLOG

<u>1.6.1.Principiile de evaluare ale unui predicat logic</u>

Dupa cum s-a aratat, un program micro-PROLOG este o succesiune de clauze reprezentind declaratii sau reguli pentru diferite predicate logice.Lansarea in executie la un moment dat a programului (vezi 2.3.) inseamna o cerere de evaluare a unui predicat logic.
Un **predicat este valid** (adevarat) daca toate componentele sale (adica toate predicatele care il definesc) sint valide.
Un predicat poate fi evaluat
- daca este definit, adica exista clauze care se refera la el;
- si daca exista cel putin o clauza al carei numar de argumente sa fie egal cu numarul argumentelor predicatului ce urmeaza sa fie validat.

Se mentioneaza ca limbajul micro-PROLOG admite si predicate care pot fi definite prin clauze cu un numar diferit de argumente.
Predicatele definite de limbaj pot fi "adevarate" sau "false" in functie de argumentele care li se transmit (vezi 1.4.).

Predicatele definite de utilizator prin reguli pot fi si ele adevarate sau false, in functie de rezultatul validarii componentelor lor.
Atunci cind un predicat este "fals", sistemul micro-PROLOG <u>incearca</u> <u>reevaluarea</u> folosind principiul BACKTRACKING-ului. Daca nici prin aceasta reevaluare predicatul nu poate fi validat, atunci se tipareste ? (semnul intrebarii) si interpreterul asteapta o noua intrare din partea utilizatorului.
Prin **BACKTRACKING** se intelege o cautare inapoi. Fie de exemplu predicatul Pi definit prin:
- regula Ri1 specificata prin predicatele P2 si P3;
- regula Ri2 specificata prin predicatele P4, P5,...Pm
- regula Rin specificata printr-o succesiune oarecare de predicate.

Daca la incercarea de validare initiala a lui Pi prin **Ri1** se obtine valoarea "fals",
1) si predicatele P2 si P3 care determina regula Ri1, au cite o singura definitie, atunci BACKTRACKING-ul inseamna : incercarea de reevaluare a lui Pi1 prin regula Ri2 (presupunind ca in baza de date Ri2 urmeaza imediat dupa Ri1). Daca pentru componentele lui Ri2 se repeta aceleasi conditii ca si cele mai sus aratate, atunci reevaluarea se continua evaluind restul clauzelor de tip Ri. In momentul in care o regula devine adevarata, predicatul Pi devine "adevarat".
2) Si daca fie P2, fie P3 sint predicate definite prin mai multe clauze, atunci BACKTRACKING-ul inseamna: incercarea de reevaluare a lui Pi prin reevaluarea fie a lui P3, fie a lui P2, fie a ambelor (luind din baza de date urmatoarea clauza care defineste unul dintre predicatele P2 sau P3). Daca nici o reevaluare a unuia din aceste componente nu valideaza pe Pi, atunci se trece la o noua reevaluare folosind regula Ri2 de definire a lui Pi s.a.m.d.
La evaluarea unui predicat, sistemul marcheaza in stiva toate punctele posibile de BACKTRACKING din structura predicatului.Aceste informatii sint folosite in cazul in care se incearca reevaluarea predicatului prin BACKTRACKING.Deci in cazul unor predicate incorecte ca mod de conceptie, se ajunge la depasirea stivei, semnalata prin mesajul "no space left" (vezi 2.3.),care provoaca intreruperea fortata a programului.
Imbunatatirea performantelor de programare se poate realiza folosind predicatul predefinit "/" care impiedica BACKTRACKING-ul la stinga intr-o clauza si in consecinta descarca in mod corespunzator stiva.
Viteza de calcul poate fi marita folosind predicatul predefinit "!" care are drept efect selectarea unei singure clauze (prima intilnita in baza de date) in cazul BACKTRACKING-ului.
Pentru imbunatatirea performantelor de programare, se recomanda urmatoarele:
- in cazul predicatelor definite recursiv, este util sa se foloseasca "definitiile recursive prin coada" (tail recursive definitions). Aceasta inseamna ca cel mult o clauza din definitia unui predicat sa faca apel recursiv la predicatul care se defineste si aceasta clauza sa fie ultima din definitia predicatului [1];
- definitiile de forma "tail recursive" sa fie inlocuite daca este cazul prin iteratii [3], ceea ce duce la inlocuirea recursivitatii cu un sir de evaluari de predicate;
- la definirea unui predicat sa se foloseasca eventual mai multe variabile decit predicate, pentru a micsora numarul predicatelor componente [3];
- pentru implementarea ciclurilor de program, se recomanda sa se foloseasca BACKTRACKING-ul in locul apelurilor recursive [3].

1.6.2.Exemplu de program micro-PROLOG format dintr-un singur modul

In fig. 1 se prezinta modul cum am realizat predicatul SORT, care implementeaza algoritmul lui Hoare [4], pentru sortarea unei liste. Sortarea propusa de Hoare consta in impartirea unei liste data (H|T), unde H reprezinta capul listei si T - coada listei, in doua liste L si M astfel incit :

- toate elementele din L sa fie <= cu H
- toate elementele din M sa fie > decit H
- ordinea elementelor in L si M este aceeasi ca si in lista data initial.

Predicatul SORT foloseste predicatele ADAUGA (pentru concatenarea a doua liste) si DIVIDE (pentru crearea unor subliste in functie de o conditie data).

```
((SORT () () )
  /)
((SORT (X|Y) Z)
  (DIVIDE X Y x y)
  (SORT x z)
  (SORT y X1)
  (ADAUGA z (X|X1) Z)
  /)
((QSORT () () )
  /)
((QSORT (X|Y) Z)
  (P "@M@MQSORT:" " X=" X "Y="
Y "Z=" Z)
  (DIVIDE X Y x y)
  (P "@M@MIESIRE DIVIDE  x=" x "
y=" y)
  (QSORT x z)
  (QSORT y X1)
  (P "@M@MINTRARE ADAUGA z=" z
"X=" X "X1=" X1)
  (ADAUGA z (X|X1) Z)
  (P "@M@MIES ADAUGA @MLISTA SOR
TATA:" Z "@M")
  /)
((ADAUGA (X|Y) Z (X|x))
  (ADAUGA Y Z x))
((ADAUGA () X X)
  /)
((DIVIDE X () () () )
  /)
((DIVIDE X (Y|Z) x (Y|y))
  (NOT LESS Y X)
  /
  (DIVIDE_X Z x y))
((DIVIDE X (Y|Z) (Y|x) y)
  (LESS Y X)
  /
  (DIVIDE X Z x y))

((TEST_SORT 1)
  (EQ X (5 2 8))
  (P "@M@MLISTA NESORTATA " X)
  (SORT X Y)
  (P "@MLISTA SORTATA " Y "@M"))

((TEST_SORT 2)
  (EQ X (C G A))
  (P "@M@MLISTA NESORTATA " X)
  (SORT X Y)
  (P "@MLISTA SORTATA " Y "@M"))

((TEST_SORT 3)
  (EQ X (4 2))
  (QSORT X Y ))

((TEST ADAUGA_1)
  (ADAUGA (1 2 3) (4 5) X)
  (PP LISTA REZULTAT X))

((TEST ADAUGA_2)
  (ADAUGA ((1 2) 3 (4 5)) (6 7)
X)
  (PP LISTA REZULTAT X))

((TEST ADAUGA_3)
  (ADAUGA (((1 2) (A B) (1 2 3))
(10 C) X)
  (PP LISTA REZULTAT X))

((TEST 5)
  (P "@MTEST PT. INKEY@MAPASATI
ORICE TASTA ")
  (CICLU X))

((CICLU X)
  (NOT EQ X "")
  (P "@MATI APASAT PE: " X "@M"))
((CICLU X)
  (INKEY Y)
  (CICLU Y)/)
```

FIG. 1

Predicatul QSORT este o varianta a predicatului SORT, in el folosindu-se tipariri de control in scopul urmaririi modului de functionare a interpretorului micro-PROLOG.

Prin comanda TEST_SORT 1 (vezi 2.3) se cere evaluarea predicatului SORT pentru a prelucra o lista numerica cu elemente numerice.

Comanda TEST_SORT 2 lanseaza predicatul SORT pentru sortarea unei liste cu componente de tip alfanumeric.

Comanda TEST_SORT 3 provoaca validarea predicatului QSORT pentru o lista cu doua elemente numerice.

Comenzile TEST ADAUGA_1
TEST ADAUGA_2
TEST ADAUGA_3
ilustreaza folosirea predicatului ADAUGA. Prin ele am urmarit exemplificarea posibilitatii definirii unor **termeni compusi.**

Comanda TEST 5 exemplifica folosirea predicatului INKEY.

1.6.3.Programarea modulara

Conceptul de programare modulara se realizeaza in micro-PROLOG prin definirea "spatiului de lucru" (work space) si a "modulului curent deschis" [1].

La initializarea sistemului, utilizatorul se afla in spatiul de lucru. El are posibilitatea ca la un moment dat sa defineasca si sa foloseasca in afara spatiului de lucru un singur modul de program.

Un modul de program este caracterizat prin:

- numele modulului
- "lista export" a modulului
- "lista import" a modulului

Predicatele sint locale spatiului de lucru sau modulului in care au fost definite. Pentru a putea fi apelate din exteriorul unitatii de program in care au fost definite, ele trebuie sa se specifice drept referinte externe. Aceste referinte externe sint mentionate in lista de export, respectiv import, a unui modul.

Numele modulului este o constanta care trebuie sa fie diferita de numele oricarui predicat.

Lista export reprezinta lista numelor de predicate definite in modul, care pot fi apelate din spatiul de lucru.

Lista import contine numele de predicate si constante definite in spatiul de lucru, care vor fi folosite in clauzele din interiorul modulului. Predicatele definite si exportate de catre un modul pot fi listate in spatiul de lucru.

Modulele se gestioneaza cu ajutorul urmatoarelor predicate predefinite:

- CRMOD - creaza un modul;
- OPMOD - deschide un modul si comuta utizatorul din spatiul de lucru in modul, permitind editarea clauzelor din acesta;
- CLMOD - inchide modulul;
- KILL - sterge un modul sau mai multe module;
- NEW - sterge toate modulele din memorie.

Pentru salvarea unui modul pe banda, se poate folosi secventa prezentata in continuare [1]:

```
?((OPMOD modul_mod))   -deschide modulul
  (CREATE MODUL)       -deschide fisierul
  (DICT X Y Z!x)       -se obtin parametrii
                       modulului:nume, liste
                       import, export
  (WRITE MODUL(X Y Z)) -scrie caracteristi-
                       cile   modulului   in
                       fisier
  (LISTP  MODUL)        -listeaza  clauzele
                       din modul in fisier
  (WRITE MODUL(CLMOD))  -scrie in fisier
                       CLMOD
  (CLOSE MODUL)         -inchide fisierul
  CLMOD)                -inchide modulul
```

Cu ajutorul predicatului predefinit LOAD se pot incarca de pe banda clauze in spatiul de lucru sau in modulul curent creat. Pentru ca LOAD sa creeze un modul, pe banda trebuie sa existe urmatoarele informatii:
- o constanta care va fi interpretata ca nume de modul
- o lista care va fi interpretata ca lista de export
- o a doua lista care va fi interpretata ca lista de import
- clauze care se incarca de pe banda si se adauga in baza de date a modulului
- constanta CLMOD care determina inchiderea modulului.

2. Editarea programelor

2.1. Tastatura microcalculatorului TIM-S si functiile micro-PROLOG

In micro-PROLOG se utilizeaza urmatoarele moduri de lucru: C,L,E,G. Modul K nu exista, toate numele de predicate (inclusiv cele predefinite) tastindu-se caracter cu caracter.

Cursorul se alterneaza ca in BASIC pentru modurile C,L,E si G.

De la tastatura sint accesibile numai simbolurile cu valoare de caracter, deci tentativa de tiparire a unui simbol compus duce la tiparirea pe ecran a unui "?", sau are drept rezultat introducerea unui caracter de control.

2.2. Introducerea si editarea programelor

Utlizatorul interactioneaza cu micro-PROLOG-ul prin intermediul consolei. O sesiune de lucru decurge astfel:
- se initializeaza microsistemul
- se incarca de pe caseta interpreterul micro-PROLOG, de exemplu LOAD "PROLOG".

Dupa incarcare apare mesajul

24513 Bytes free

urmat de prompterul "&" in coltul din stinga jos al ecranului. In acest moment poate incepe editarea programului.

Utilizatorul este in dialog permanent cu sistemul, care citeste informatia introdusa prin intermediul tastaturii si tipareste pe ecran raspunsurile sistemului.

O linie de program se poate extinde pe mai multe linii ecran, ea fiind preluata de sistem in momentul apasarii pe tasta ENTER. Pentru abandonarea unei linii introduse (adica sa nu fie preluata in baza de date din sistem), inainte de a apasa pe tasta ENTER, se apasa simultan pe SS+SPACE.

Editarea pe orizontala a unei linii program in momentul introducerii ei, se realizeaza cu functii similare ca si in BASIC, si anume: CS+ ←, CS+ →, DELETE.

Functiile de **editare pe verticala** (CS+ ↓, CS+ ↑) nu sint accesibile micro-PROLOG-ului. O linie de program odata introdusa si adaugata bazei de date, nu mai este accesibila prin functii primare de editare ale sistemului.

Sistemul micro-PROLOG pune prompterul "&" si apeleaza o functie interna de citire din buffer care pune "." pe ecran. In acest moment se poate introduce o linie de program. De exemplu:

((A 1))

Controlul revine imediat utilizatorului pentru a continua sa tipareasca la consola, in trei situatii:
- daca nu s-a tiparit nimic, apare "."
- daca exista ghilimele deschise care nu au fostinchise, se comporta ca mai sus, ceea ce se testeaza in continuare, facind parte din constanta inceputa anterior, incluzindu-se de asemenea si <CR>
- daca exista paranteze deschise care nu au fost inchise, se tipareste un "numar" care reprezinta numarul de paranteze ramase deschise. Se trece la interpretarea textului numai dupa ce au fost tastate toate parantezele lipsa.

In momentul apasarii pe ENTER, se face o analiza a liniei introduse. Daca ea reprezinta o lista, atunci ea se adauga in baza de date, in grupul predicatelor cu acelasi nume.

Daca linia este o comanda, atunci se cere validarea predicatului specificat prin comanda respectiva (vezi 2.3.). Prin comanda se intelege un nume de predicat care este definit ca avind un singur argument.

Daca se transmite o secventa de forma
?((TEST 1))
atunci aceasta clauza nu se introduce in baza de date, ci se incearca evaluarea ei.

Listarea bazei de date se cere prin comanda LIST ALL. Nu exista notiunea de SCROLL, listarea se intrerupe cu SS+A si se reia cu ENTER.

2.3. Lansarea in executie a programelor

Tastind un nume de predicat care are in definitia sa un singur argument, urmat de o constanta care este interpretata drept acel argument, se realizeaza "lansarea in executie" a unui program, adica tentativa de validare a predicatului indicat.

Daca predicatul este validat, pe ecran apare "&", in caz contrar "?".

De exemplu:

Comanda	Informatie rezultata pe ecran
TEST_SORT 1	LISTA NESORTATA (5 2 8) LISTA SORTATA (2 5 8)
TEST_SORT 2	LISTA NESORTATA (C G A) LISTA SORTATA (A C G)
TEST_SORT 3	QSORT: X= 4 Y= (2) Z= X IESIRE DIVIDE x= (2) y= () QSORT: X= 2 Y= () Z= X IESIRE DIVIDE x= () y= () INTRARE ADAUGA z= () X= 2 X1= () IES ADAUGA LISTA SORTATA: (2) INTRARE ADAUGA z= (2) X= 4 X1= () IES ADAUGA LISTA SORTATA: (2 4)
TEST ADAUGA_1	LISTA REZULTAT (1 2 3 4 5)
TEST ADAUGA_2	LISTA REZULTAT ((1 2) 3 (4 5) 6 7)
TEST ADAUGA_3	LISTA REZULTAT (((1 2) (A B) (1 2 3)) 10 C)
TEST 5	TEST PT. INKEY APASATI ORICE TASTA ATI APASAT PE: s

```
TEST      TEST PT. INKEY
          APASATI ORICE TASTA No space left
          Obs.:S-a asteptat prea mult.
```

2.4.Coduri de eroare [1]

Cod	Semnificatie	Apare la folosirea predic.
0	Overflow	SUM, TIMES
1	Underflow	TIMES
2	No definitons for relation	Apelarea unui predicat nedefinit
3	Too many variables or invalid form	CL, ADDCL, SUM, TIMES, in cazul in care se folosesc mai multe sau mai putine argumente decit cere predicatul predefinit
4	Error in adding clauses	ADDCL
5	File error (Tape loading error)	LOAD, READ
6	Unclosed file (Close last used file first)	LOAD, SAVE, CREATE, OPEN
11	Break	La apasare SS+SPACE
12	Illegal use of modus	OPMOD, CRMOD, CLMOD,
13	Line or point of screen	PNT, LNE
22	Invalid colour	P sau W (la "CON:") cu caractere de control

2.5.Exemplu de program utilitar pentru editare

Pentru a usura munca de editare a programelor, am realizat un sumar editor prin predicatul ED. El implementeaza urmatoarele functii: I,D,M,E. Pentru fiecare functie, trebuie sa se cunoasca numele predicatului prelucrat si numarul clauzei din definitia predicatului asupra caruia actioneaza editorul. (Fig.2)

Functiile sint:

- I inserarea unei clauze
- D stergerea unei clauze
- M. modificarea unei clauze, cu stergerea vechii clauze
- E modificarea unei clauze, cu pastrarea vechii clauze.

In continuare se prezinta programul ED.

Folosirea editorului se poate exemplifica astfel:

- introduceti clauzele ((Q 1))
  ((Q 2))
- folositi functia de inserare I prin:
  tastati ED I
  la intrebarea NUME PREDICAT:
  raspundeti Q
  la intrebarea NUMAR CLAUZA:
  raspundeti 1
  la mesajul SCRIETI CLAUZA:
  raspundeti ((Q I))
  apoi listati predicatul Q prin: LIST Q.

In urma acestor actiuni, pe ecran va apare

```
((Q 1))
((Q I))
((Q 2))
```

Pentru celelalte functii ale editorului, realizati urmatorul dialog:

```
ED E                      CLAUZA S-A STERS
NUME PREDICAT:             LIST Q
.Q                        ((Q 1))
NUMAR CLAUZA:             ((Q I))
.2                        ((Q 2))
((Q E))
LIST Q                     ED M
((Q 1))                    NUME PREDICAT:
((Q E))                    .Q
((Q I))                    NUMAR CLAUZA:
((Q 2))                    .2
                           ((Q I M))
ED D                       LIST Q
NUME PREDICAT:             ((Q 1))
.Q                         ((Q I M))
NUMAR CLAUZA:              ((Q 2))
.2
```

Fig.2.

```
((ED X)
  (PP NUME PREDICAT :)
  (R Y)
  (PP NUMAR CLAUZA :)
  (R Z)
  (ED Y Z X))
((ED X Y Z)
  (EQ Z E)
  (CL ((X|x)|y) 1 z)
  (SUM X1 1 Y)
  (SUM z X1 Y1)/
  (CL ((X|Z1)|x1) Y1 y1)
  (RFILL (((X|Z1)|x1)) z1)/
  (ADDCL z1 X1))
((ED X Y Z)
  (EQ Z M)
  (CL ((X|x)|y) 1 z)
  (SUM X1 1 Y)
  (SUM z X1 Y1)/
  (CL ((X|Z1)|x1) Y1 y1)
  (RFILL (((X|Z1)|x1)) z1)/
  (DELCL X Y)
  (ADDCL z1 X1))
((ED X Y Z)
  (EQ Z D)
  (CL ((X|x)|y) 1 z)
  (SUM X1 1 Y)
  (SUM z X1 Y1)/
  (DELCL X Y)
  (P " @MCLAUZA S-A STERS@M"))
((ED X Y Z)
  (EQ Z I)
  (CL ((X|x)|y) 1 z)
  (SUM X1 1 Y)
  (SUM z X1 Y1)/
  (CL ((X|Z1)|x1) Y1 y1)
  (SUM X1 1 z1)/
  (P "@MSCRIETI CLAUZA@M")
  (R X2)
  (ADDCL X2 z1))
```

3.Posibilitati de implementare a ciclurilor de programe in limbajul micro-PROLOG

Comanda TEST 6 (fig.3) lanseaza in executie predicatul SUMA pentru calculul repetat al sumei primelor N numere naturale. Prin executarea acestei comenzi,pe ecran se obtine:

```
SE CALCULEAZA SUMA PRIMELOR N NR.
NATURALE,SFIRSIT:END

N=?.1
  S= 1
N=?.2
  S= 3
N=?.3
  S= 6
N=?.4
  S= 10
N=?.END
```

Fig.3.

```
((TEST 6)
  (P "@MSE CALCULEAZA SUMA PRIME
LOR N NR.NATURALE,SFIRSIT:END")
  (REP)
  (P "@MN=?")
  (R X)
  (NOT END X)
  (SUMA X Y)
  (P " S=" Y)
  (EQ X END))

((REP))
((REP))
  (REP))

((END X)
  (EQ X END)
  ABORT)

((SUMA 0 0))
((SUMA X Y)
  (NOT EQ X 0)
  (SUM X -1 Z)
  (SUMA Z x)
  (SUM x X Y)/)
```

4.Bibliografie

[1] Dinca M.-Manual de utilizare micro-PROLOG
[2] Clocksin,Mellsch,Programming in PROLOG, Springer Verlag, 1984
[3] Turbo PROLOG, BORLAND, 1986
[4] Cretu Vladimir, Structuri de date si tehnici de programare, 1987,curs IPT

DAN VLASIE

Limbajul C implementat pe TIM-S

INTRODUCERE

Limbajul C este un limbaj de programare universal, caracterizat printr-o exprimare concisă, un control modern al fluxului execuţiei, structuri de date şi un bogat set de operatori.

Limbajul C nu este un limbaj de nivel foarte înalt şi nu este specializat pentru un anumit domeniu de aplicaţii. Absenţa restricţiilor şi generalitatea sa îl fac un limbaj mai convenabil şi mai eficient decît multe alte limbaje.

Deşi este un limbaj de nivel relativ scăzut, C este un limbaj agreabil, expresiv, elastic, care se pretează la o gamă largă de programe. C este un limbaj mic şi se învaţă foarte uşor, iar subtilităţile se reţin pe măsură ce experienţa de programare creşte.

IMPLEMENTARE PE TIM-S

Prezentăm în continuare o scurtă descriere a implementării limbajului C pe gama "Spectrum" realizată de firma HISOFT.

Pentru o bună utilizare a compilatorului trebuie să distingem între mai multe regiuni de exploatare:

1. Regim de compilare fără păstrarea codului obiect.

Textul sursă poate fi adus compilatorului spre prelucrare în următoarele moduri:

a) direct, prin editarea liniilor în bufferul compilatorului. Astfel, liniile sursă se compilează imediat ce sînt editate. Practic, acest mod nu se foloseşte decît pentru scrierea unor porţiuni mici din program, căci:

- nu se poate reveni asupra textului deja compilat;
- la apariţia unei erori de compilare se pierde tot codul generat pînă în acel moment;
- după execuţie, atît textul sursă cît şi codul obiect generat se pierd.

b) folosind editarea prealabilă a textului şi comanda §include.

Mai exact, apăsînd CS+1 se apelează editorul de texte integrat (vezi Apendixul), care permite generarea de text sursă, modificări şi corecţii asupra lui, listarea la im-

primantă precum şi citirea/scrierea textului sub forma unui fişier pe/de pe suport magnetic extern (bandă sau microdrive).

Revenind la nivelul compilatorului, prin tipărirea comenzii ǂinclude are loc compilarea textului sursă obţinut în memorie cu ajutorul editorului. La detectarea unei erori sintactice, prin apelarea editorului are loc poziţionarea automată în text la linia ce a produs eroarea. După efectuarea corecţiilor, compilarea trebuie relansată.

Acesta este cel mai uzual mod de lucru.

c) - prin citirea de pe suportul magnetic extern.

Folosind comanda ǂinclude nume-fişier, compilatorul este determinat să citească liniile sursă din fişierul extern nume-fişier, creat în prealabil printr-o salvare din editorul de texte. Se recomandă ca textul păstrat în fişierul extern să fi fost anterior validat de erori sintactice.

Această modalitate de lucru este indicată pentru programele mari care nu încap în zona afectată de editorul de texte, precum şi pentru păstrarea sub formă de bibliotecă sursă a unor funcţii uzuale care să se includă în compilarea unor diferite programe.

În aplicaţii se pot utiliza în conlucrare toate cele 3 modalităţi enumerate.

În momentul în care compilatorul depistează în textul sursă caracterul special EOF, care se obţine tastînd SS+I (valoarea sa în programe este -1), compilarea se încheie, iar codul maşină obţinut se lansează în execuţie. Execuţia are loc efectiv la apăsarea tastei Y. Compilatorul rămîne în memorie şi poate fi folosit într-o nouă aplicaţie.

2. Compilarea şi păstrarea codului obiect

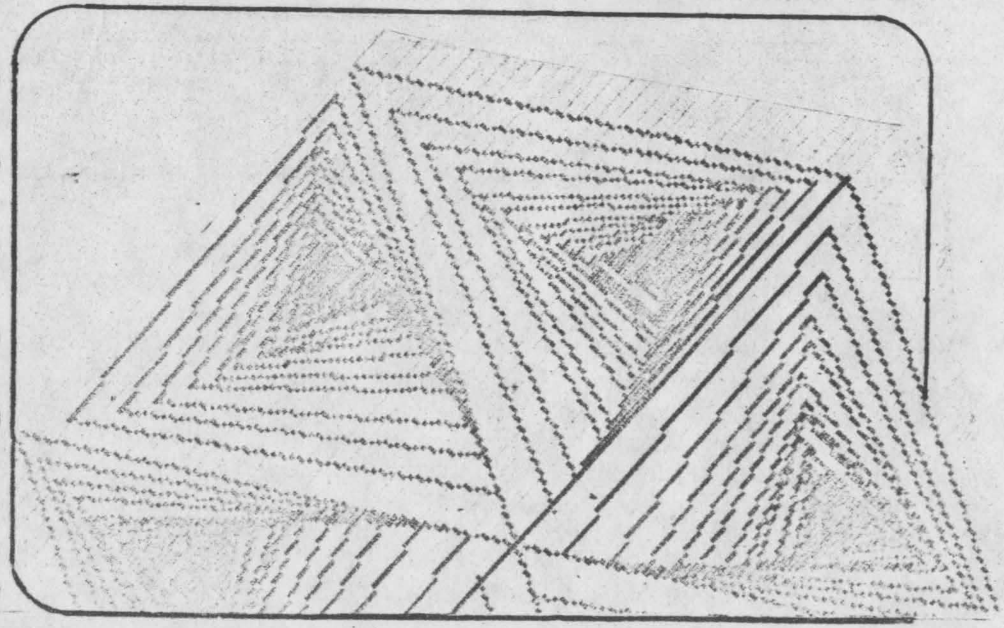
Dacă prima linie din textul sursă este ǂtranslate nume-obiect, atunci la întîlnirea caracterului EOF va avea loc salvarea codului obiect pe suport extern sub forma unui program în cod maşină cu numele nume-obiect. În urma acestei operaţii, compilatorul este distrus, o eventuală utilizarea necesitînd reîncărcarea sa.

3. Regimul interpretativ

Prin tastarea comenzii ǂdirect+, sistemul intră în regim interpretativ. Aceasta înseamnă că orice instrucţie care apare în bufferul compilatorului se execută direct, adică: variabilele pot fi asigurate, ciclurile se pornesc, funcţiile pot fi apelate etc. În regim interpretativ vor fi date doar instrucţii executabile (nu şi definiţii sau declaraţii). Normal, acest mod de lucru este util atunci cînd execuţiile sînt însoţite de scrierea rezultatelor.

Lucrul în regim interpretativ este recomandat în faza de depanare şi punere la punct a programelor.

Prin comanda ǂdirect - se abandonează regimul interpretativ.

Particularităţi şi restricţii :

- Conversiile de tip se realizează printr-un operator special: "cast". Sintaxa utilizării lui este:

cast (nume-tip) expresie, unde nume-tip este un tip de bază sau un nume obţinut printr-o declaraţie typedef.

- Nu există implementat tipul flowt sau double. Aşadar în aritmetică nu se pot folosi decît întregi cu reprezentare pe 2 octeţi.

- Variabilele de tip pointer şi variabilele de tip întreg nu se pot asigna între ele, cu excepţia valorii întregi Ø care se consideră pointerul nul. Este permisă însă o conversie de tip explicită cu ajutorul operatorului cast înaintea asigurării.

- Nu există comanda ‡define cu parametri.

- Operatorul virgulă nu este implementat.

- Variabilele automatice nu se pot iniţializa la declarare.

Despre fişiere :

Un program C poate întreţine fişiere pe suport magnetic extern. Ne vom referi în continuare la fişierele de pe casete. Evident, la un moment dat nu poate fi deschis decît un singur fişier pe casetă.

Tipul FILE se poate defini ca fiind ‡define FILE int.

Funcţiile de acces la fişier sînt Fopen(), fclose(), getc(), putc(), şi sînt predefinite, adică nu necesită o includere dintr-o bibliotecă.

Toate intrările/ieşirile de/pe casetă se fac la nivel de caracter. Caracterele sînt colectate în blocuri înainte de a fi scrise pe bandă. La fel, de pe bandă se citesc blocuri de caractere.

Înainte de a citi/scrie de pe/pe bandă, este necesar un apel la funcţia fopen (nume fis,mod). Dacă modul este scriere, atunci are loc scrierea pe bandă a unui antet cu numele nume-fis. Dacă modul este citire, atunci banda este parcursă pentru a găsi un antet cu numele nume-fis. Apoi funcţiile getc şi putc se folosesc pentru a citi sau a scrie caractere, iar în final fclose va scrie şi ultimul bloc pe fişierul de ieşire.

Cînd sistemul va scrie pe casetă, culoarea borderului devine roşie pentru circa 5 secunde. În acest moment casetofonul trebuie să meargă în regim RECORD. Cînd sistemul citeşte de pe casetă, borderul este roşu timp de o secundă, spre a indica pornirea casetofonului în regim PLAY. Cînd programul a citit un bloc, caseta trebuie oprită şi repornită cînd e nevoie de citirea unui nou bloc. Compilatorul e capabil să compileze text sursă dintr-un bloc cît timp se desfăşoară pauza dintre blocuri, aşa că magnetofonul poate merge continuu.

Cîteva consideraţii de ordin practic

- Deoarece în timpul rulării nu au loc teste suplimentare de corectitudine, programul poate eşua în cele mai neaşteptate şi catastrofale moduri. În unele cazuri se poate distruge însuşi compilatorul. De aceea este indicat de a salva textul sursă înainte de a-l compila şi lansa în execuţie !

Aveţi mare grijă la :

- folosirea defectuoasă a indicilor în vectori .
- asignarea unei valori greşite unui pointer şi apoi folosirea adresei respective.
- numărul incorect de argumente oferit unei funcţii.
- apelul unei funcţii nedefinite prin intermediul unui pointer la funcţie.
- apelul unei funcţii nedefinite în regim interpretativ.

- Dacă la compilare apare mesajul ERROR 60 LIMIT: no more memory, puteţi să vă "procuraţi" spaţiu suplimentar prin următoarele procedee :

- daţi comanda ‡error care va cauza eliberarea zonei de memorie ocupată de textele mesajelor de eroare.
- salvaţi textul în fişiere pe bandă, ştergeţi textul din editor şi folosiţi compilarea cu comanda ‡include nume-fiş (vezi 1.C)

APPENDIX :

Utilizarea editorului de texte integrat (vezi şi editorul Pascal-Hisoft).

Promptul editorului este ">". La apariţia promptului se pot da următoarele comenzi (listăm doar pe cele mai uzuale) :

>In,m : are drept efect inserarea de text începînd din linia n, raţia liniilor fiind m. Terminarea inserării sevmarchează prin CS+1 la început de linie.

>Dn,m : şterge liniile n÷m inclusiv.

>Ln,m : listează liniile n÷m inclusiv.

>En : permite corectarea liniei n cu ajutorul tastelor:

CS+5,CS+8 : poziţionare
I : inserare caractere
C : schimbare caracter
K : ştergere caracter

>C : revenirea în compilator.

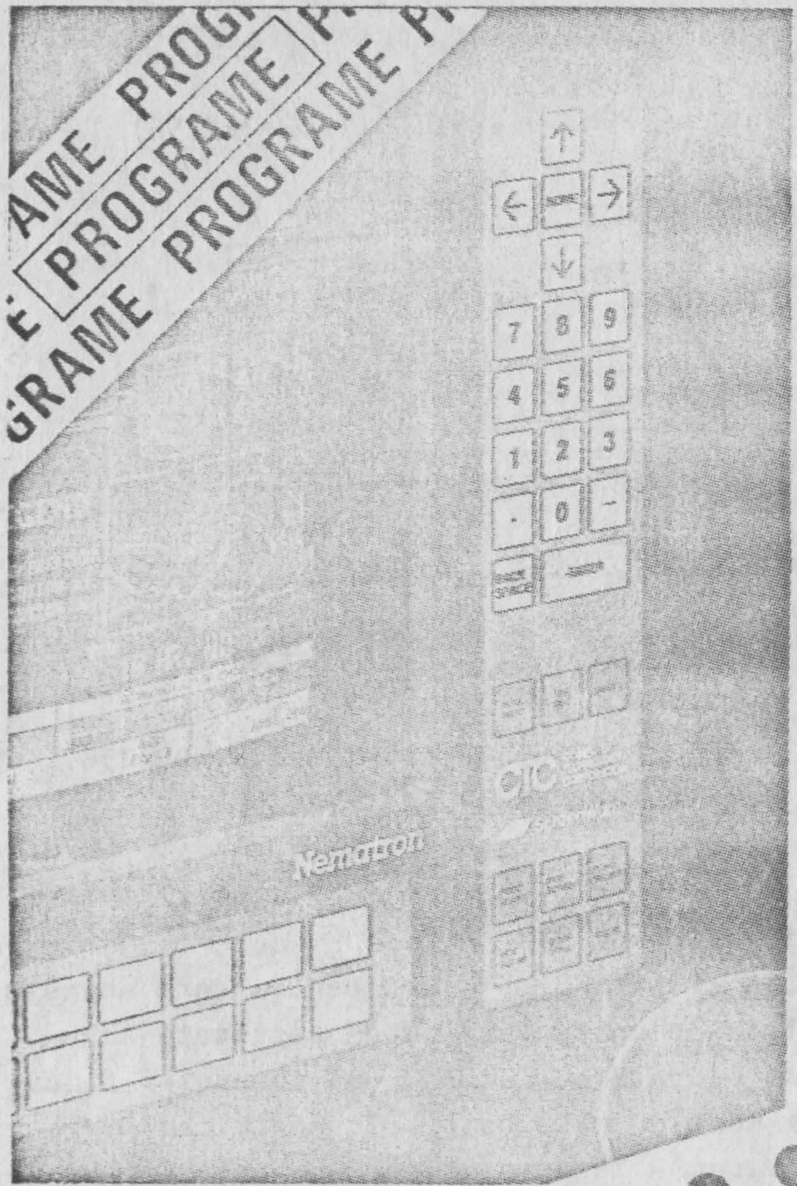
>Wn,m : listare la imprimantă.

>Pn,m,nume-fiş : salvează pe bandă liniile n÷m, formînd un fişier cu numele nume-fiş.

>G,nume-fiş : aduce de pe bandă în editor textul din fişierul nume-fiş.

Bibliografie :

- "The Programming Language" - Brian Kernighan & Dennis Ritchie - Prentice-Hall, 1978.
- "Programarea în limbajul C - sistemul U" - I.T.C.I., Filiala Cluj-Napoca.
- "Hisoft C" - user guide.

PROF. ȘERBAN MARINEL

compact compact compact screen$ screen$ screen$

Se știe că un ecran complet (SCREEN$) ocupă 6912 baiți (6144 informații + 768 atribute). De multe ori este necesar ca într-un program să existe mai multe SCREEN - uri, pregătite din timp cu un produs adecvat

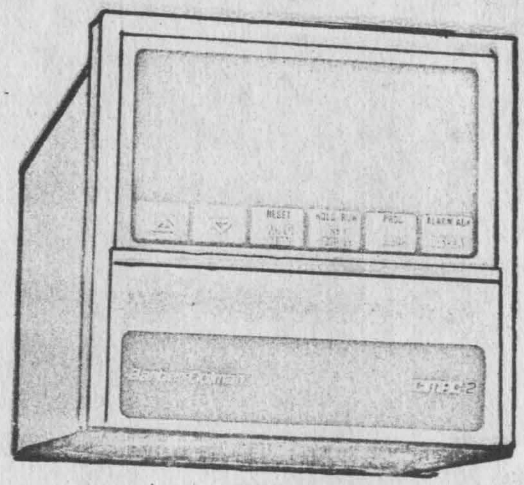
(ART STUDIO, ARTIST, etc.). In acest caz însă spaţiul de memorie ocupat de SCREEN$ - uri ar fi prea mare; de ex. pentru 4 SCREEN$ -uri 27648 baiţi, ceea ce lasă doar aproximativ 13 K liberi pentru programul BASIC. Este necesară deci memorarea acestor SCREEN -uri într-o formă compactă.

Programul COMPACT SCREEN$ realizează această compactare la nivel de octet, contorizînd numărul de octeţi consecutivi identici şi memorînd contorul respectiv şi valoarea octetului. In final se memorează în primii doi octeţi ai zonei numărul de grupe astfel realizat.

Corectitudinea algoritmilor de compactare şi restaurare a fost testată prin realizarea programelor BASIC respective, deoarece compactarea şi restaurarea decurgea lent s-a trecut la realizarea rutinei respective în cod maşină. Rutina de compactare are 160 baiţi iar cea de restaurare 52 baiţi, putînd fi eventual scurtate. Prima a fost asamblată la adresa 65324 iar a doua la 65484.

Pentru realizarea restaurării unui SCREEN compactat, încărcat la adresa ADR secvenţa care trebuie realizată este:

POKE 65494,ADR+2-256*INT((ADR+2)/256)
POKE 65495,INT((ADR+2)/256)

POKE 65498,ADR-256*INT(ADR/256)
POKE 65499,INT(ADR/256)

apoi,normal:

RANDOMIZE USR 65484. (vezi programul "ex.decomp")

Obs. Există SCREEN$ -uri pentru care aceasta metoda de compactare nu dă rezultate bune, zona ocupată de SCREEN$ -ul compactat fiind mai mare de 6912 baiţi. In acest caz, evident se renunţă la compactare.

Cele două programe de compactare şi respectiv restaurare sînt prezentate în continuare:

```
 1o CLEAR 65323: BORDER 1: PAPER 2: INK 6: C
 LS
 2o GO SUB 2ooo
 3o PRINT AT 1,0; INK 2;: LOAD ""CODE 65324
 4o CLS : GO SUB 2ooo: PRINT AT 4,0; INK 6;
 "Pregăteşte caseta cu SCREEN$ -ul"'' pentru
 compactat"
1oo LOAD ""SCREEN
12o RANDOMIZE USR 65324
15o LET cit=PEEK 5oooo+256*PEEK 5ooo1
16o LET cit=cit*2+2
17o CLS : GO SUB 2ooo: PRINT ''''" Au fost
ocupaţi:";
INVERSE 1;cit; INVERSE o;" octeţi"''''"
    adică:";
INVERSE 1;cit/1o24; INVERSE o;" K": PAUSE o
175 IF cit>6912 THEN GO TO 1ooo
176 PRINT ''"      Restaurez SCREEN  -ul?": P
AUSE o
177 IF INKEY ="D" THEN  GO TO 2oo
178 IF INKEY ="N" THEN  GO TO 189
179 IF CODE (INKEY )=7 THEN  LET adr=17o: GO
TO 6oo
18o PAUSE o: GO TO 177
189 PRINT ''"Salvez SCREEN-ul compactat?(Y/N
)": PAUSE o
19o IF INKEY$="Y" THEN  GO TO 4oo
191 IF INKEY$="N" THEN  GO TO 5oo
192 IF CODE (INKEY$)=7 THEN  LET adr=17o: GO
TO 6oo
199 PAUSE o: GO TO 19o
2oo RANDOMIZE USR 65484
21o PAUSE o
22o GO TO 17o
4oo CLS : GO SUB 2ooo: PRINT ''''''''
"Pregăteşte caseta pentru salvat"'
'"Bytes: SCREEN$ COMPACT 5oooo,";cit
41o SAVE "SCREEN$ COMPACT"CODE 5oooo,CIT
5oo CLS : GO SUB 2ooo
51o PRINT ''''''"                Alt SCREEN$ ?"
'"              Y/N": PAUSE o
52o IF INKEY$="Y" THEN  GO TO 4o
53o IF INKEY$="N" THEN  STOP
54o IF CODE (INKEY$)=7 THEN  LET adr=5oo: GO TO 6oo
55o PAUSE o: GO TO 52o
6oo CLS : GO SUB 2ooo
6o5 PRINT AT 5,8; PAPER 1;"
61o FOR i=6 TO 16: PRINT AT i,7; PAPER 6;
"                ";AT i-1,26;
PAPER 1;" ": NEXT i
```

```
[illegible] AT 7,9; INK 1; PAPER 6;
"MARINEL SERBAN";AT 8,12;"profesor";
AT 11,12;"TIMISOARA"; AT 12,8;"str.HEBE nr.38
/B/7"; AT 14,1o;"tel.961/59964"
 63o PAUSE o: CLS : GO TO adr
1ooo CLS : PRINT ''''''
"        DECOMPACTARE!!!"''''"           ";
cit;
" 6912": PAUSE o : GO TO 5oo
1999 PAUSE o
2ooo PRINT AT o,8; PAPER 5; INK 1; BRIGHT 1;
" COMPACT SCREEN$ ";AT 1,12; PAPER 7; INK 1;
"INFO-1987": RETURN
9999 SAVE "compact" LINE 1: SAVE "compactOBJ"
CODE 65324,211:
 VERIFY "compact": VERIFY "compactOBJ"CODE
```

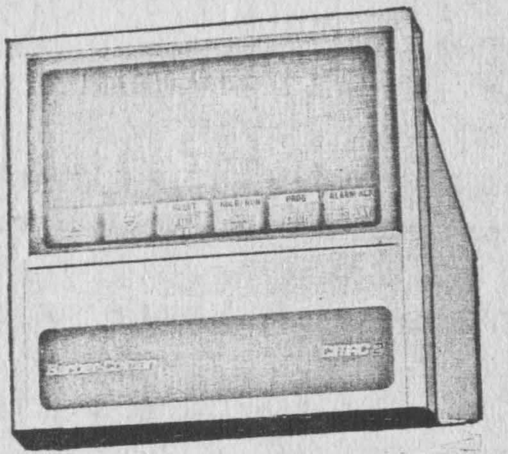
```
*HISOFT GENS3M2 ASSEMBLER*
      ZX SPECTRUM
```



```
Pass 1 errors: oo
```

```
        5 *C-
FF2C              ORG  65324
FF2C              PUSH IX
FF2E              PUSH IY
FF3o              DI
FF31              LD   IY,5ooo2
FF35              LD   IX,16384
FF39              LD   DE,1
FF3C              LD   HL,1
FF3F              LD   A,(IX+o)
FF42              LD   BC,6911
FF45      ALT     CP   (IX+1)
FF48              JR   Z,EGAL
FF4A      PUS     PUSH AF
FF4B              LD   A,D
FF4C              CP   o
FF4E              JR   Z,MIC255
FF5o              LD   (IY+o),255
FF54              POP  AF
FF55              LD   (IY+1),A
FF58              INC  IY
FF5A              INC  IY
FF5C              PUSH BC
FF5D              LD   B,255
FF5F      B255    DEC  DE
```

```
FF6o   25o          DJNZ B255
FF62   26o          POP  BC
FF63   27o          INC  HL
FF64   28o          JR   PUS
FF66   29o MIC255   LD   A,E
FF67   3oo          CP   o
FF69   31o          JR   Z,OCTV
FF6B   32o          POP  AF
```



```
FF6C   33o          LD   (IY+o),E
FF6F   34o          LD   (IY+1),A
FF72   35o          INC  HL
FF73   36o          INC  IY
FF75   37o          INC  IY
FF77   38o          JR   LDA
FF79   39o OCTV     POP  AF
FF7A   4oo LDA      LD   A,(IX+1)
FF7D   41o          LD   DE,1
FF8o   42o          JR   NEXTI
FF82   43o EGAL     INC  DE
FF83   44o NEXTI    INC  IX
FF85   45o          DEC  BC
FF86   46o          PUSH AF
FF87   47o          LD   A,B
FF88   48o          OR   C
FF89   49o          CP   o
FF8B   5oo          JR   Z,CONT
FF8D   51o          POP  AF
FF8E   52o          JR   ALT
FF9o   53o CONT     LD   A,D
FF91   54o          CP   o
FF93   55o          JR   Z,MI255
FF95   56o          LD   (IY+o),255
FF99   57o          POP  AF
FF9A   58o          LD   (IY+1),A
FF9D   59o          INC  IY
FF9F   6oo          INC  IY
FFA1   61o          PUSH BC
FFA2   62o          LD   B,255
FFA4   63o DECDE    DEC  DE
```

```
FFA5   64o         DJNZ DECDE
FFA7   65o         POP  BC
FFA8   66o         INC  HL
FFA9   67o         PUSH AF
FFAA   68o         JR   CONT
FFAC   69o MI255   LD   A,E
FFAD   7oo         CP   o
FFAF   71o         JR   Z,OCTV1
FFB1   72o         POP  AF
FFB2   73o         LD   (IY+o),E
FFB5   74o         LD   (IY+1),A
FFB8   75o         INC  HL
FFB9   76o         JR   LDA1
FFBB   77o OCTV1   POP  AF
FFBC   78o LDA1    LD   IX,5oooo
FFCo   79o         LD   (IX+o),L
FFC3   8oo         LD   (IX+1),H
FFC6   81o         EI
FFC7   82o         POP  IY
FFC9   83o         POP  IX
FFCB   84o         RET

Pass 2 errors: oo

Table used:    159   from    227
```

```
   5 CLEAR 6545o: LOAD "decomp"CODE 65484:
LOAD "SCREEN  comp"CODE 4oooo
  1o PAPER 6: BORDER 5: INK 2: CLS
  2o PRINT AT 4,1o;"DECOMPACTARE"
  3o PRINT AT 6,2;"SCREEN$ -ul compactat la ADR"
  4o PRINT AT 8,o;"POKE 65494,ADR+2-256*INT((
ADR+2)     /256)";AT 1o,o;"POKE 654
95,INT((ADR+2)/256)";AT 11,o;
"POKE 65498,ADR-256*INT(ADR/256)";AT 12,o;
"POKE 654
99,INT(ADR/256)"
  5o PRINT AT 14,1;"Apelare cu RANDOMIZE USR
65484"
  6o PRINT AT 16,o;"EXEMPLU:";AT 17,6;"ADR=4o
ooo";AT 2o,1o;"Apasa o tasta": PAUSE o: LET a
dr=4oooo: GO SUB 1ooo
  7o RANDOMIZE USR 65484: PAUSE o: GO TO 1o
 999 STOP
1ooo POKE 65494,adr+2-256*INT ((adr+2)/256)
1o1o POKE 65495,INT ((adr+2)/256)
1o2o POKE 65498,adr-256*INT (adr/256)
1o3o POKE 65499,INT (adr/256)
1o4o RETURN
9999 SAVE "ex.decomp" LINE 1: SAVE "decomp"CO
DE 65484,52: SAVE "SCREEN  comp"CODE 4oooo,55
```

```
oo: PRINT AT o,o; FLASH 1;" VERIFY ": VERIFY "
ex.decomp": VERIFY "decomp"CODE : VERIFY "SCRE
EN$ comp"CODE
```

```
*HISOFT GENS3M2 ASSEMBLER*
      ZX SPECTRUM

Copyright (C) HISOFT 1983,4
All rights reserved

Pass 1 errors: oo

         1o *C-
FFCC     2o          ORG  65484
FFCC     3o          PUSH AF
FFCD     4o          PUSH BC
FFCE     5o          PUSH DE
FFCF     6o          PUSH HL
FFDo     7o          PUSH IX
FFD2     8o          PUSH IY
FFD4     9o          LD   IX,5ooo2
FFD8    1oo          LD   BC,(5oooo)
FFDC    11o          LD   HL,16384
FFDF    12o          DEC  BC
FFEo    13o INCA1    PUSH BC
FFE1    14o          LD   B,(IX+o)
FFE4    15o          LD   A,(IX+1)
FFE7    16o INCA     LD   (HL),A
FFE8    17o          INC  HL
FFE9    18o          DJNZ INCA
FFEB    19o          POP  BC
FFEC    2oo          INC  IX
FFEE    21o          INC  IX
FFFo    22o          DEC  BC
FFF1    23o          LD   A,B
FFF2    24o          OR   C
FFF3    25o          JR   NZ,INCA1
FFF5    26o          POP  IY
FFF7    27o          POP  IX
FFF9    28o          POP  HL
FFFA    29o          POP  DE
FFFB    3oo          POP  BC
FFFC    31o          POP  AF
FFFD    32o          RET

Pass 2 errors: oo

Table used:    36  from   147
```

ING. MIODRAG PUTERITY

program pentru vizualizat sprite-uri, seturi de caractere și u.d.g-uri

0. GENERALITATI

Ati dorit veodata sa vedeti sau sa folositi sprite-urile dintr-un joc ? Dar un set de caractere mai deosebit ? Daca raspunsul e da, aveti cele necesare in programul de mai jos.

N.B. SPRITE - un grup de "caractere grafice" folosite in special la animatie in jocurile video, dar si in programe mai serioase.

Ca orice program, cel prezentat devine pe deplin functional cind are un nume adecvat; in consecinta l-am denumit SPRITE BUSTER.

Programul e scris aproape in intregime in limbaj de asamblare Z80, deci s-ar adresa in special cunoscatorilor (desi urmarind atent instructiunile de mai jos se poate utiliza cu succes si de incepatori).

VIAȚĂ FĂRĂ DE MOARTE ...LA CLAVIATURĂ !

student Mircea TEODORESCU
student Laurenţiu EMIL

Exasperarea jucătorului începător în faţa perspectivei neplăcute de a nu reuşi niciodată să ducă la bun sfîrşit un joc cu un număr de vieţi limitat poate fi ocolită dacă se reuşeşte aflarea adresei la care este stocat numărul de vieţi acordat de programator.

La "HIPERACTION", de pildă, nu se poate interveni direct, programul trebuie analizat cu MONS 3M21. La adresa A9E5H vom găsi, în hexagesimal, numărul vieţilor.

La "SABRE WULF" este mai simplu. Programul se încarcă astfel:

```
CLEAR 24575:LOAD""SCREEN$:LOAD
""CODE:LOAD""CODE:LOAD""CODE:
```

LOAD""CODE:POKE43575,89:POKE 45520,89:RANDOMIZE USR 23427

Cu cele două POKE-uri introduse, vieţile nu mai scad.

Alte jocuri, alte adrese:

LA GRANDE FUGA : POKE 56473,167
BARNEY BURGER'S : POKE 59593,195
FRANK : nivele POKE 28275, n
şi POKE 28281, n
vieţi POKE 28287, m
unde n şi m sînt cifrele dorite.
TUTANK : POKE 27783, 0
COMMANDO : POKE 31107, n
unde n reprezintă numărul de vieţi şi grenade.
ZZOOM : POKE 24743, 0
GREEN BERET : se încarcă partea de BASIC cu MONS, după care se înscrie 0 la adresele: A2B3, A2B4, A2B5, A2B6, apoi pune JP 60DB şi se porneşte din nou BASIC-ul programului.
GO TO HELL : POKE 63254, 0
KNIGHTLORE : POKE 53567, 0
PENTAGRAM : POKE 49917, 0
UNDERWULD : POKE 59376,167

1. DESCRIEREA PROGRAMULUI

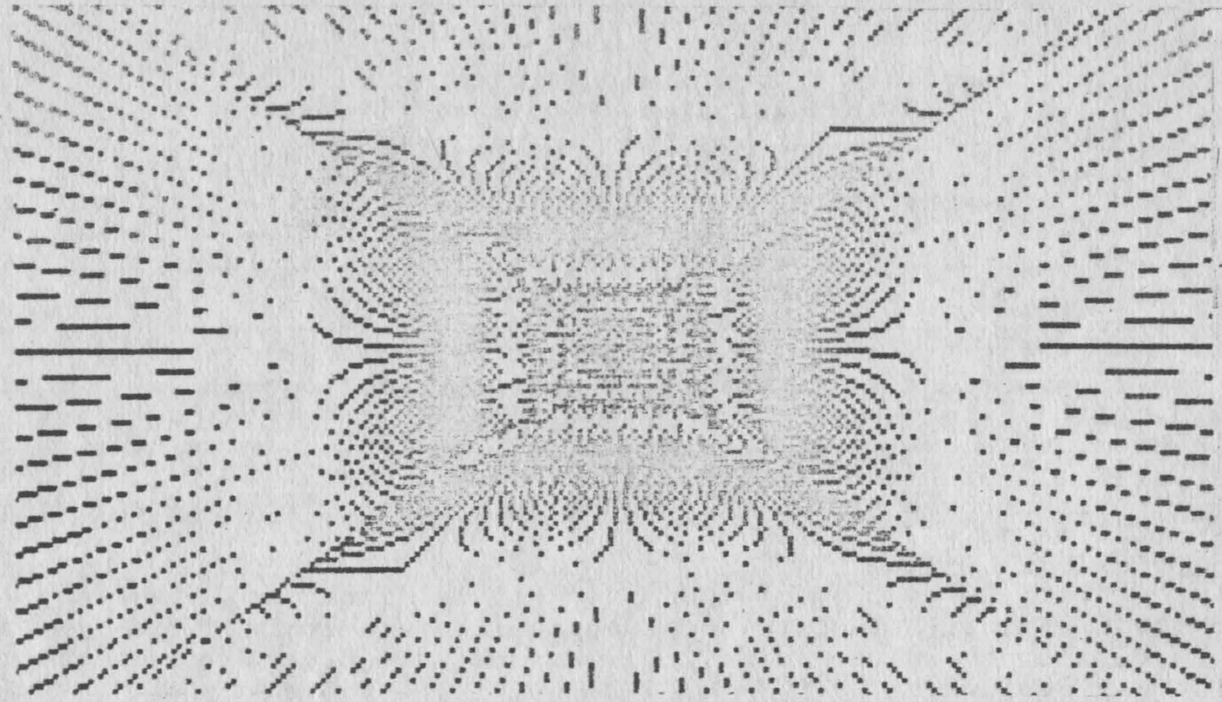
Sprite-urile pot fi afisate in doua moduri (care depind de formatul lor de inmagazinare). Pentru a le intelege, considerati un sprite ca o matrice ale carei elemente sint pixelii sprite-ului. Primul mod de afisare se face preluind octetii de date din memorie si afisindu-i "intii pe coloana". Acest mod se selecteaza cu tasta (1). Evident, al doilea mod, selectat cu tasta (2), va afisa datele "intii pe linie". Ca sa fiu totusi riguros, o sa complic putin lucrurile, spunind ca sistemul "natural" de afisare al Spectrum-ului face ca elementele matricii amintite sa fie de 8 pixeli pe orizontala si 1 pixel pe verticala. Cu alte cuvinte, trecind pe orizontala de la un pixel la altul, raminem de 7 ori in cadrul aceluiasi octet din memoria video, si a 8-a oara trecem in alt octet. Deplasindu-ne pe verticala, cu fiecare pixel trecem in alt octet.

Dimensiunea "ferestrei" de afisare a sprite-ului se poate modifica cu tastele (6,7,8,9) sau cu un joystick in configuratie Sinclair.

Tasta (O) sau butonul de foc sterg zona de afisare. Va trebui folosit atunci cind dimensiunile sprite-ului scad, pentru a curata ecranul de "dire". O versiune ulterioara va inlatura acest neajuns.

Zona de memorie afisata este controlata de un asa numit "memory pointer". Acesta poate fi deplasat prin memorie cu tastele (Q,W,E,R) spre stinga rapid, stinga, dreapta, dreapta rapid (respectiv). Tastele (O,P) scad sau aduna din/la "memory pointer" un numar de octeti egal cu "aria sprite-ului". Daca sprite-urile sint inmagazinate intr-o ordine speciala aceste taste pot fi folosite pentru realizarea animatiei (ex. Manic Miner, Marsport, Cyclone, etc.)

Tasta (L) se foloseste pentru a incarca programul caruia dorim sa-i vedem sprite-urile. Programul se incarca ca un bloc "headerless" de maximum 42239 octeti. Tasta (S) salveaza fereastra de afisare itr-un format de tip SCREEN$, iar tasta (T) salveaza datele sprite-ului in acelasi format ca cel de inmagazinare. O versiune superioara va permite conversia celor doua moduri de afisare. Toate subrutinele amintite in acest paragraf sint protejate la BREAK si la erori de incarcare astfel incit acestea nu vor duce la caderea sistemului.

Tasta (C) se poate folosi pentru copiera zonei de afisare pe o imprimanta de tip ZX Printer. Un BUG cunoscut in aceasta subrutina va fi remediat intr-o versiune superioara.

Puteti folosi un "rastru de bright". Se activeaza cu tasta (G) si se dezactiveaza cu tasta (F).

Toate functiile sint prevazute sa lucreze cu o bucla de intirziere a carei contanta de timp se poate modifica cu tastele (A,Z).

Tasta (B) reseteaza sistemul (ca si USR 0).

O [illegible] din parametri controlati de program se afiseaza in a ult[illegible] a ecranului.

2. INSTRUCTIUNI DE ASAMBLARE

Folositi asamblorul GENS3M (sau versiuni superioare) pe care il incarcati suficient de jos in memorie pentru a avea loc

ZOTYOCOPY

Traducerea : Dana TÖRÖK

Program de copiere maghiar, unul din programele cele mai răspîndite în Ungaria. Posibilitățile sale sînt mai variate ca la COPIER FM3, dar modul de utilizare necesită mai multă atenție.

Datele completate pe pagină sînt identice cu semnele folosite la COPIER FM3.

În partea superioară a ecranului se afişează capacitatea de memorie, care în starea de bază este de 41780 byte.

Dedesubt sînt expuse opțiunile programului. Cele utilizabile sînt notate cu alb; alegerea se face prin apăsarea inițialei cuvîntului ales.

Pentru completarea paginii se întrerupe cu BREAK. Atunci folosim primul set de instrucțiuni :

FORGET - şterge fila umplută, aduce programul la starea de bază.

LOAD - porneşte încărcarea.

VERIFY - verifică în mod corespunzător comanda BASIC, dacă pagina corespunde cu cea din memorie.

END (CAPS-SHIFT+E) - ieşirea din program.

La alegerea "SAVE" intră în funcţie al doilea set de instrucţiuni; prin alegerea "AUTO" salvăm fiecare filă care este în memorie; cu alegerea "HAND" cerem conducerea manuală şi intervine a 3-a categorie de instrucţiuni:

UP - ne plimbăm în sus printre programele înregistrate iar cursorul marchează programul actual.

DOWN - ne plimbăm în jos, iar cursorul indică programul actual.

ENTER - activarea comenzii SAVE/LOAD/VERIFY în cazul cînd capacitatea de memorie nu este suficientă, cu CAPS-SHIFT şi M - ajungem în stadiul de "max-byte" în care putem copia 49076 byte.

Cu acest mod de funcţionare nu se poate însă salva decît o singură dată programul completat, apoi Zotyocopy se opreşte pe comanda BREAK şi se resetează.

La completarea greşită a filei se opreşte încărcarea şi în colţul de sus (locul de capacitate a memoriei) apare indicaţia TAPE ERROR.

Se vehiculează şi programul "Zotyocopy +", care se deosebeşte prin faptul că programele la "max-byte" se pot salva de mai multe ori cu apăsarea pe ENTER.

pentru fisierul text. Personal, am folosit pachetul DEVPAC 7.8 (o reusita "compilare" a lui GENS3M si MONS3M cu un grup de subrutine utile) si desi fisierul text incepea la aproximativ 45000 (zecimal), nu am avut probleme.

Tastati cu atentie textul. Cind ati incheiat, faceti o copie de siguranta pe banda (cu comanda P) si dati comanda de asamblare (A).

La intrebarea asamblorului "Table size:" folositi valoarea estimata de acesta tastind <ENER> ca raspuns, iar la intrebarea urmatoare "Options:" tastati 16 sau 20. Aceste optiuni plaseaza codul obiect asamblat conform directivelor ORG, imediat dupa tabela de simboluri. Pentru a-i afla adresa de inceput, procedati dupa cum urmeaza:

- cu comanda (X) data asamblorului determinati sfirsitul fisierului text (al doilea parametru). Fie aceasta valoare x1.
- la sfirsitul asamblarii veti primi mesajul "Table used <n1> from <n2>. Retineti valoarea n2.
- adresa cautata este x1+n2+2. Fie aceasta valoare adr.

Reveniti in BASIC (B) si tastati:

```
SAVE "un_nume" CODE adr,2048
```

si veti obtine codul obiect care asteapta cu nerabdare sa fie lansat.

Toate cele expuse mai sus sint necesare deoarece, in scopul folosirii la maximum a memoriei disponibile, codul obiect trebuie plasat in cei 2K din "mijlocul" memoriei video. Asamblarea directa in acest loc nu este posibila din motive evidente (incercati asamblarea cu optiunea 0 sau 4).

Din acest moment treburile devin mult mai simple, tastati

```
LOAD "" CODE 18432
RANDOMIZE USR 18432
```

si daca nu ati gresit pe undeva programul va porni. Daca doriti sa-i dati o forma mai eleganta, tastati si loaderul BASIC din listing.

3. RECOMANDARI DE UTILIZARE

La sfirsitul incarcarii unei portiuni de cod, "memory pointer-ul" se afla la adresa 23296. Selectati zona maxima de afisare (DX=32 si DY=64) si un mod oarecare. Deplasati-va (cel

mai rapid cu tastele (O,P)) pina cind veti observa un "model" caracteristic zonei de date pentru sprite-uri (experienta va va ajuta). Actionati tastele (6,7,8,9,0) pentru a gasi dimensiunea sprite-ului cautat, apoi deplasativa incet cu (W,E) pina cind sprite-ul va aparea corect. Puteti sa va ajutati de rastru pentru a stabili dimensiunea sprite-ului. Daca nu gasiti nici un sprite refaceti operatiile de mai sus in modul 2 de afisare.

In timp veti cistiga o indeminare mai mare si puteti micsora valoarea buclei de intirziere.

RECOMANDARE: In modul 1 de afisare conteaza inaltime sprite-ului (DY) iar in modul 2 latimea sa (DX). Folositi-va de aceasta observatie pentru a gasi rapid grupuri de sprite-uri.

Unele jocuri (ex. nemuritorul Manic Miner) au sprite-urile asezate foarte ordonat. Daca gasiti corect dimensiunea sprite-urilor (in exemplul dat DX=2 si DY=16) si pozitionati corect sprite-ul in fereastra, puteti anima sprite-ul (prin afisarea rapida a sprite-urilor conjugate) cu tastele (O,P).

Seturile de caractere si UDG-urile le veti gasi in modul 1.

Un numar foarte mic de jocuri (ex. produsele firmei Mikro Gen) au datele codificate. Programul de mai sus nu poate gasi sprite-uri (poate o versiune superioara). In alte programe (ex. firma A.C.G. - gama ULTIMATE PLAY THE GAME) sprite-urile vor aparea inversate pe verticala si oglindite pe orizontala. O versiune superioara va face posibila afisarea acestora in modul in care ele apar pe ecran.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVA

[1] D. Laine, Machine code applications, etc.
[2] D. Webb, Advanced Spectrum machine language, 1983, Melbourne House Publishers
[3] I. Logan, F. O'Hara, The complete Spectrum ROM disassembly, 1983, Melbourne House Publishers

In caz ca aveti orice fel de probleme legate de acest program, iata adresa mea:

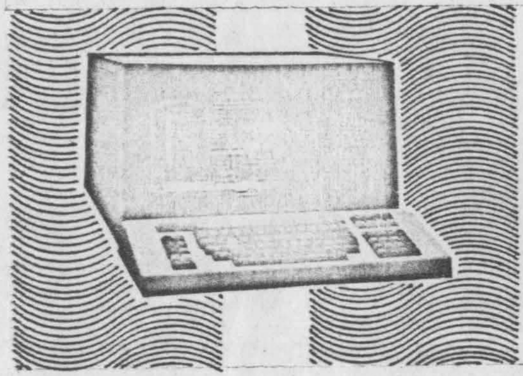
Puterity Miodrag, Str. Vicentiu Babes, Nr. 12,
Arad, 2900, Tel. 966/16109

FRECVENȚMETRU

```
  10 CLEAR 63999
  20 PRINT "Frecvenţmetru": PRINT
  40 FOR A=64000 TO 64055
  50 READ X: POKE A,X
  70 NEXT A
  80 PRINT "Domeniu:50Hz - 20kHz"
  90 PRINT
 100 PRINT "Semnalul se aplică la
intrarea casetofonului şi apoi se
apasă tasta A !"
 110 PRINT
 115 POKE 23658,8
 120 IF INKEY$()"A" THEN GO TO 120
 125 CLS
 130 LET N=USR 64000+65536*PEEK
23670
 140 PRINT AT 10,0;"FRECVENTA:";
INVERSE 1;167492500/(33*N+1400);
INVERSE 0; " Hz "
 150 GO TO 130
 160 LET A$=INKEY$
 170 IF A$()"D" AND A$()"N" THEN
GO TO 160
 180 IF A$="D" THEN PRINT §0;AT
1,0; "                           "
: GO TO 130
 190 STOP
 200 DATA 243,46,0,1,64,50,219,
-2,161,32,-5,219,-2,161,40,-5,85,
93,19,219,-2,161,32,-6,213,85,93,
19,219,-2,161,40,-6,213,16,236,6,
99,-3,112,82,225,175,209,25,20,6,
0,16,-6,50,118,92,68,77,-5,201
1000 SAVE "FRECV-M" LINE 1
```

```
100 ;************************
110 ;* SPRITE BUSTER MP 1987*
120 ;************************
130 ;
140          ORG   #4800
150          ENT   $
160 ;
170 INIT     DI
180          LD    A,1
190          OUT   (254),A
200          LD    IX,MOD
210          LD    SP,SPWS+31
220 K_SCAN   LD    BC,63486 ;1..5
230          IN    C,(C)
240          BIT   0,C
250          CALL  Z,M1
260          BIT   1,C
270          CALL  Z,M2
280          LD    BC,64510 ;Q..T
290          IN    C,(C)
300          BIT   0,C
310          CALL  Z,FLFT
320          BIT   1,C
330          CALL  Z,LFT
340          BIT   2,C
350          CALL  Z,RIG
360          BIT   3,C
370          CALL  Z,FRIG
380          BIT   4,C
390          CALL  Z,SPSA
400          LD    BC,61438 ;0..6
410          IN    C,(C)
420          BIT   1,C
430          CALL  Z,SU
440          BIT   2,C
450          CALL  Z,SD
460          BIT   3,C
470          CALL  Z,SR
480          BIT   4,C
490          CALL  Z,SL
500          BIT   0,C
510          CALL  Z,CLSW
520          LD    BC,65022 ;A..G
530          IN    C,(C)
540          BIT   0,C
550          CALL  Z,SP_UP
560          BIT   1,C
570          CALL  Z,SAVE
580          BIT   3,C
590          CALL  Z,FILAT
600          BIT   4,C
610          CALL  Z,GRID
620          LD    BC,57342 ;P..Y
630          IN    C,(C)
640          BIT   0,C
650          CALL  Z,ARIG
660          BIT   1,C
670          CALL  Z,ALFT
680          LD    BC,49150 ;EN.H
690          IN    C,(C)
700          BIT   1,C
710          CALL  Z,LOAD
720          LD    BC,32766 ;SP.B
730          IN    C,(C)
740          BIT   4,C
750          CALL  Z,EXIT
760          LD    BC,65278 ;CS.V
770          IN    C,(C)
780          BIT   1,C
790          CALL  Z,SP_DW
800          BIT   3,C
810          CALL  Z,COPY
820          CALL  CALAR
830          CALL  PR_MP
840          CALL  PR_MD
850          CALL  PR_DEL
860          CALL  PR_DXY
870          CALL  PR_AR
880          CALL  PW
890          LD    C,100
900 KS2      LD    B,0
910 KS1      DJNZ  KS1
920          DEC   C
930          JR    NZ,KS2
940          JP    K_SCAN
950 SP_UP    LD    HL,KS2+1
960          DEC   (HL)
970          RET
980 SP_DW    LD    HL,KS2+1
990          INC   (HL)
1000         RET
1010 M1      LD    A,1
1020         JR    M2+2
1030 M2      LD    A,2
1040         LD    (MOD),A
1050         RET
1060 FLFT    LD    HL,(MEMP)
1070         DEC   H
1080         JR    MPRET
1090 LFT     LD    HL,(MEMP)
1100         DEC   HL
1110         JR    MPRET
1120 RIG     LD    HL,(MEMP)
1130         INC   HL
1140         JR    MPRET
1150 FRIG    LD    HL,(MEMP)
1160         INC   H
1170 MPRET   LD    (MEMP),HL
1180         RET
1190 ARIG    LD    DE,(AREA)
1200         LD    HL,(MEMP)
1210         ADD   HL,DE
1220         JR    MPRET
1230 ALFT    LD    DE,(AREA)
1240         LD    HL,(MEMP)
```

```
1250          OR    A
1260          SBC   HL,DE
1270          JR    MFRET
1280 SU       LD    A,(DY)
1290          CP    1
1300          RET   Z
1310          DEC   A
1320          LD    (DY),A
1330          RET
1340 SD       LD    A,(DY)
1350          CP    64
1360          RET   Z
1370          INC   A
1380          LD    (DY),A
1390          RET
1400 SL       LD    A,(DX)
1410          CP    1
1420          RET   Z
1430          DEC   A
1440          LD    (DX),A
1450          RET
1460 SR       LD    A,(DX)
1470          CP    32
1480          RET   Z
1490          INC   A
1500          LD    (DX),A
1510          RET
1520 ;
1530 CLSW     PUSH  BC
1540          LD    HL,16384
1550          LD    BC,2047
1560          LD    (HL),L
1570          LD    D,H
1580          LD    E,1
1590          LDIR
1600          POP   BC
1610          RET
1620 ;
1630 PW       LD    HL,(MEMP)
1640          LD    A,0
1650          LD    (IX+1),A
1660          LD    (IX+2),A
1670          LD    A,(MOD)
1680          CP    2
1690          JP    Z,PW2
1700          LD    B,(IX+3)
1710 NXTX1    LD    (IX+2),0
1720          LD    C,(IX+4)
1730 NXTY1    CALL  DF_ADR
```

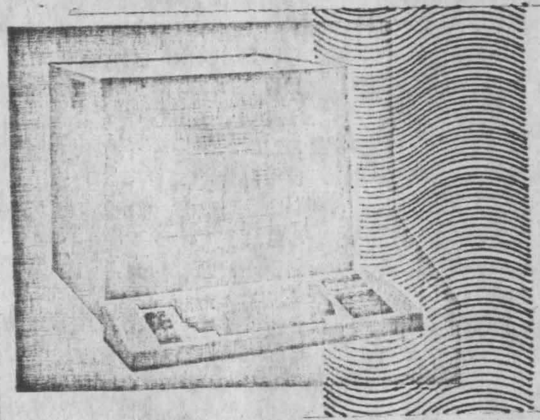


```
1740          LD    A,(HL)
1750          LD    (DE),A
1760          INC   (IX+2)
1770          INC   HL
1780          DEC   C
1790          JP    NZ,NXTY1
1800          INC   (IX+1)
1810          DJNZ  NXTX1
1820          RET
1830 PW2      LD    C,(IX+4)
1840 NXTY2    LD    (IX+1),0
1850          LD    B,(IX+3)
1860 NXTX2    CALL  DF_ADR
1870          LD    A,(HL)
1880          LD    (DE),A
1890          INC   (IX+1)
1900          INC   HL
1910          DJNZ  NXTX2
1920          INC   (IX+2)
1930          DEC   C
1940          JP    NZ,NXTY2
1950          RET
1960 ;
1970 DF_ADR   LD    A,(Y)
1980          AND   7
1990          OR    %01000000
2000          LD    D,A
2010          LD    A,(X)
2020          AND   %00011111
2030          LD    E,A
2040          LD    A,(Y)
2050          SLA   A
2060          SLA   A
2070          AND   %11100000
2080          OR    E
2090          LD    E,A
2100          RET
2110 ;
2120 MOD      DEFB  1
2130 X        DEFB  0
2140 Y        DEFB  0
2150 DX       DEFB  1
2160 DY       DEFB  1
2170 AREA     DEFW  1
2180 MEMP     DEFW  23296
2190 SPWS     DEFS  32
2200 ;
2210 EXIT     JP    0
2220 FILAT    PUSH  BC
2230          LD    HL,22528
2240          LD    D,H
2250          LD    E,1
2260          LD    BC,255
```

```
2270        LD    A,%00110001 ; INK 1, PAPER 6
2280        LD    (HL),A
2290        LDIR
2300        POP   BC
2310        RET
2320 ;
2330 GRID   PUSH  BC
2340        PUSH  HL
2350        LD    HL,22528
2360        LD    C,4
2370 GRID1  CALL  GP
2380        CALL  GI
2390        DEC   C
2400        JR    NZ,GRID1
2410        POP   HL
2420        POP   BC
2430        RET
2440 GP     LD    B,32 ;L. PARA
2450 GP1    BIT   0,B
2460        JR    NZ,IMPAR1
2470        SET   6,(HL)
2480        INC   HL
2490        DJNZ  GP1
2500        RET
2510 IMPAR1 RES   6,(HL)
2520        INC   HL
2530        DJNZ  GP1
2540        RET
2550 GI     LD    B,32
2560 GI1    BIT   0,B
2570        JR    NZ,IMPAR2
2580        RES   6,(HL)
2590        INC   HL
2600        DJNZ  GI1
2610 IMPAR2 SET   6,(HL)
2620        INC   HL
2630        DJNZ  GI1
2640        RET
2650 ;
2660 LOAD      PUSH  IX
2670           PUSH  BC
2680           LD    IX,#5B00
2690           LD    DE,42239
2700           XOR   A
2710           SCF
2720           EX    AF,AF'
2730           CALL  #0562
2740           JR    LSRET
2750 ;
2760 SAVE      PUSH  IX
2770           PUSH  BC
2780           LD    HL,2048
2790           LD    (HDLEN),HL
2800           LD    IX,HEAD
2810           LD    DE,17
2820           XOR   A
2830           CALL  #04C6
2840           JR    NC,LSRET
2850           LD    IX,16384
2860           LD    DE,2048
2870           LD    A,255
2880           CALL  #04C6
2890           JR    LSRET
2900 ;
2910 SPSA      PUSH  IX
2920           PUSH  BC
2930           LD    HL,(AREA)
2940           LD    (HDLEN),HL
2950           LD    IX,HEAD
2960           LD    DE,17
2970           XOR   A
2980           CALL  #04C6
2990           JR    NC,LSRET
3000           LD    IX,(MEMP)
3010           LD    DE,(AREA)
3020           LD    A,255
3030           CALL  #04C6
3040 LSRET  LD    A,1
3050        OUT   (254),A
3060        POP   BC
3070        POP   IX
3080        RET
3090 ;
3100 HEAD   DEFB  3
3110        DEFM  "MP_SPRITE!"
3120 HDLEN  DEFW  0
3130        DEFW  16384
3140        DEFW  0
3150 ;
3160 HLDEC  LD    DE,10000
3170        LD    BC,0
3180        OR    A
3190 L1     SBC   HL,DE
3200        INC   BC
3210        JP    NC,L1
3220        LD    A,C
3230        LD    (N5),A
3240        ADD   HL,DE
3250        LD    DE,1000
3260        LD    C,0
3270        OR    A
3280 L2     SBC   HL,DE
3290        INC   BC
3300        JP    NC,L2
3310        LD    A,C
3320        LD    (N4),A
3330        ADD   HL,DE
3340        LD    DE,100
3350        LD    C,0
3360        OR    A
3370 L3     SBC   HL,DE
3380        INC   BC
3390        JP    NC,L3
3400        LD    A,C
3410        LD    (N3),A
3420        ADD   HL,DE
```

```
3430         LD   DE,10
3440         LD   C,0
3450         OR   A
3460 L4      SBC  HL,DE
3470         INC  BC
3480         JP   NC,L4
3490         LD   A,C
3500         LD   (N2),A
3510         ADD  HL,DE
3520         LD   DE,1
3530         LD   C,0
3540         OR   A
3550 L5      SBC  HL,DE
3560         INC  BC
3570         JP   NC,L5
3580         LD   A,C
3590         LD   (N1),A
3600         RET
3610 ;
3620 N5      DEFB 0
3630 N4      DEFB 0
3640 N3      DEFB 0
3650 N2      DEFB 0
3660 N1      DEFB 0
3670 ;
3680 BASE    DEFW #3C00
3690 DFCC    DEFW #4000
3700 ATT     DEFB %00000111
3710 MASK    DEFB 0
3720 ;
3730 PRINT1  LD   L,A
3740         LD   H,0
3750         ADD  HL,HL
3760         ADD  HL,HL
3770         ADD  HL,HL
3780         LD   DE,(BASE)
3790         ADD  HL,DE
3800         LD   DE,(DFCC)
3810         LD   B,8
3820 NXTROW  LD   A,(HL)
3830         LD   (DE),A
3840         INC  HL
3850         INC  D
3860         DJNZ NXTROW
3870         LD   A,D
3880         RRCA
3890         RRCA
3900         RRCA
3910         DEC  A
3920         AND  3
3930         OR   #58
3940         LD   D,A
3950         LD   HL,(ATT)
3960         LD   A,(DE)
3970         XOR  L
3980         AND  H
3990         XOR  L
4000         LD   (DE),A
4010         LD   HL,DFCC
4020         INC  (HL)
4030         RET  NZ
4040         INC  HL
4050         LD   A,(HL)
4060         ADD  A,8
4070         LD   (HL),A
4080         RET
4090 ;
4100 LOCATE  LD   A,B
4110         AND  #18
4120         LD   H,A
4130         SET  6,H
4140         RRCA
4150         RRCA
4160         RRCA
4170         OR   #58
4180         LD   D,A
4190         LD   A,B
4200         AND  7
4210         RRCA
4220         RRCA
4230         RRCA
4240         ADD  A,C
4250         LD   L,A
4260         LD   E,A
4270         LD   A,(DE)
4280         LD   (DFCC),HL
4290         RET
4300 ;
4310 PR_MP   PUSH AF
4320         PUSH BC
4330         PUSH DE
4340         PUSH HL
4350         LD   HL,(MEMP)
4360         CALL HLDEC
4370         LD   B,22 ;LINE
4380         LD   C,7 ;COL.
4390         CALL LOCATE
4400         LD   HL,N5
4410         LD   C,5
4420 PMP1    LD   A,(HL)
4430         ADD  A,47
4440         PUSH HL
4450         CALL PRINT1
4460         POP  HL
4470         INC  HL
4480         DEC  C
4490         JR   NZ,PMP1
4500         POP  HL
4510         POP  DE
4520         POP  BC
4530         POP  AF
4540         RET
4550 ;
4560 PR_MD   PUSH AF
4570         PUSH BC
4580         PUSH DE
4590         PUSH HL
```

```
4600        LD    B,17
4610        LD    C,5
4620        CALL  LOCATE
4630        LD    A,(MOD)
4640        ADD   A,48
4650        CALL  PRINT1
4660        POP   HL
4670        POP   DE
4680        POP   BC
4690        POP   AF
4700        RET
4710 ;
4720 PR_DXY PUSH  AF
4730        PUSH  BC
4740        PUSH  DE
4750        PUSH  HL
4760        LD    A,(DX)
4770        LD    L,A
4780        LD    H,0
4790        CALL  HLDEC
4800        LD    B,19
4810        LD    C,3
4820        CALL  LOCATE
4830        LD    A,(N2)
4840        ADD   A,47
4850        CALL  PRINT1
4860        LD    A,(N1)
4870        ADD   A,47
4880        CALL  PRINT1
4890        LD    A,(DY)
4900        LD    L,A
4910        LD    H,0
4920        CALL  HLDEC
4930        LD    B,18
4940        LD    C,3
4950        CALL  LOCATE
4960        LD    A,(N2)
4970        ADD   A,47
4980        CALL  PRINT1
4990        LD    A,(N1)
5000        ADD   A,47
5010        CALL  PRINT1
5020        POP   HL
5030        POP   DE
5040        POP   BC
5050        POP   AF
5060        RET
```



```
5070 ;
5080 PR_DEL PUSH  AF
5090        PUSH  BC
5100        PUSH  DE
5110        PUSH  HL
5120        LD    A,(KS2+1)
5130        LD    L,A
5140        LD    H,0
5150        CALL  HLDEC
5160        LD    B,21
5170        LD    C,6
5180        CALL  LOCATE
5190        LD    C,3
5200        LD    HL,N3
5210 PRDL1  LD    A,(HL)
5220        ADD   A,47
5230        PUSH  HL
5240        CALL  PRINT1
5250        POP   HL
5260        INC   HL
5270        DEC   C
5280        JR    NZ,PRDL1
5290        POP   HL
5300        POP   DE
5310        POP   BC
5320        POP   AF
5330        RET
5340 ;
5350 PR_AR  PUSH  AF
5360        PUSH  BC
5370        PUSH  DE
5380        PUSH  HL
5390        LD    HL,(AREA)
5400        CALL  HLDEC
5410        LD    B,20
5420        LD    C,5
5430        CALL  LOCATE
5440        LD    HL,N4
5450        LD    C,4
5460 PRAR1  LD    A,(HL)
5470        ADD   A,47
5480        PUSH  HL
5490        CALL  PRINT1
5500        POP   HL
5510        INC   HL
5520        DEC   C
5530        JR    NZ,PRAR1
5540        POP   HL
5550        POP   DE
5560        POP   BC
5570        POP   AF
5580        RET
5590 ;
5600 CALAR  LD    HL,0
5610        LD    A,(DY)
```

```
5620            LD    E,A
5630            LD    D,0
5640            LD    B,(IX+3) ;DX
5650 AR1        ADD   HL,DE
5660            DJNZ  AR1
5670            LD    (AREA),HL
5680            RET
5690 ;
5700 COPY       LD    HL,16384
5710            LD    C,8
5720 CY2        PUSH  HL
5730            LD    B,8
5740 CY1        PUSH  HL
5750            PUSH  BC
5760            CALL  CROW
5770            POP   BC
5780            POP   HL
5790            INC   H
5800            DJNZ  CY1
5810            POP   HL
5820            LD    DE,32
5830            ADD   HL,DE
5840            DEC   C
5850            JR    NZ,CY2
5860            LD    A,4
5870            OUT   (#FB),A
5880            RET
5890 ;
5900 CROW       XOR   A
5910            OUT   (#FB),A
5920            LD    D,A
5930 CY3        IN    A,(#FB)
5940            ADD   A,A
5950            RET   M
5960            JR    NC,CY3
5970            LD    C,32
5980 CY4        LD    E,(HL)
5990            INC   HL
6000            LD    B,8
6010 CY5        RL    D
6020            RL    E
6030            RR    D
6040 CY6        IN    A,(#FB)
6050            RRA
6060            JR    NC,CY6
6070            LD    A,D
6080            OUT   (#FB),A
6090            DJNZ  CY5
6100            DEC   C
6110            JR    NZ,CY4
6120            RET
```

```
10 REM Miodrag Puterity 1987
20 LOAD ""CODE 18432
30 PRINT AT 17,0;"MODE";AT 18,0;"DY:";AT 19,0;"DX:";AT 20,0;"AREA:";AT 21,0;"D ELAY:";#0;AT 0,0;"MEMORY:"
40 RANDOMIZE USR 18432
50 CLEAR : SAVE CHR$ 22+CHR$ 1+CHR$ 0+"SPR.BUSTR$" LINE 0
```


ING. CONSTANTIN COZMIUC

TIM-S / TIM-S / TIM-
HC-85 / HC-85 / HC-
SPECTRUM / SPE

SFATURI UTILE

Puteti afla cit spatiu disponibil aveti in memoria calculatorului cu ajutorul instructiunii:

```
PRINT 65535-USR7962;" octeti liberi"
```

Lungimea unui program se poate afla cu:

```
PRINT (PEEK 23627+256*PEEK 23628)-
      (PEEK 23692+256*PEEK 23636)
```

Prin schimbarea valorii variabilei de sistem SCR CT se poate obtine editarea continua,evitind astfel mesajul "scroll ?":

POKE 23692,X unde X este numarul liniilor de editat.Daca X=255 editarea se face continuu.

Sunetul scos de claviatura este controlat de catre variabila de sistem PIP.Valoarea ei initiala este 0,daca se modifica la 128,sunetul devine mai audibil:
POKE 23609,128

Intervalul de repetitie a tastei,controlat de variabila REPDEL,initializata la 35,este de circa 0.7 sec.Se poate modifica astfel:
POKE 23561,20 micsoreaza intervalul la 0.4sec
Daca se introduce valoarea 75 intervalul se mareste la 1.5 sec.,iar 0 suprima repetitiile.

Intervalul dintre repetitii este initial de 0.1 sec.Prin POKE 23562,2 intervalul se micsoreaza la 0.04 sec,iar la valoarea 15 devine 0.3 sec.

Schimbarea modului de scriere (K sau L) sepoate face in program,prin modificarea variabilei FLAGS 2:
POKE 23658,8 trece la scierea cu litere mari
POKE 23658,0 trece in modul L

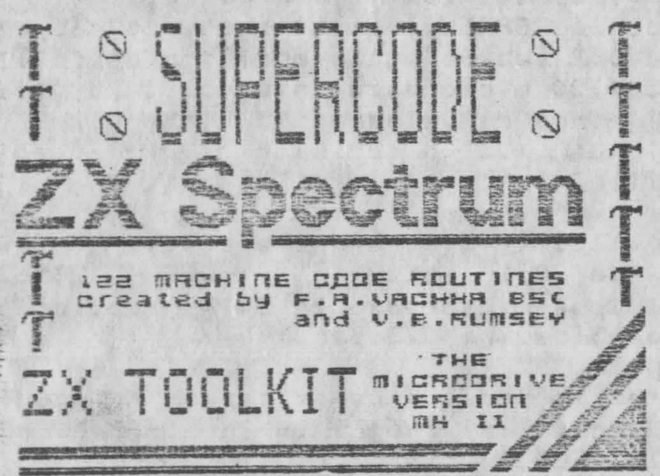
Pentru a va asigura ca numele dvs.nu va fi sters din program ,scrieti :
1 REM copyright 1988 by ....
apoi dati comanda:
POKE 23756,0 si ENTER
in urma careia linia 1 va deveni linia 0,carenu mai poate fi editata,ori stearsa.

Alta cale recomandata pentru evitarea stergerii primei linii este:

```
LET X=PEEK 23635+256*PEEK 23636:POKE X,0:POKE X+1,0
```

Alte linii, daca nu sint apelate cu GO TO, GOSUB, ori RESTORE, pot fi protejate impotriva stergerii, daca li se cunoaste adresa X prin:

```
POKE X-4,0:POKE X-3,0
```


Ne putem asigura impotriva unei opriri a programului prin STOP ori BREAK, daca modificam valoarea variabilei ERR SP, care da adresa mesajului de eroare:

```
POKE 23613,0
```

Plasind in locuri diferite aceasta instructiune, la orice incercare de oprire programul se distruge.

Protejarea unui program se mai poate face si prin alterarea setului de caractere, introducind diferite numere la adresele 23606 si 23607. Normalizarea este necesara inainte de fiecare PRINT si se face prin POKE 0 la prima adresa si 60 la a doua.

Daca prima linie a unui program este REM urmata de:

```
POKE (PEEK 23635+256*PEEK 23636),100
```

atunci programul se poate porni, dar nu se poate lista, pina cind nu inlocuiti valoarea de la adresa de mai sus cu 0.

O alta cale de a afecta listarea este:

```
POKE 23636,150
```

Intoarcerea la listarea normala se poate face cu:

```
POKE 23636,92
```

Un mic program util pentru renumerotarea liniilor:

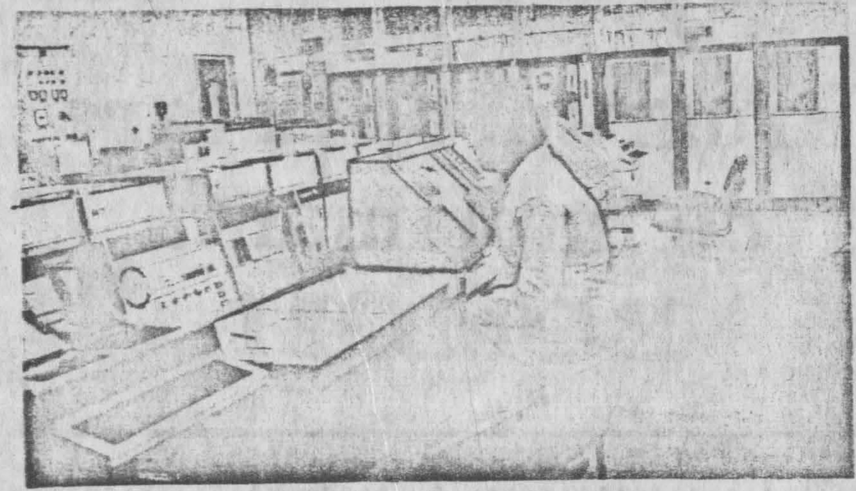
```
9990 REM program renumerotare
9991 INPUT "Numarul liniei de inceput:";d'"
          Pasul:";i
9992 LET a=PEEK 233635+256*PEEK 23636
9993 IF PEEK (a+1)+256*PEEK a =9990 THEN STOP
9994 POKE a,INT d/256
9995 POKE a+1,d-256*INT(d/256)
9996 LET d=d+1
9997 LET a=4+a+PEEK(a+2)+256*PEEK(a-3)
9999 GO TO 9993
```

RANDOMIZE USR 3438 are ca efect stergerea liniilor 22 si 23, similar cu comanda INPUT""

Pentru a incerca sa introduceti mesajul si variabila in orice parte a ecranului, incercati:

```
INPUT AT 22,0;AT X,Y;"Mesaj optional";variab.
```

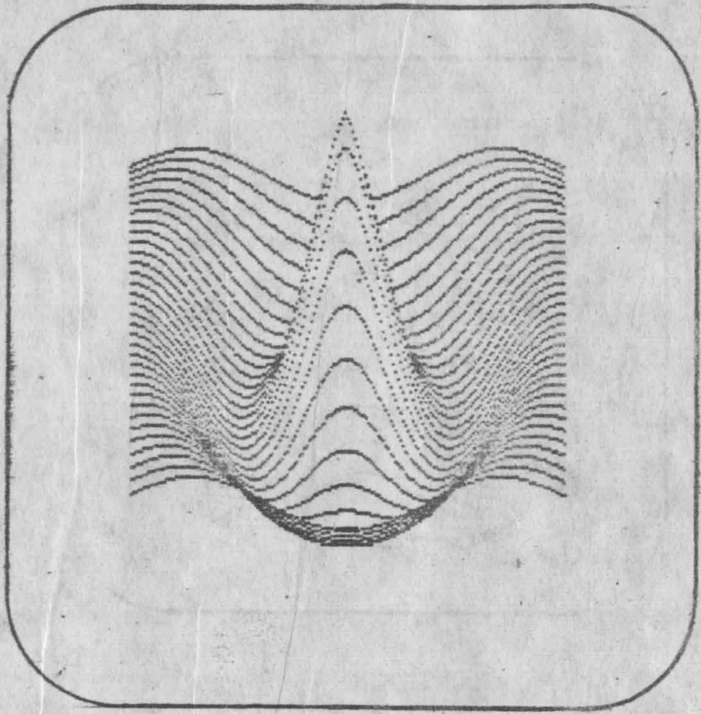
Tiparirea in ultimele doua linii se face cu:
PRINT #1;AT k,0 unde k=0 pentru linia 22 si 1 pentru 23.

Putem contoriza timpul de executie a unei faze din program,daca ne folosim de variabila de sistem FRAMES,și avem grijă să nu folosim RANDOMIZE intre initializare si citire:

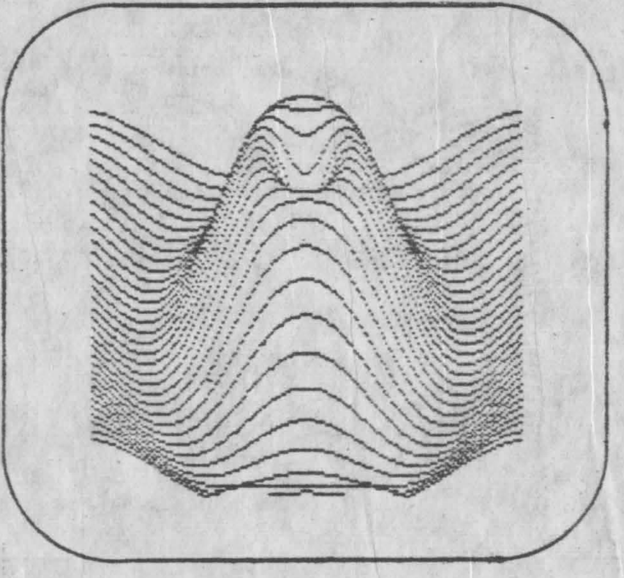
```
 POKE 23672,0:POKE 23673,0:POKE 23674,0
 (Initializare)
        :
        :
 LET  t=PEEK   23672+256*PEEK23673+65536*PEEK
 23674
 LET t1=PEEK   23672+256*PEEK23673+65536*PEEK
 23674
 IF t<t1 THEN LET t=t1
 PRINT "Timp:";INT(t/50);" sec"
 (Citire si afisare )
```

În incheiere,un scurt program pentru grafica tridimensionala:


```
 100 FOR x=40 TO 215
 110 LET b=999: LET t=0
 120 FOR y=16 TO 144 STEP 4
 130 LET r=SQR ((x-127)*(x-127)+
(y-80)*(y-80))/15
 140 LET z=INT (y+90*EXP (-r/3)*
COS r)
```

```
150 IF z<b OR z>t THEN PLOT x,z
160 IF z<b THEN LET b=z
170 IF z>t THEN LET t=z
180 NEXT y
190 NEXT x
```


BIBLIOGRAFIE:

J.F.Sehan *"Clefs pour le ZX Spectrum et Timex 2000"* Ed.du PSI,Paris 1983

Spectrum machine language for the absolute beginner" 1982 Beam Software

[illegible]ckers *"ZX Spectrum"* 1982 Sinclair

Mike Lord *Exploring SPECTRUM BASIC* Timedata Ltd. London 1982

F.R.Vachhr,V.B.Rumsey *SUPERCODE ZX Spectrum* The microdrive version

RADU DRAGOMIR

Program de listare pe imprimanta ROMOM

```
*HISOFT GENS3M2 ASSEMBLER*
      ZX SPECTRUM

Copyright (C) HISOFT 1983,4
All rights reserved

Pass 1 errors: 00

        10 *C-
        20 ;PROGRAM DE LISTARE
        30 ;PE IMPRIMANTA ROMOM
        40 ;DIN BETABASIC 3.1
        50
        60
```

```
        70 ;C 1988 RADU DRAGOMIR
        80
        90
       100
       110 ;AVANTAJE:
       120
       130 ;-ESTE RELOCATABIL
       140 ;-FOLOSESTE INTREAGA
       150 ;LUNGIME A RINDULUI
       160 ;-SE POATE SPECIFICA
       170 ;MARGINEA STINGA CU
       180 ;POKE X+50,N:LPRINT
       190 ;X ADR DE INCARCARE
       200 ;N NR DE SPATII
       210 ;-SE LANSEAZA CU
       220 ;RANDOMIZE USR X
       230 ;********************
       240
C2DE   250          PUSH BC
C2DF   260          LD   A,#E4
C2E1   270          CALL #38D4
C2E4   280          LD   A,#AD
C2E6   290          CALL #38D4
C2E9   300          LD   A,#FF
C2EB   310          CALL #38D4
C2EE   320          POP  BC
C2EF   330          LD   HL,#0019
C2F2   340          ADD  HL,BC
C2F3   350          LD   (#5CC5),H
L
C2F6   360          RET
       370
C2F7   380          CP   #80
C2F9   390          JR   NC,ET3
C2FB   400          CP   #31
C2FD   410          JR   C,ET1
C2FF   420 ET2      CPL
C300   430          JP   #38D4
C303   440 ET1      CP   #0D
C305   450          RET  NZ
C306   460          CPL
C307   470          CALL #38D4
C30A   480          LD   A,#F5
C30C   490          CALL #38D4
C30F   500          LD   B,6
C311   510 REL      PUSH BC
C312   520          LD   A,#DF
C314   530          CALL #38D4
C317   540          POP  BC
C318   550          DJNZ REL
C31A   560          RET
C31B   570 ET3      SUB  #A5
C31D   580          JP   NC,#0C10
C320   590          ADD  A,#A5
C322   600          JP   #FBE4
       610
       620 ;********************

Pass 2 errors: 00

Table used:    53  from   202
```


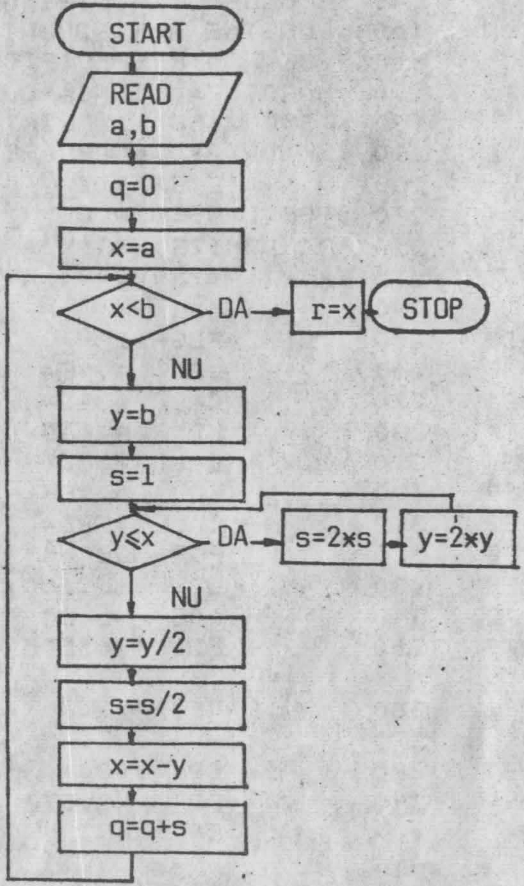
KOOS REMUS

împărțire rapidă

Programul este scris în limbaj de asamblare și se bazează pe faptul că orice număr zecimal se poate scrie sub forma :

$$x = 2^n b_n + 2^{n-1} b_{n-1} + \ldots + 2b_1 + b_0 \quad \text{unde } b_i \in \{0,1\} \; i=\overline{1,n}$$

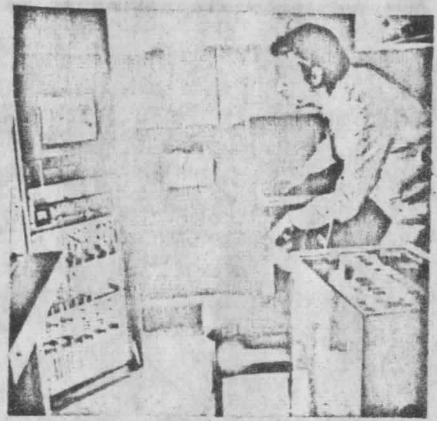
Sînt împărțite două numere întregi A și B puse în locațiile (DEIMP) respectiv (IMP) ; B ≠ 0. Dacă B = 0, programul intră în ciclu infinit. Numerele întregi sînt reprezentate pe 2 biți. Cîtul și restul se culeg din locațiile (CIT) respectiv (REST). Are performanțe de viteză superioare algortimului clasic cu scăderi succesive. Are la bază următorul algoritm :

Programul în limbaj de asamblare este :

```
a ------ (DEIMP)
b ------ (IMP)
q ------ (CIT)
x,r ---- (REST)
s ------ DE
y ------ BC

DEIMP   EQU  23296
IMP     EQU  23298
CIT     EQU  23300
REST    EQU  23302
A-PE-B  PUSH AF
        PUSH BC
        PUSH DE
        PUSH HL
GO      LD   HL,0
        LD   (CIT),HL     ; q=0
        LD   HL,(DEIMP)
        LD   (REST),HL    ; x=a
L01     LD   HL,(REST)
        PUSH BC
        LD   BC,(IMP)
        OR   A
        SBC  HL,BC
        POP  BC
        YR   C,END        ; x<b  => ret.
        LD   BC,(IMP)     ; y=b
        LD   DE,1
        LD   HL,(REST)
L02     OR   A
        SBC  HL,BC
        ADD  HL,BC
        YR   C,L03        ; x<y => L03
        SLA  E
        RL   D            ; s=2*s
        SLA  C
        RL   B            ; y=2*y
        YR   C,L04
        YR   L02
L03     OR   A
L04     RR   B
        RR   C
        RR   D            ; y=y/2
        RR   E            ; s=s/2
        OR   A
        LD   HL,(REST)
        SBC  HL,BC        ; x=x-y
        LD   (REST),HL
        LD   HL,(CIT)
        ADD  HL,DE        ; q=q+s
        LD   (CIT),HL
        YR   L01
END     POP  HL
        POP  DE
        POP  BC
        POP  AF
        RET
```


ING. HARALD SCHRIMPF

program de sortare în cod mașină

Acest program de sortare , scris in intregime in cod masina Z80 , a fost realizat in primul rind pentru a obtine timpi acceptabili in sortarea fisierelor. Sper ca veti ramine placut [illegible] de sporul de viteza pe [illegible] veti obtine inlocuind rutinele dv. de sortare scrise in BASIC cu aceasta rutina.

Programul este relocatabil si ocupa un spatiu de doar 150 octeti.

Incarcarea programului o veti face cu:

```
LOAD "SORTmc CODE " CODE xxxxx sau cu
LOAD "" CODE xxxxx
```

Lansarea programului se va face cu:

```
RANDOMIZE USR xxxxx
```

Inainte de a lansa programul in executie va trebui sa-i transmiteti urmatorii parametrii:

- AFIS - adresa de octet a inceputului de fisier
- NRART - numarul de articole din fisier
- LART - lungimea in octeti a unui articol din fisier
- ACIMP - adresa cimpului dupa care se face sortarea fata de inceputul articolului (tot in octeti)
- LCIMP - lumgimea cimpului dupa care se face sortarea

Primii parametrii se vor da pe 2 octeti iar ultimul pe un octet, acestia dind urmatoarele limite programului:

- numarul maxim de articole din fisier - 65535
- lungimea maxima a unui articol -65535 octeti
- lungimea maxima a unui cimp - 255 octeti.

Sint convins ca aceste limite (teoretice) nu vor fi atinse de nici un fisier.

Pentru a memora o variabila "v" pe 2 octeti la adresa "a" se va folosi:

```
POKE a,v-256*INT(v/256)     octetul low
POKE a+1,INT(v/256)         octetul high
```

Initial adresele la care se vor memora parametrii sint urmatoarele:

```
AFIS  - 16384 (§4000)
NRART - 16386 (§4002)
LART  - 16388 (§4004)
ACIMP - 16390 (§4006)
LCIMP - 16392 (§4008)
```

O zona de lungime (LART) incepind de la adresa 16393 (§4009) va fi folosita pentru interschimbarea a 2 articole.

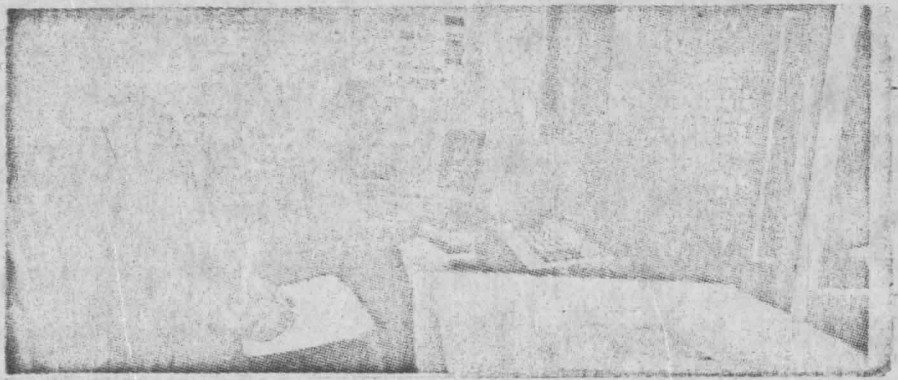
Dupa cum ati observat acest spatiu este inceputul zonei ecran; deci intre transmiterea parametrilor si lansarea programului nu veti mai afisa nimic pe ecran. Un numar de (LART)+9 octeti vor fi afectati din zona ecran dar acest lucru poate fi facut transparent pentru utilizator prin INK=PAPER si CLS inaintea transmiterii parametrilor. Bineinteles ca puteti sa si modificati toate aceste adrese.

Prezentul program va sorta articolele dupa o singura cheie dar apelindu-l repetat veti putea face sortarea dupa mai multe chei; prima sortare o veti face dupa cea mai putin semnificativa cheie iar ultima dupa cea mai semnificativa cheie.

Sortarea se face in sensul crescator al chei dar cu POKE xxxxx+80,56 se va face in sens descrescator; revenirea la prima varianta se obtine cu POKE xxxxx+80,48.

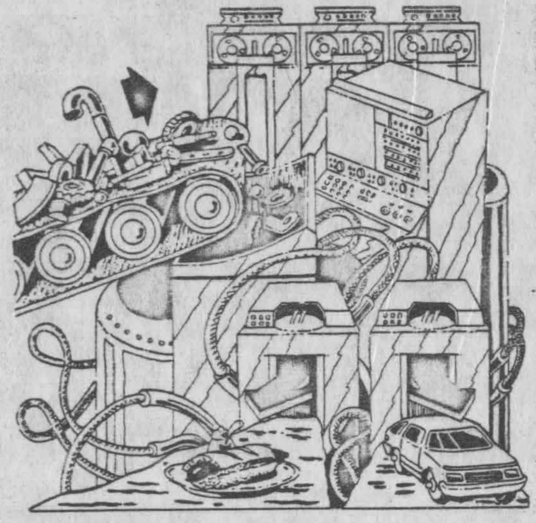
```
;**************************
;*  Program de  sortare  *
;*     in  cod  masina     *
;*-----------------------*
;*Autor:  HARALD SCHRIMPF*
;*        Modern Timisoara*
;*        Dorobantilor 48*
;*         Tel. 31036/185*
;**************************
;                              Locatiile in care se vor
;                              memora urmatoarele:
AFIS    EQU   §4000    ;       Adr. efectiva a fisierului
NRART   EQU   §4002    ;       Numarul de articole
LART    EQU   §4004    ;       Lungimea unui articol
ACIMP   EQU   §4006    ;       Adr.cimpului dupa care se
;                              face sortarea fata de
;                              inceputul articolului
LCIMP   EQU   §4008    ;       Lungimea acestui cimp
BUFFER  EQU   §4009    ;       Zona de lungimea (LART)
;                              pentru interschimbarea a
;                              doua articole
SORT    DI     ;               Dezactiveaza intreruperile
        PUSH  IX       ;       Salveaza registrele in
        PUSH  IY       ;       stiva
        PUSH  HL
        PUSH  DE
        PUSH  BC
        PUSH  AF
```

```
        JR    START     ;      Salt la start sortare
RETURN  POP   AF        ;      Reface registrele
        POP   BC
        POP   DE
        POP   HL
        POP   IY
        POP   IX
        EI    ;                Reactiveaza intreruperile
        RET   ;                Intoarcere la programul
                               apelant
;
START   LD    HL,(AFIS);       Incarca adresa fisierului
        PUSH  HL
        LD    HL,(NRART);      si numarul de articole
        PUSH  HL
NEXTA   POP   BC        ;      Nr.articole inca de ordo-
;                              nat+1
        POP   DE        ;      Adresa de unde incepind
;                              fisierul e inca nesortat
        DEC   BC
        LD    A,B       ;      Daca nu mai sint articole
        OR    C         ;      de ordonat
        JR    Z,RETURN  ;      salt la RETURN
        LD    HL,(LART);       Calculeaza adresa urmato-
        ADD   HL,DE     ;      rului articol (i) si
        PUSH  HL        ;      salveaza in stiva aceasta
;                              adresa cit si numarul de
        PUSH  BC        ;      articole inca de ordonat
        EX    DE,HL     ;      Calculeaza adresa artico-
        LD    HL,(LART);       lului (i-1)
        LD    A,E
        [illegible] L
        [illegible]
        [illegible]
        [illegible]
        [illegible],H
        LD    H,A
        PUSH  HL        ;      Salveaza in stiva adresele
        PUSH  DE        ;      celor doua articole
CONT1   POP   IY        ;      Incarca adresele celor 2
        POP   IX        ;      articole de comparat
        LD    BC,(ACIMP);      Aduna la acestea adresa
        ADD   IX,BC     ;      cimpului (in cadrul arti-
        ADD   IY,BC     ;      colului) dupa care se face
;                              sortarea
        LD    A,(LCIMP);       Incarca lungimea acestui
        LD    B,A       ;      cimp si
CONT2   PUSH  BC        ;      salveaza in stiva
        LD    A,(IY+0)  ;      Incarca un caracter din
;                              articolul i
        CP    (IX+0)    ;      si compara cu caracterul
;                              corespondent din articolul
;                              i-1
        JR    Z,NEXTCH  ;      Salt la egalitate la urma-
;                              torul caracter
        POP   BC
        JR    NC,NEXTA  ;      Salt la urmatorul articol
;                              daca cele 2 sint ordonate
        PUSH  HL        ;      altfel salveaza adresele
        PUSH  DE        ;      acestora si
        LD    DE,BUFFER;       schimba pozitia lor
        LD    BC,(LART)
        LDIR  ;                Buffer=articol (i-1)
        POP   HL
        POP   DE
        LD    BC,(LART)
        PUSH  DE
        PUSH  HL
        LDIR  ;                Articol (i-1)=articol i
        POP   DE
        LD    HL,BUFFER
        LD    BC,(LART)
        LDIR  ;                Articol i=buffer
        POP   DE
        LD    HL,(LART);       Calculeaza adresa artico-
        LD    A,E       ;      lului (i-2)
```



```
        SUB  L
        LD   L,A
        LD   A,D
        SBC  A,H
        LD   H,A
        PUSH HL        ;   Salveaza adresele urmatoa-
        PUSH DE        ;   relor 2 articole de compa-
;                          rat ( i-1 si i-2 )
        LD   BC,(AFIS);   Verifica daca articolul
        LD   A,E       ;   (i-1) nu este primul arti-
        SUB  C         ;   col din fisier
        LD   C,A
        LD   A,D
        SBC  A,B
        OR   C
        JR   NZ,CONT1  ;   Daca nu - salt la CONT1
        POP  BC        ;   daca da - reface pozitia
        POP  BC        ;   stivei
        JR   NEXTA     ;   Salt la ordonarea urmato-
;                          rului articol
NEXTCH  INC  IX        ;   Paseste acum la urmatorul
        INC  IY        ;   caracter din cimp si salt
        POP  BC        ;   la CONT2 daca nu s-a ajuns
        DJNZ CONT2     ;   la sfirsitul cimpului
        JR   NEXTA     ;   daca da - salt la urmato-
;                          rul articol
```

```
5B00  F3       DI
5B01  DDE5     PUSH IX
5B03  FDE5     PUSH IY
5B05  E5       PUSH HL
5B06  D5       PUSH DE
5B07  C5       PUSH BC
5B08  F5       PUSH AF
5B09  180A     JR   §5B15
5B0B  F1       POP  AF
5B0C  C1       POP  BC
5B0D  D1       POP  DE
5B0E  E1       POP  HL
5B0F  FDE1     POP  IY
5B11  DDE1     POP  IX
5B13  FB       EI
5B14  C9       RET
5B15  2A0040   LD   HL,(§4000)
5B18  E5       PUSH HL
5B19  2A0240   LD   HL,(§4002)
5B1C  E5       PUSH HL
5B1D  C1       POP  BC
5B1E  D1       POP  DE
5B1F  0B       DEC  BC
5B20  78       LD   A,B
5B21  B1       OR   C
5B22  28E7     JR   Z,L5B0B
5B24  2A0440   LD   HL,(§4004)
5B27  19       ADD  HL,DE
5B28  E5       PUSH HL
5B29  C5       PUSH BC
5B2A  EB       EX   DE,HL
5B2B  2A0440   LD   HL,(§4004)
5B2E  7B       LD   A,E
5B2F  95       SUB  L
5B30  6F       LD   L,A
5B31  7A       LD   A,D
5B32  9C       SBC  A,H
5B33  67       LD   H,A
5B34  E5       PUSH HL
```


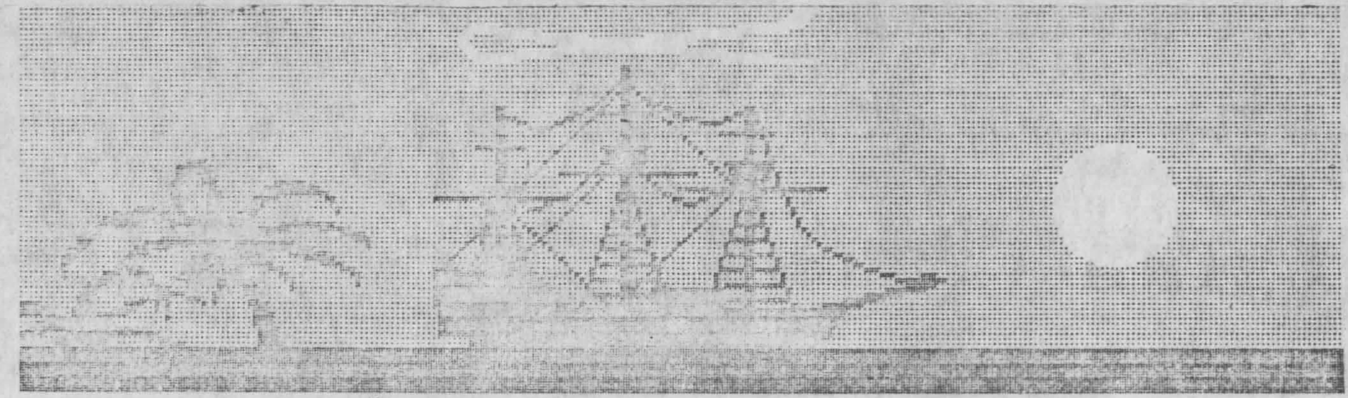
```
5B35  D5        PUSH DE
5B36  FDE1      POP  IY
5B38  DDE1      POP  IX
5B3A  ED4B0640  LD   BC,(§4006)
5B3E  DD09      ADD  IX,BC
5B40  FD09      ADD  IY,BC
5B42  3A0840    LD   A,(§4008)
5B45  47        LD   B,A
5B46  C5        PUSH BC
5B47  FD7E00    LD   A,(IY+0)
5B4A  DDBE00    CP   (IX+0)
5D4D  283E      JR   Z,§5B8D
5B4F  C1        POP  BC
5B50  30CB      JR   NC,L5B1D
5B52  E5        PUSH HL
5B53  D5        PUSH DE
5B54  110940    LD   DE,§4009
5B57  ED4B0440  LD   BC,(§4004)
```

```
5B5B  EDB0      LDIR
5B5D  E1        POP  HL
5B5E  D1        POP  DE
5B5F  ED4B0440  LD   BC,(§4004)
5B63  D5        PUSH DE
5B64  E5        PUSH HL
5B65  EDB0      LDIR
5B67  D1        POP  DE
5B68  210940    LD   HL,§4009
5B6B  ED4B0440  LD   BC,(§4004)
5B6F  EDB0      LDIR
5B71  D1        POP  DE
5B72  2A0440    LD   HL,(§4004)
5B75  7B        LD   A,E
5B76  95        SUB  L
5B77  6F        LD   L,A
5B78  7A        LD   A,D
5B79  9C        SBC  A,H
5B7A  67        LD   H,A
5B7B  E5        PUSH HL
5B7C  D5        PUSH DE
5B7D  ED4B0040  LD   BC,(§4000)
5B81  7B        LD   A,E
5B82  91        SUB  C
5B83  4F        LD   C,A
5B84  7A        LD   A,D
5B85  98        SBC  A,B
5B86  B1        OR   C
5B87  20AD      JR   NZ,L5B36
5B89  C1        POP  BC
5B8A  C1        POP  BC
5B8B  1890      JR   L5B1D
5B8D  DD23      INC  IX
5B8F  FD23      INC  IY
5B91  C1        POP  BC
5B92  10B2      DJNZ L5B46
5B94  1887      JR   L5B1D
```

Program demonstrativ pentru imprimanta ROMOM

```
 1)REM DEMONSTRATIE
 50 LET C1=0
    LET C2=2
    LET C3=0
    GO SUB 9190
    GO SUB 9160
    GO SUB 9040
    GO SUB 9100
    LPRINT "DEMONSTRATIE"
    GO SUB 9060
100 LET C1=0
    LET C2=1
    LET C3=2
    GO SUB 9170
101 LET C2=0
    GO SUB 9180
105 GO SUB 9001
    GO SUB 9001
    GO SUB 9040
    LPRINT "Caractere late"
110 GO SUB 9040
    LPRINT "Caractere late"
115 GO SUB 9040
    LPRINT "Caractere late"
120 GO SUB 9020
    GO SUB 9001
    GO SUB 9001
    GO SUB 9050
    LPRINT "Caractere oblice"
121 GO SUB 9050
    GO SUB 9010
    LPRINT "Caractere oblice"
122 GO SUB 9050
    GO SUB 9010
    LPRINT "Caractere oblice"
123 GO SUB 9000
    GO SUB 9000
125 GO SUB 9060
    GO SUB 9070
    LPRINT "Caractere normale -
80 CPI"
127 GO SUB 9080
    LPRINT "Caractere normale -
100 CPI"
129 GO SUB 9090
    LPRINT "Caractere normale -
120 CPI"
130 GO SUB 9040
    GO SUB 9070
    LPRINT "Caractere late - 80
CPI"
132 GO SUB 9040
    GO SUB 9080
    LPRINT "Caractere late - 10
0 CPI"
134 GO SUB 9040
    GO SUB 9090
    LPRINT "Caractere late - 12
0 CPI"
140 GO SUB 9050
    GO SUB 9070
    LPRINT "Caractere oblice -
80 CPI"
142 GO SUB 9050
    GO SUB 9080
    GO SUB 9010
    LPRINT "Caractere oblice -
100 CPI"
144 GO SUB 9050
    GO SUB 9090
    GO SUB 9010
    LPRINT "Caractere oblice -
120 CPI"
145 GO SUB 9040
    GO SUB 9070
    GO SUB 9100
    LPRINT "Aceasta a fost demo
nstratia"
    GO SUB 9060
150 GO SUB 9001
    GO SUB 9040
    LPRINT "LA REVEDERE !"
    GO SUB 9030
    GO SUB 9200
152 GO SUB 9020
    GO SUB 9040
    GO SUB 9070
    LPRINT " ROM-BASIC3"
    GO SUB 9020
    GO SUB 9060
    GO SUB 9090
    LLIST
155 STOP
9000 REM CODURI SPECIALE ROMOM
9001 REM
9002 REM CR=INTOARCERE CAR
9003 LET A=114
     GO SUB 9900
9004 RETURN
9010 REM BS=PAS INAPOI
9011 LET A=123
     GO SUB 9900
9012 RETURN
9020 REM LF=AVANSEAZA UN RIND
```

```
9021 LET A=117
     GO SUB 9900
9022 RETURN
9030 REM FF=SALT LA PAGINA NOUA
9031 LET A=115
     GO SUB 9900
9032 RETURN
9040 REM BDE=CARACTERE LATE
9041 LET A=100
     GO SUB 9900
9042 LET A=36
     GO SUB 9900
9043 LET A=78
     GO SUB 9900
9044 LET A=18
     GO SUB 9900
9045 RETURN
9050 REM SDE=CARACTERE OBLICE
9051 LET A=100
     GO SUB 9900
9052 LET A=36
     GO SUB 9900
9053 LET A=76
     GO SUB 9900
9054 LET A=18
     GO SUB 9900
9055 RETURN
9060 REM NDE=CARACTERE NORMALE
9061 LET A=100
     GO SUB 9900
9062 LET A=36
     GO SUB 9900
9063 LET A=[illegible]
     G[illegible] SU[illegible]
9064 LET A=[illegible]
     GO SUB 9900
9065 RETURN
9070 REM CPI80=80 CARACTERE-RIND
9071 LET A=100
```



```
     GO SUB 9900
9072 LET A=36
     GO SUB 9900
9073 LET A=79
     GO SUB 9900
9074 LET A=95
     GO SUB 9900
9075 LET A=52
     GO SUB 9900
9076 RETURN
9080 REM CPI100=100 CARACTERE-RI
ND
9081 LET A=100
     GO SUB 9900
9082 LET A=36
     GO SUB 9900
9083 LET A=77
     GO SUB 9900
9084 LET A=95
     GO SUB 9900
9085 LET A=52
     GO SUB 9900
9086 RETURN
9090 REM CPI120=120 CARACTERE-RI
ND
9091 LET A=100
     GO SUB 9900
9092 LET A=36
     GO SUB 9900
9093 LET A=76
     GO SUB 9900
9094 LET A=95
     GO SUB 9900
9095 LET A=52
     GO SUB 9900
9096 RETURN
9100 REM UDL=SUBLINIERE
9101 LET A=100
     GO SUB 9900
9102 LET A=36
     GO SUB 9900
9103 LET A=75
     GO SUB 9900
9104 LET A=18
     GO SUB 9900
9105 RETURN
9110 REM LLFC=STERGE MARKERUL DE
 SFIRSIT DE FORMULAR
9111 LET A=100
     GO SUB 9900
9112 LET A=79
     GO SUB 9900
9113 RETURN
9120 REM LLFS=PUNE MARKERUL DE S
FIRSIT DE FORMULAR
9121 GO SUB 9930
9126 LET A=5
     GO SUB 9900
9127 RETURN
9130 REM LPF=FIXEAZA LUNGIMEA FO
RMULARULUI
9131 GO SUB 9930
9136 LET A=2
     GO SUB 9900
9137 RETURN
9140 REM HPRV=POZITIONARE RELATI
VA INAINTE PE RINDUL CURENT
9141 GO SUB 9930
9142 LET A=30
```

```
    GO SUB 9900
9143 RETURN
9150 REM HPRR=POZITIONARE RELATI
VA INAPOI PE RINDUL CURENT
9151 GO SUB 9930
9152 LET A=14
    GO SUB 9900
9153 RETURN
9160 REM HPA=POZITIONARE ABSOLUT
A PE RINDUL CURENT
9161 GO SUB 9930
9162 LET A=31
    GO SUB 9900
9163 RETURN
9170 REM VPRV=POZITIONARE RELATI
VA INAINTE PE VERTICALA
9171 GO SUB 9930
9172 LET A=26
    GO SUB 9900
9173 RETURN
9180 REM VPRR=POZITIONARE RELATI
VA INAPOI PE VERTICALA
9181 GO SUB 9930
9182 LET A=10
    GO SUB 9900
9183 RETURN
9190 REM VPA=POZITIONARE ABSOLUT
A PE VERTICALA
9191 GO SUB 9930
9192 LET A=27
    GO SUB 9900
9193 RETURN
9200 REM DEL=RESETEAZA IMPRIMANT
A
9201 LET A=0
    GO SUB 9900
9202 RETURN
9900 REM PROGRAMUL EFECTIV
9901 OUT 226,A
9902 OUT 226,A+128
9903 OUT 226,A
9905 LET C=IN 224
9906 IF C<=128 THEN GO TO 9905
9907 RETURN
9930 REM PROGRAM AUXILIAR
9931 LET A=100
    GO SUB 9900
9932 LET A=36
    GO SUB 9900
9933 LET A=79-C1
    GO SUB 9900
9934 LET A=79-C2
    GO SUB 9900
9935 LET A=79-C3
    GO SUB 9900
9936 RETURN
9990 SAVE "ROM-BASIC"
    STOP
```

DEMONSTRATIE

Caractere late
Caractere late
Caractere late

Caractere oblice
Caractere oblice
Caractere oblice

Caractere normale - 80 CPI
Caractere normale - 100 CPI
Caractere normale - 120 CPI
Caractere late - 80 CPI
Caractere late - 100 CPI
Caractere late - 120 CPI
Caractere oblice - 80 CPI
Caractere oblice - 100 CPI
Caractere oblice - 120 CPI

<u>Aceasta a fost demonstratia</u>
LA REVEDERE !

OVIDIU ANDRĂȘESCU

teme de casă

SE DA: Un calculator capabil de grafica (fina), color.

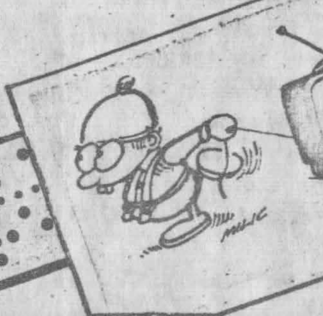
SE CERE: Sa se realizeze desene animate in relief, stereoscopice, dupa urmatorul principiu: o imagine de culoare verde pentru un ochi si o imagine de culoare rosie pentru celalalt ochi. Cu ajutorul unor ochelari bicolori (rosu pentru un ochi si verde pentru celalalt) se vizualizeaza imaginile corespunzatoare celor doi ochi. Prin suprapunerea celor doua imagini la nivelul creierului se creeaza iluzia stereoscopica. Pentru detaliere si calcule a se consulta "Anaglife geometrice", Editura Didactica si Pedagogica, anul 1972.

SE DA: Un calculator capabil de grafica color, o sursa de muzica disco (sau alt gen).

SE CERE: Sa se realizeze o orga de lumini prelucrind semnalul audio in asa fel incit la frecvente diferite sa avem nuante diferite de culori, pe tot ecranul. In felul acesta se elimina inconvenientul principal al orgilor de lumini clasice: trei surse distincte de lumina si culoare si cele trei umbre corespunzatoare lor.

SE DA: Un calculator care are 2-3 generatoare de sunet independente si eventual inca putin hard manufacturat.

SE CERE: Sa se realizeze efecte stereofonice (eventual combinate cu efecte stereoscopice).

AŞTEPTĂM SUGESTIILE DUMNEAVOASTRĂ
ŞI MATERIALELE PROPUSE SPRE PUBLICARE, LA ADRESA:

CASA UNIVERSITARILOR
str. Paris nr. 1
1900 Timişoara

INF nr. 1/1988

inF

Lei 30